

Institutul de Științe ale Educației

EUROSTUDENT IV
Condiții economice, sociale și mobilitatea
internațională a studenților din România

București
2010

Coordonator:

Irina Horga

Otilia Apostu

Autori:

Otilia Apostu

Ciprian Fartușnic

Bogdan Florian

Irina Horga

Cornelia Novak

Lucian Voinea

CUPRINS

INTRODUCERE	4
Capitol 1. CE ESTE EUROSTUDENT?	6
Capitol 2. ACTIVITĂȚI SPECIFICE ȘI ASPECTE METODOLOGICE	8
2.1. Traducerea chestionarului și adaptarea acestuia la specificul național	9
2.2. Elaborarea eșantionului	10
2.3. Pilotarea chestionarului	16
2.4. Accesul la grupul țintă.....	16
2.5. Aplicarea chestionarului și monitorizare.....	17
2.6. Controlul calității și ajustarea statistică a eșantionului	17
2.7. Calcularea indicatorilor și încărcarea în Data Delivery Module	17
Capitol 3. INTERPRETAREA REZULTATELOR	18
3.1. Caracteristici demografice ale studenților	18
3.2. Acces la învățământul superior	26
3.3. Contextul socio-economic din care provin studenții	34
3.4. Condiții de locuit ale studenților	39
3.4. Condiții de locuit ale studenților	39
3.5. Aprecieri ale studenților privind veniturile și cheltuielile lunare.....	45
3.6. Resurse financiare	48
3.7. Situația pe piața muncii și bugetul de timp	54
3.8. Evaluarea importanței și rolului studiilor superioare	61
3.9. Mobilitatea internațională a studenților.....	67
CONCLUZII	72
Anexa 1. Chestionar EUROSTUDENT IV	78

INTRODUCERE

Istoria recentă a învățământului superior din România a înregistrat o serie de caracteristici specifice determinate, pe de o parte, de impactul politicilor educaționale și al măsurilor de reformă implementate în domeniu (cu referiri la structură, condiții de acces, curricula, modalități de certificare, sisteme de asigurare a calității etc.), iar pe de altă parte de contextul socio-economic specific României.

Pornind de la premisa că orice studiu sau cercetare care are ca obiect de analiză învățământul superior trebuie să contextualizeze problematica acestuia, facem o trecere în revistă a principalelor tendințe statistice din învățământul superior românesc al ultimului deceniu, cu referire la resurse umane, participare, acces, absolvire:

- Dezvoltarea spectaculoasă a rețelei unităților de învățământ superior și lărgirea condițiilor de acces au condus la o creștere semnificativă a participării la acest nivel de educație în ultima decadă. Însă, pe fondul reducerii treptate a populației în vârstă de școlarizare (3-23 ani) și, implicit, a populației cuprinse în sistemul de educație, ultimii ani universitari au înregistrat o reducere a efectivelor de studenți.
- Astfel, după o creștere spectaculoasă (în special la nivelul învățământului particular), rata brută de participare la învățământul superior a scăzut în ultimii doi ani, ajungând la valoarea de 45% în 2009/2010, ceea ce înseamnă că mai puțin de jumătate dintre tinerii de 19-23 ani se află în învățământul superior. Diferența pe medii de rezidență a ratei brute de cuprindere în învățământul superior s-a diminuat, dar rămâne totuși la valori foarte ridicate în favoarea mediului urban: 56,3% dintre tinerii de 19-23 ani din mediul urban sunt în învățământul superior, comparativ cu 27,2% în rural.
- Pe fondul reducerii ratei de participare, în special la nivelul învățământului particular, în ultimii doi ani a scăzut semnificativ și durata medie de frecvență a învățământului superior. Astfel, în anul universitar 2009/2010, un student a stat în facultate în medie 1,3 ani.
- Deși condițiile de acces s-au diversificat, se înregistrează o scădere a ratei de tranziție de la liceu la învățământul superior: numai aproape 60% dintre elevii de clasa a XII-a înregistrează

o tranziție directă la învățământul superior, intrând la facultate în următorul an. Diferențele pe gen sunt majore, în favoarea fetelor: aproape două treimi dintre fetele înscrise în clasa a XII-a își continuă studiile în învățământul superior, în cazul băieților ponderea corespunzătoare fiind de aproximativ jumătate dintre aceștia. Aceste diferențe de gen reflectă un volum mai redus al cererii de educație în cazul băieților.

- În ceea ce privește rata de absolvire a învățământului superior cu și fără diplomă de licență, după o perioadă de creștere constantă, ultimii ani înregistrează o scădere. Astfel, în anul universitar 2008/2009, mai puțin de două treimi dintre studenți (65,4%) au absolvit învățământul superior. De asemenea este interesant de remarcat scăderea accentuată a ratei de absolvire în cazul fetelor (de la 91,1% la 79,8%) și menținerea unei tendințe ascendente a indicatorului în rândul băieților (de la 47% la 51,6%).

Portretul creionat de aceste date statistice ne permit, în capitolele ce urmează, contextualizarea și interpretarea rezultatelor anchetei EUROSTUDENT IV, care reprezintă obiectul de analiză al prezentului studiu.

Capitol 1. CE ESTE EUROSTUDENT?

Proiectul EUROSTUDENT are ca domeniu de analiză **dimensiunea socială a învățământului superior**, scopul principal al cercetării fiind colectarea de informații și calcularea unor indicatori comparabili la nivel european privind condițiile de sociale și economice ale vieții studenților.

Implementarea proiectului EUROSTUDENT pornește de la **premise** că studenții sunt constructorii societății bazate pe cunoaștere și punctul central al strategiilor care urmăresc să facă învățământul superior mai eficace și mai responsabil. Având în vedere aceste aspecte, este justificată nevoia de a avea cât mai multe informații despre viața studenților pentru a evalua politicile curente din învățământul superior, dar și pentru a propune noi politici în vederea creșterii calității învățământului universitar și a calității vieții studenților. Scopul general al proiectului este de a înțelege cum funcționează sistemul de învățământ superior, pornind de la o serie de date comparative culese în fiecare dintre țările participante la studiu, structurate pe opt **domenii**: 1) informații demografice; 2) rute de acces în învățământul superior; 3) contextul socio-economic; 4) condiții de locuit; 5) venituri; 6) cheltuieli; 7) angajare și bugetul de timp; 8) mobilitate internațională.

Obiectivele pe termen lung ale proiectului vizează:

- furnizarea unor indicatori comparabili și a unor informații de bază care să descrie condițiile socio-economice ale studenților din Europa;
- furnizarea unui sistem structurat și standardizat de monitorizare cu ajutorul căruia pot fi identificate efectele măsurilor structurale și schimbările produse la nivelul unor grupuri specifice de studenți;
- descrierea situației curente și, cu ajutorul comparației europene, identificarea obstacolelor care pot interveni în funcționarea Ariei Europene a Învățământului Superior.

Pentru realizarea obiectivelor proiectului EUROSTUDENT, s-a realizat o **anchetă prin chestionar**, care a avut ca grup țintă populația de studenți de nivel ISCED 5A¹. Chestionarul, recomandat a fi aplicat online, a fost unul comun pentru toate țările participante la acest studiu, dar a oferit fiecărei țări participante posibilitatea adăugării de itemi adaptați specificului național, în funcție de obiectivele de cercetare elaborate la nivel național.

Proiectul EUROSTUDENT, aflat în prezent la **cea de-a patra etapă de aplicare**, se realizează la nivel european sub coordonarea Higher Education Information System (HIS) din Germania. România este la cea de-a doua participare la acest proiect, prima participare fiind în perioada 2005-2008 în cadrul EUROSTUDENT III. Etapa EUROSTUDENT IV se desfășoară în **perioada 2008-2011** și a implicat **27 de țări europene**, invitația de participare fiind direct adresată Ministerelor Educației. În România, Ministrul Educației a decis ca Institutul de Științe ale Educației și CNCSIS – prin Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior și a Cercetării Științifice Universitare (UEFISCSU) – să preia partea de cercetare a proiectului (colectarea datelor și prelucrarea lor), în vederea asigurării comparabilității rezultatelor finale. S-a răspuns astfel cerinței coordonatorilor proiectului de a facilita cooperarea între instituții cu atribuții relevante în domeniul de interes al proiectului, în vederea asigurării reprezentativității și calității colectării datelor și calculului relevant al indicatorilor la nivel național.

Aplicarea celei de-a patra etape a anchetei EUROSTUDENT se realizează în acord cu etapa anterioară, pentru a permite realizarea de comparații transversale, precum și longitudinale. Implicarea într-un astfel de studiu aduce, pe de o parte, un plus de cunoaștere cu privire la populația de studenți din România, iar pe de altă parte, posibilitatea realizării de comparații la nivel european cu scopul îmbunătățirii politicilor și măsurilor întreprinse în cadrul sistemului universitar. Nu în ultimul rând, participarea la un astfel de proiect, crește vizibilitatea României la nivel european și contribuie la integrarea acesteia în spațiul european al învățământului superior și în spațiul european al cercetării științifice.

¹ ISCED 5A include programele de învățământ superior orientate preponderent teoretic, care oferă calificări ce susțin accesul la programe de cercetare avansată sau la profesii care necesită competențe înalte (cf. *International Standard Classification of Education ISCED 1997*, UNESCO, 1997).

Capitol 2. ACTIVITĂȚI SPECIFICE ȘI ASPECTE METODOLOGICE

Aplicarea anchetei EUROSTUDENT IV a presupus, pentru România, armonizarea activităților specifice cu planificarea generală a activităților proiectului (culegerea și analiza datelor) și cooperare cu echipa de implementare a proiectului în vederea asigurării calității, precum și respectarea regulilor EUROSTUDENT referitoare la standardele de calitate în vederea armonizării datelor și asigurării comparabilității lor. De asemenea, România a participat la întâlnirile de lucru specifice organizate în cadru european, referitoare la metodologie, culegerea și prelucrarea datelor, elaborarea raportului național.

EUROSTUDENT IV a presupus un ansamblu de **activități** de pregătire, aplicare, colectare, prelucrare și interpretare a rezultatelor, după cum urmează:

Activități	Responsabili
Traducerea chestionarului și adaptarea acestuia la specificul național	ISE
Conceperea structurii studiului la nivel național	MECTS ISE UEFISCSU
Planificarea cadrului de eșantionare (mărime, structură etc.) și elaborarea eșantionului	ISE
Elaborarea platformei electronice, în acord cu structura chestionarului	UEFISCSU
Pilotarea chestionarului	ISE UEFISCSU
Pregătirea documentației (adresă către rectori, adresă către decani) în vederea facilitării accesului la grupul țintă (studenți)	MECTS ISE UEFISCSU
Contactarea universităților și a facultăților cuprinse în eșantion	ISE
Contactarea responsabililor cu monitorizarea loturilor de studenți de la nivelul fiecărei facultăți implicate în proiect	ISE
Aplicarea chestionarului	ISE
Activități de monitorizare și îndrumare a studenților respondenți la chestionar	ISE
Crearea de documente cu date brute	ISE UEFISCSU
Controlul calității și ajustarea statistică a eșantionului: curățarea datelor, controlul validității răspunsurilor	ISE
Calcularea indicatorilor și încărcarea datelor în baza de date europeană a proiectului Data Delivery Module	ISE
Elaborarea unui raport național	ISE

2.1. Traducerea chestionarului și adaptarea acestuia la specificul național

În cadrul proiectului EUROSTUDENT IV, chestionarul destinat studenților în vederea identificării condițiilor de viață și studiu a fost elaborat la nivelul echipei de coordonare a proiectului. Acesta a fost tradus și adaptat de către fiecare țară participantă la proiect, în conformitate cu specificul sistemului național de învățământ. Țările participante au avut posibilitatea de a adăuga itemi noi, în funcție de obiectivele de cercetare stabilite la nivel național. În cazul României, chestionarul de bază, care cuprinde 50 itemi, a fost completat cu o serie de aspecte suplimentare referitoare la situația studiilor.

Traducerea chestionarului a presupus câteva **adaptări la specificul național** pentru o serie de itemi. Câteva exemple în acest sens:

- Itemul 1.1. *În ce program de studiu sunteți înscris(ă) în prezent?* – Variantele de răspuns *short national degree (up to 3 years); long national degree (more than 3 years); other postgraduate programmes* au fost înlocuite cu *studii universitare cu durata de 5-6 ani*, echivalente ciclurilor I și II din învățământul universitar, de altfel, singurele forme de programe de studii din România care nu funcționează pe structura Bologna. Suplimentar a fost solicitată specificarea anului de studiu, pentru o mai clară distincție a studenților din cele două cicluri de învățământ superior.
- Itemul 1.3. *Care e forma de studii pe care o urmați?* – Variantele de răspuns furnizate în chestionarul standard au fost *full-time* și *part-time*, dar pentru claritatea întrebării și fidelitatea răspunsurilor au fost propuse ca variante de răspuns toate formele de studii din România (zi, seral, ID, FR) urmând ca în analiză acestea să fie grupate în categoriile *full-time* (zi și seral) și *part-time* (ID și FR). Acest item răspunde și la întrebarea din chestionarul de bază referitoare la studenții înscriși la forma de învățământ ID.
- Itemul 1.4. *Care este forma de finanțare a studiilor pe care le urmați în acest an universitar?*
 - Itemul a fost adăugat în chestionarul aplicat în România în vederea obținerii de date amănunțite cu privire la contextul studiilor, dar și pentru a fi corelat cu alți itemi referitori la venituri și cheltuieli.

Alături de aceste adaptări, unii itemi au ridicat o serie de dificultăți de traducere, în efortul adaptării acestora la specificul sistemului de învățământ universitar românesc.

2.2. Elaborarea eșantionului

Pentru o cât mai fidelă comparabilitate la nivel european, au fost stabilite un cadru general de eșantionare și o serie de caracteristici generale pe care trebuie să le îndeplinească grupul țintă. Astfel, populația investigată în cadrul EUROSTUDENT IV este compusă din: studenți rezidenți, de nivel ISCED 5, indiferent de forma de învățământ la care sunt înscriși (învățământ la zi, învățământ la distanță ID, învățământ fără frecvență IFR, învățământ seral) sau de forma de proprietate a instituției de învățământ.

Pornind de la aceste caracteristici de bază ale eșantionului de investigat și utilizând caracteristicile rețelei de învățământ superior din România, a fost elaborat un eșantion reprezentativ la nivel național. Caracteristicile eșantionului au vizat:

- dimensiunea localității în care funcționează instituția de învățământ superior: 1) peste 500.000; 2) 300.000-500.000; 3) 100.000-300.000; 4) 50.000-100.000; 5) sub 50.000 locuitori;
- finanțarea instituției de învățământ superior: 1) public; 2) privat (acreditat);
- programul de studii conform procesului Bologna: 1) licență (an I-III); 2) masterat; 3) studii de licență de lungă durată (medicină / juridic / arhitectură);
- forma de studiu: 1) zi; 2) seral; 3) învățământ fără frecvență IFR; 4) învățământ la distanță ID;
- limba de predare: limba română; departament de limbi străine;
- domenii de studiu.

Pentru stabilirea grupului de studenți căruia i se va aplica chestionarul, s-a realizat o **eșantionare de tip cluster, bistadială**, prin: a) selecția unităților la nivel de facultate (primul stadiu); b) selecția studenților (al doilea stadiu). Acest tip de eșantionare este adecvat în condițiile absenței unei baze de date cu informații privind efectivele de studenți pe facultăți și, respectiv cu informații privind studenții.

a) selecția unităților la nivel de facultate

La nivelul primului stadiu al eșantionării au fost luate în considerare instituțiile de învățământ superior de stat și particulare acreditate (cf. Monitorul Oficial al României nr. 465/2009): 49 de instituții de învățământ superior de stat și 29 de instituții de învățământ superior particular acreditate. Pentru acoperirea corectă a domeniilor de studiu, ca bază de eșantionare a fost aleasă rețeaua facultăților și nu cea a universităților. De asemenea, pentru a răspunde criteriilor recomandate de metodologie, ca unitatea de eșantionare a fost stabilită perechea facultate-locatie, în acest context fiind vizate instituția și localitatea unde este organizată activitatea acesteia. Există situații în care, fie în cadrul unității de bază, fie în altă localitate unde funcționează o filială a acesteia, sunt organizate profiluri de studiu care reprezintă domenii de specializare diferite. Având în vedere metodologia de abordare a analizei sondajului, domeniul de studiu constituie cea de a treia coordonată a identificării unității de constituire a bazei de selecție.

Tabel 1. Domeniile de studiu cuprinse în eșantion

Domenii de studiu	Cod domeniu	Nr. credite de licență
Tehnic	D01	240
Calculatoare si tehnologia informației	D02	240
Arhitectură /construcții	D03	240/360
Agricultură / silvicultură	D04	240
Universitar – matematică și științe	D05	180
Universitar – filologie	D06	180
Universitar – istorie, filosofie	D07	180
Universitar – sociologie, psiho-pedagogie, asistență socială, științele educației	D08	180
Universitar – științe politice / relații internaționale și studii europene	D09	180
Universitar – științe administrative	D10	180
Universitar – jurnalism / comunicare și relații publice	D11	180
Economic	D12	180
Juridic	D13	240
Medical	D14	360
Artistic	D15	180
Sportiv	D16	180
Teologic	D17	180

Structura pe domenii de studiu este cea preluată din caietele statistice ale Institutului Național de Statistică, în care învățământul universitar este definit prin alocarea a 22 domenii. Pentru acoperirea corectă a domeniilor solicitate în metodologie s-a procedat la **grupări**

corespunzătoare a facultăților. De asemenea, pentru a răspunde metodologiei, învățământul tehnic a fost tratat pe trei domenii: calculatoare / arhitectură-construcții și restul profilurilor. În ceea ce privește profilurile vocaționale, pentru scopul lucrării acestea au fost cuprinse într-o categorie de sine-stătătoare.

b) selecția studenților

În stabilirea eșantionului au fost luate în considerare atât instituțiile de învățământ superior publice, cât și cele private, baza de selecție fiind unică, nestratificată, dat fiind faptul, că sub aspectul finanțării, doar învățământul de stat de zi este bugetat. Din datele existente privind efectivele de studenți, se constată ponderi apropiate ale acestora în învățământul public (53,4%) și în cel privat (46,6%). În ceea ce privește forma de studiu (zi, seral, IFR, ID), având în vedere, pe de o parte, numărul mic de studenți de la seral, iar pe de altă parte similitudinea IFR cu ID, au fost stabilite două categorii: *full-time* (zi și seral) și *part-time* (IFR și ID). Cu privire la acest aspect trebuie remarcată ponderea mare a studenților din învățământul privat înscriși la formele ID sau IFR.

Pentru stabilirea eșantionului de studenți investigați în cadrul anchetei, în condițiile absenței unei baze de date cu informații privind efectivele de studenți pe facultăți și structuri ale acestora, s-a realizat o eșantionare de tip cluster. Clusterul este definit de selecția unui număr egal de studenți pe fiecare unitate de eșantionare, structurat pe nivele de învățământ, forme de studiu și număr de credite de licență, primele două structuri depinzând de structurile pe domenii la nivel național.

Sub aspect metodologic, structura eșantionului² a fost determinată pe baza structurii efectivelor de studenți, după care a fost determinată numărul corespondent al unităților cluster. Structura eșantionului de studenți a fost determinată ca o matrice cu elemente la intersecția celor două variabile de eșantionare în structura la nivel național.

² Informațiile privind efectivele școlare (structuri și distribuții) sunt preluate din caietul statistic *Învățământul superior la începutul anului universitar 2008-2009*, INS. Rețeaua de învățământ a fost preluată din *Monitorul oficial nr. 465 din 6 iulie 2009*. Încadrarea în categoriile 1-5 a localităților a fost realizată în conformitate cu informațiile oferite de documentul *Orașele României – Populația orașelor în anul 2007*, INS (1. peste 500.000; 2. 300.000 – 500.000; 3. 100.000 – 300.000; 4. 50.000 – 100.000; 5. sub 50.000 locuitori).

Tabel 2. Structura efectivelor de studenți la nivel național, pe domenii de studiu și tip de localitate. Distribuția estimată a studenților în cazul unui eșantion de 10000 subiecți

Cod domeniu	Nr. studenți	Structură populației la nivel național						Eșantion (estimat la n=10000)					
		1	2	3	4	5	Total	1	2	3	4	5	Total
		238159	210141	253122	28391	11285	741098	3214	2836	3415	383	152	10000
D01	128200	5,6%	4,9%	5,9%	0,7%	0,3%	17,3%	556	491	591	66	26	1730
D02	16778	0,7%	0,6%	0,8%	0,1%	0,0%	2,3%	73	64	77	9	3	226
D03	25606	1,1%	1,0%	1,2%	0,1%	0,1%	3,5%	111	98	118	13	5	346
D04	18076	0,8%	0,7%	0,8%	0,1%	0,0%	2,4%	78	69	83	9	4	244
D05	34715	1,5%	1,3%	1,6%	0,2%	0,1%	4,7%	151	133	160	18	7	468
D06	25617	1,1%	1,0%	1,2%	0,1%	0,1%	3,5%	111	98	118	13	5	346
D07	10562	0,5%	0,4%	0,5%	0,1%	0,0%	1,4%	46	40	49	5	2	143
D08	48671	2,1%	1,9%	2,2%	0,3%	0,1%	6,6%	211	186	224	25	10	657
D09	9655	0,4%	0,4%	0,4%	0,0%	0,0%	1,3%	42	37	44	5	2	130
D10	26093	1,1%	1,0%	1,2%	0,1%	0,1%	3,5%	113	100	120	13	5	352
D11	11202	0,5%	0,4%	0,5%	0,1%	0,0%	1,5%	49	43	52	6	2	151
D12	221263	9,6%	8,5%	10,2%	1,1%	0,5%	29,9%	959	847	1020	114	45	2986
D13	84047	3,6%	3,2%	3,9%	0,4%	0,2%	11,3%	364	322	387	43	17	1134
D14	47758	2,1%	1,8%	2,2%	0,2%	0,1%	6,4%	207	183	220	25	10	644
D15	9627	0,4%	0,4%	0,4%	0,0%	0,0%	1,3%	42	37	44	5	2	130
D16	12957	0,6%	0,5%	0,6%	0,1%	0,0%	1,7%	56	50	60	7	3	175
D17	10272	0,4%	0,4%	0,5%	0,1%	0,0%	1,4%	45	39	47	5	2	139
Total	741099	32,1%	28,4%	34,2%	3,8%	1,5%	100,0%	3214	2836	3415	383	152	10000

Tabel 3. Distribuția unităților cuprinse în baza de selecție, pe domenii de studiu și tip de localitate și pe specializări

Cod domeniu	Structura pe domenii						Structura pe domenii				Specializări			
	1	2	3	4	5	Total	1	2	3+4+5	Total	1	2	3+4+5	Total
D01	25	26	44	11	11	117	25	26	66	117	88	146	332	566
D02	1	4	12			17	1	4	12	17	3	15	23	41
D03	6	8	4			18	6	8	4	18	13	25	9	47
D04	8	16	9	3		36	8	16	12	36	23	57	33	113
D05	15	19	25	5	9	73	15	19	39	73	41	75	112	228
D06	7	12	21	3	5	48	7	12	29	48	18	36	79	133
D07	6	8	18	4		36	6	8	22	36	8	15	33	56
D08	8	14	35	7	11	75	8	14	53	75	13	35	73	121
D09	8	10	11	1		30	8	10	12	30	11	15	17	43
D10	10	11	21	6	2	50	10	11	29	50	10	14	36	60
D11	7	10	20	2	2	41	7	10	24	41	9	12	28	49
D12	37	26	56	11	14	144	37	26	81	144	61	71	201	333
D13	10	10	22	4	1	47	10	10	27	47	11	11	27	49
D14	6	15	16	1		38	6	15	17	38	16	46	50	112
D15	12	16	16	3	1	48	12	16	20	48	28	57	46	131
D16	4	8	15	3		30	4	8	18	30	6	13	30	49
D17	6	10	13	4	2	35	6	10	19	35	10	29	46	85
Total	176	223	358	68	58	883	176	223	484	883	369	672	1175	2216

Tabel 4. Distribuția unităților cuprinse în baza de selecție, pe domenii și forme de finanțare

Cod domeniu	Învățământ de stat	Învățământ particular	Total	Învățământ de stat	Învățământ particular	Total
D01	100	17	117	85,5%	14,5%	100,0%
D02	14	3	17	82,4%	17,6%	100,0%
D03	16	2	18	88,9%	11,1%	100,0%
D04	33	3	36	91,7%	8,3%	100,0%
D05	54	19	73	74,0%	26,0%	100,0%
D06	29	19	48	60,4%	39,6%	100,0%
D07	25	11	36	69,4%	30,6%	100,0%
D08	46	29	75	61,3%	38,7%	100,0%
D09	17	13	30	56,7%	43,3%	100,0%
D10	27	23	50	54,0%	46,0%	100,0%
D11	23	18	41	56,1%	43,9%	100,0%
D12	41	103	144	28,5%	71,5%	100,0%
D13	16	31	47	34,0%	66,0%	100,0%
D14	34	4	38	89,5%	10,5%	100,0%
D15	35	13	48	72,9%	27,1%	100,0%
D16	21	9	30	70,0%	30,0%	100,0%
D17	26	9	35	74,3%	25,7%	100,0%
Total	557	326	883	63,1%	36,9%	100,0%

Sub aspect metodologic, în cazul unor celule cu număr foarte mic de studenți, în momentul selecției s-a procedat la concatenarea straturilor alăturate din punct de vedere al dimensiunii localității, fără a se realiza concatenări ale domeniilor. Procentul mic al studenților din localitățile mici a determinat concatenarea ultimelor trei straturi (3+4+5), selecția vizând trei tipuri de localități în ce privește dimensiunea.

Tabel 5. Unități eșantionate

Cod domeniu	Domeniu	Eșantion (estimat la n=10000)				Număr de clustere, estimat			
		1	2	3+4+5	Total	1	2	3+4+5	Total
D01	Tehnic	556	491	683	1730	6	5	7	18
D02	Calculatoare, tehnologia informației	73+64=137		89	226	1		1	2
D03	Arhitectura / construcții	111	98	136	345	1	1	1	3
D04	Agricultura / silvicultura	78	69	96	243	1	1	1	3
D05	Matematică și științe	151	133	185	469	2	2	2	6
D06	Filologie	111	98	136	345	1	1	2	4
D07	Istorie, filosofie	46+40=86		56	142	1		1	2
D08	Sociologie, psihologie, asistență socială, științele educației	211	186	259	656	2	2	3	7
D09	Științe politice / relații internaționale și studii europene	42+37=79		51	130	1		1	2
D10	Științe administrative	113	100	138	351	1	1	2	4
D11	Jurnalism / comunicare și relații publice	49+43=92		60	152	1		1	2

D12	Economic	959	847	1179	2985	10	9	12	31
D13	Juridic	364	322	447	1133	4	3	5	12
D14	Medical	207	183	255	645	2	2	3	7
D15	Artistic	42+37=79		51	130	1		1	2
D16	Sportiv	56+50=106		70	176	1		1	2
D17	Teologic	45+39=84		54	138	1		1	2
Total		3214	2836	3950	10000	31	33	45	109

Dimensiunea clusterelor a fost următoarea: a) 100 studenți pentru domeniile cu 180 credite/licență, câte 25 studenți din anii 1,2 și 3 și 25 studenți din ultimii doi ani de studiu; b) 120 studenți pentru domeniile cu 240 credite/licență, câte 25 studenți din anii 1, 2, 3 și 4 și 20 studenți din ultimii ani de studiu; c) 120 studenți pentru domeniile cu 360 credite/licență (arhitectură, medicină), câte 20 studenți din fiecare an de studiu. Pentru fiecare dintre situații a fost selectat un eșantion principal (în care s-a desfășurat cercetarea) și un eșantion secundar: fiecare unitate principală a avut o unitate de rezervă, în cazul refuzului de participare al primei unități. Astfel, eșantionul final a cuprins **109 facultăți** din 55 universități (publice și private), cu un număr de **11800 studenți** la nivel de licență și masterat.

Tabel 6. Structura eșantionului proiectat

Cod domeniu	Domeniu	Număr unități			Număr studenți		
		Înv. de stat	Înv. partic.	Total	Înv. de stat	Înv. partic.	Total
D01	Tehnic	15	3	18	1800	360	2160
D02	Calculatoare si tehnologia informației	2		2	240		240
D03	Arhitectura /construcții	3		3	360		360
D04	Agricultură / silvicultură	2	1	3	240	120	360
D05	Matematică și științe	4	2	6	400	200	600
D06	Filologie	3	1	4	300	100	400
D07	Istorie, filosofie	2		2	200		200
D08	Sociologie, psiho-pedagogie, asistență socială, științele educației	3	4	7	300	400	700
D09	Științe politice / relații internaționale și studii europene	2		2	200		200
D10	Științe administrative	2	2	4	200	200	400
D11	Jurnalism, comunicare și rel. publice	2		2	200		200
D12	Economic	11	20	31	1100	2000	3100
D13	Juridic	3	9	12	360	1080	1440
D14	Medical	6	1	7	720	120	840
D15	Artistic	1	1	2	100	100	200
D16	Sportiv	2		2	200		200
D17	Teologic	2		2	200		200
Total		65	44	109	7120	4680	11800

2.3. Pilotarea chestionarului

Pentru identificarea și eliminarea dificultăților de înțelegere, precum și pentru o estimare corectă a timpului mediu necesar completării chestionarului, un grup restrâns de studenți (de la diferite domenii de studiu, universități, facultăți și ani de studiu) au fost solicitați să răspundă chestionarului încărcat în prealabil pe platforma electronică. Pe parcursul pilotării nu au fost înregistrate dificultăți de înțelegere a întrebărilor și nici situații de itemi care să nu ofere toate variantele de răspuns posibile. Timpul necesar completării a variat între 15 și 30 de minute. Pentru acuratețea datelor, răspunsurile colectate în etapa pilotării nu au fost înregistrate în baza de date finală, parola de acces pe platformă fiind ulterior modificată.

2.4. Accesul la grupul țintă

În demersurile întreprinse în vederea contactării grupului țintă, s-au implicat toate cele trei instituții participante la implementarea proiectului. Astfel, MECTS a elaborat o adresă către rectorii universităților incluse în eșantion, prin care a oferit informații cu privire la desfășurarea proiectului EUROSTUDENT IV în România și a solicitat sprijinul în vederea implementării.

ISE și UEFISCSU au elaborat și semnat împreună o adresă către decanii facultăților incluse în eșantion, cu același scop. La nivelul fiecărei facultăți au fost desemnați **responsabili pentru monitorizarea aplicării EUROSTUDENT IV** – persoane din conducere (prodecani, secretari științifici), secretariatul, sau, în unele cazuri, reprezentanți ai studenților). Modalitatea de selecție a studenților la nivel de facultate a revenit responsabililor cu gestiunea și monitorizarea lotului de studenți, cu recomandarea ca în cazul existenței mai multor grupe de studenți, să fie selectați studenți din toate grupele, în ponderi echilibrate. **Codurile de acces la baza de date** pentru completarea chestionarului au fost transmise studenților de către responsabilii din facultăți. Aplicarea chestionarului a fost realizată diferite de la o facultate la alta: direct la cursuri și seminarii, prin avizier, prin grupurile de mail, pe site-ul universității sau al facultății etc.

2.5. Aplicarea chestionarului și monitorizare

Chestionarul a devenit accesibil pentru completare online în perioada **1 martie – 30 aprilie 2010**. Instrucțiuni generale despre accesare și completare au fost transmise studenților prin intermediul responsabililor cu monitorizarea; pe lângă acestea, studenții au avut la dispoziție două adrese de email la care puteau solicita informații suplimentare sau asistență tehnică. Cele mai frecvente întrebări au vizat accesarea chestionarului (introducerea codului de acces) și informații generale despre proiect.

2.6. Controlul calității și ajustarea statistică a eșantionului

Răspunsurile studenților au fost extrase și stocate într-o **bază de date**, care a fost supusă curățării și validării, în vederea calculării indicatorilor specifici și a obținerii unor date fidele. Au fost invalidate accesările chestionarului fără completare sau chestionarele care au fost completate doar la câțiva itemi de început. De asemenea, au existat o serie de dificultăți de analiză a datelor, în special a celor referitoare la venituri și cheltuieli (au fost completate atât în lei noi, cât și lei vechi). Din totalul de 11800 studenți cuprinși în proiectarea eșantionului au fost primite 3848 răspunsuri (32,6%), dintre care **3339 înregistrări valide** (28,3%). Eșantionul rezultat este reprezentativ pentru distribuția studenților pe principalele domenii de studiu, pentru o eroare de selecție de 5%, valoarea coeficientului Hi-pătrat (12,50) fiind mai mică de valoarea tabelară (12,59) pentru șase grade libertate (reprezentând cele șapte domenii principale de studiu). Invalidarea unor înregistrări (13,2%) a fost determinată de numărul mare de non-răspunsuri în economia generală a chestionarului.

2.7. Calcularea indicatorilor și încărcarea în Data Delivery Module

Prelucrarea datelor s/a realizat pe baza indicatorilor solicitați în Data Delivery Module (DDM). Informațiile astfel prelucrate, verificate și validate au fost încărcate în DDM, <http://eurostudent.eu>.

Capitol 3. INTERPRETAREA REZULTATELOR

Informațiile colectate prin intermediul chestionarului EUROSTUDENT IV au permis o analiză a condițiilor sociale și economice ale vieții studenților din România, referitoare la următoarele **domenii majore**:

- caracteristici demografice ale studenților (vârstă, mediu de rezidență, gen, migrațiune etc.);
- acces la educație (rute de calificare urmate, experiențe de muncă anterioare accesului la învățământul superior, situații de întrerupere a studiilor, rate de participare etc.);
- contextul social și familial (ocupația părinților, nivelul de educația al părinților etc.);
- condițiile de viață ale studenților (condiții de locuire, costuri pentru locuință, distanța de la locuință la facultate etc.);
- costuri, surse de finanțare și suport financiar public oferit studenților;
- bugetul de timp al studenților;
- evaluarea studiilor și a diferitelor aspecte specifice;
- mobilitatea internațională.

3.1. Caracteristici demografice ale studenților

Analiza caracteristicilor demografice ale studenților repondenți a vizat următoarele aspecte: distribuția pe sex, nivel de studiu, tip de tranziție de la liceu la învățământul superior, numărul persoanelor (copiilor) în întreținere, dizabilități și probleme de sănătate, migrația.

- **Vârstă, sex, nivel de studiu**

Analiza EUROSTUDENT s-a centrat, în primul rând, pe evaluarea caracteristicilor de bază ale studenților. Datele evidențiază că în România, ca și în majoritatea țărilor europene, sistemele de învățământ superior cuprind mai multe fete decât băieți. Astfel, dintre cei 3339 studenți chestionați în cadrul EUROSTUDENT IV în România, 65,4% au fost de sex feminin și 34,6% de sex masculin. Diferența pe sexe în favoarea fetelor se păstrează la toate grupele de vârstă, la toate nivelurile de studiu și la toate tipurile de tranziție de la liceu la facultate; ponderea femeilor este

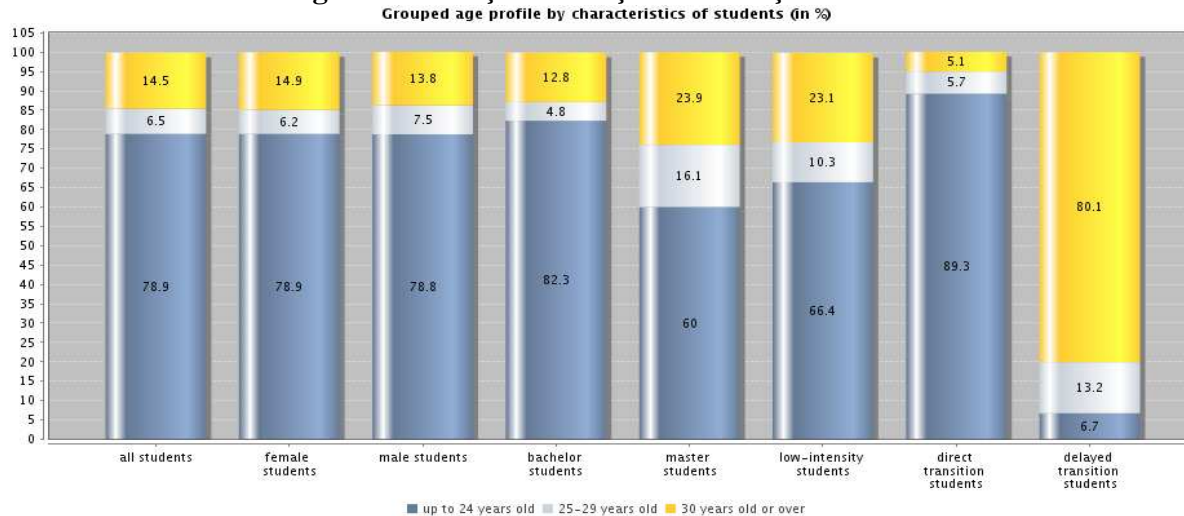
chiar mai ridicată în cazul studenților de la master, a celor care au vârste de peste 30 de ani și a celor cu tranziție întârziată de la liceu la facultate.

Majoritatea studenților (84%) erau cuprinși, la momentul investigației, în nivelul de studiu licență, restul urmând studiile masterale. Cei mai mulți dintre studenți au vârste corespunzătoare nivelului de studiu învățământ superior, fiind cuprinși în grupa de vârstă 18-24 ani; media vârstei per total lot chestionat este de 24 ani, cu o variație de la 22,2 ani pentru studenții cu tranziție directă de la liceu la facultate și cu o medie de 36,6 ani pentru cei cu tranziție întârziată). 87,5% sunt persoane care s-au înscris în învățământul superior imediat după finalizarea liceului, iar 12% au o tranziție întârziată (cu o pauză de timp între liceu și facultate). Ponderea relativ ridicată a studenților de peste 30 ani, care se înscrie într-o tendință constantă a ultimilor ani, se explică, pe de o parte, prin lărgirea accesului la învățământul superior (determinată de mărirea cifrei anuale de școlarizare și de dezvoltarea rețelei de universități particulare), iar pe de altă parte, prin presiunea pieței muncii, care solicită forță de muncă cu niveluri superioare de calificare.

Tabel 7. Distribuția studenților în funcție de sex, nivel de studiu, tip de tranziție

Vârsta	Total	Sex		Nivel de studii		Tranziție de la liceu la facultate	
		Feminin	Masculin	Licență	Masterat	Direct	Întârziat
Nr.							
18-24 ani	2634	1724	910	2326	308	2606	28
25-30 ani	220	134	86	137	83	165	55
peste 30 ani	485	326	159	362	123	150	335
Total	3339	2184	1155	2825	514	2921	418
%							
18-24 ani	78,9	78,9	78,8	82,3	59,9	89,2	6,7
25-30 ani	6,6	6,1	7,4	4,8	16,1	5,6	13,2
peste 30 ani	14,5	14,9	13,8	12,8	23,9	5,1	80,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Media	24,0	24,0	24,0	23,4	27,4	22,2	36,6
Deviația standard	6,7	6,7	6,6	6,3	7,4	4,2	7,2

Fig. 1. Distribuția studenților în funcție de vârstă

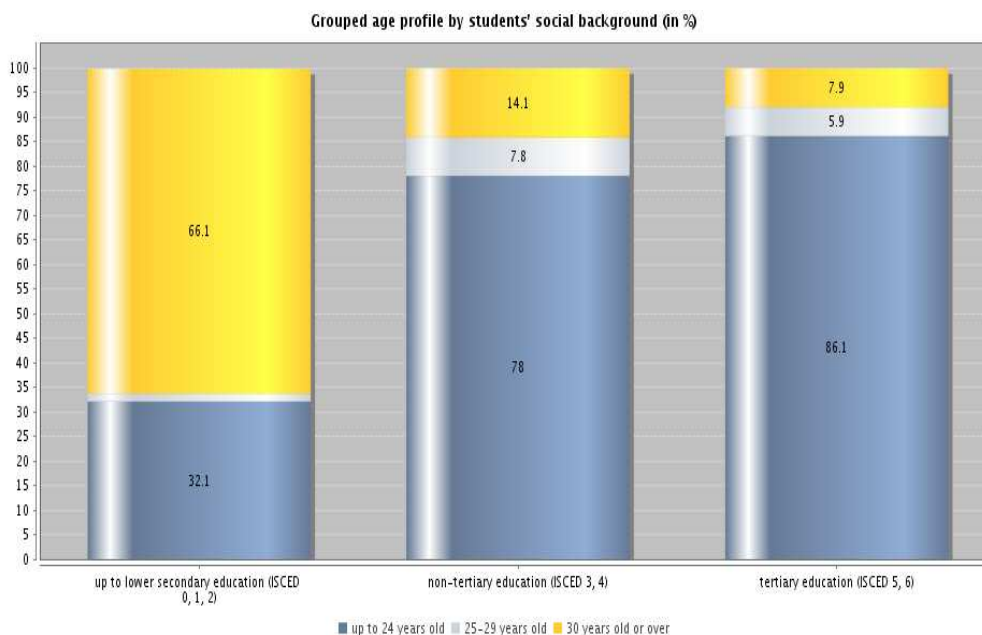
- **Nivel de educație al părinților**

Un alt aspect luat în considerare în analiză a fost nivelul de educație al părinților, ca posibil factor de explicare/influențare a diferitelor caracteristici de viață și studiu ale studenților. Datele investigației evidențiază faptul că 3,6% dintre studenți au părinți cu nivel inferior de educație, 52% – părinți cu nivel mediu de educație, iar 33% – părinți cu nivel superior de educație. Peste două treimi dintre părinții cu nivel scăzut de educație sunt ai studenților cu vârste de peste 30 ani. În același timp, peste 85% dintre părinții cu studii superioare sunt ai studenților cu vârste de 18-24 ani.

Tabel 8. Distribuția studenților în funcție nivelul de studiu al părinților

Vârsta	Total	Nivel de studiu al părinților		
		Educație de bază (ISCED 0,1,2)	Studii medii (ISCED 3,4)	Studii superioare (ISCED 5)
Nr.				
18-24 ani	2634	39	1364	957
25-30 ani	220	2	137	66
peste 30 ani	485	80	246	88
Total	3339	121	1747	1111
%				
18-24 ani	78,9	32,2	78,1	86,1
25-30 ani	6,6	1,7	7,8	5,9
peste 30 ani	14,5	66,1	14,1	7,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
Media		34,7	23,8	22,8
Deviația standard		10,4	6,3	4,9

Fig. 2. Distribuția studenților în funcție de nivelul de studiu al părinților

Se poate concluziona că:

- Cei mai mulți dintre studenți au părinți cu nivel mediu de educație. Acest fapt este determinat de creșterea, la nivel general, a accesului la învățământ superior. De asemenea, o altă posibilă explicație este ipoteza psiho-sociologică conform căreia părinții încearcă depășirea propriului statut (inclusiv educațional) prin intermediul copiilor.
- Cea mai mare pondere a studenților de 18-24 ani au părinți cu nivel mediu sau superior de educație; în sens complementar, cea mai mare pondere a studenților de peste 30 de ani au părinți cu nivel scăzut sau mediu de educație. Astfel, momentul de debut în învățământul superior pare a fi influențat de nivel de educație al părinților, ceea ce ne permite exprimarea următoarei ipoteze: cu cât nivelul de educație al părinților e mai ridicat, cu atât tranziția de la liceu la facultate se face mai repede. Această distribuție se poate explica și prin faptul că, la nivel general, ultimele decenii au înregistrat o creștere a accesului la învățământul superior, implicit a nivelului de educație în rândul populației adulte.

- **Statutul de părinte al studenților**

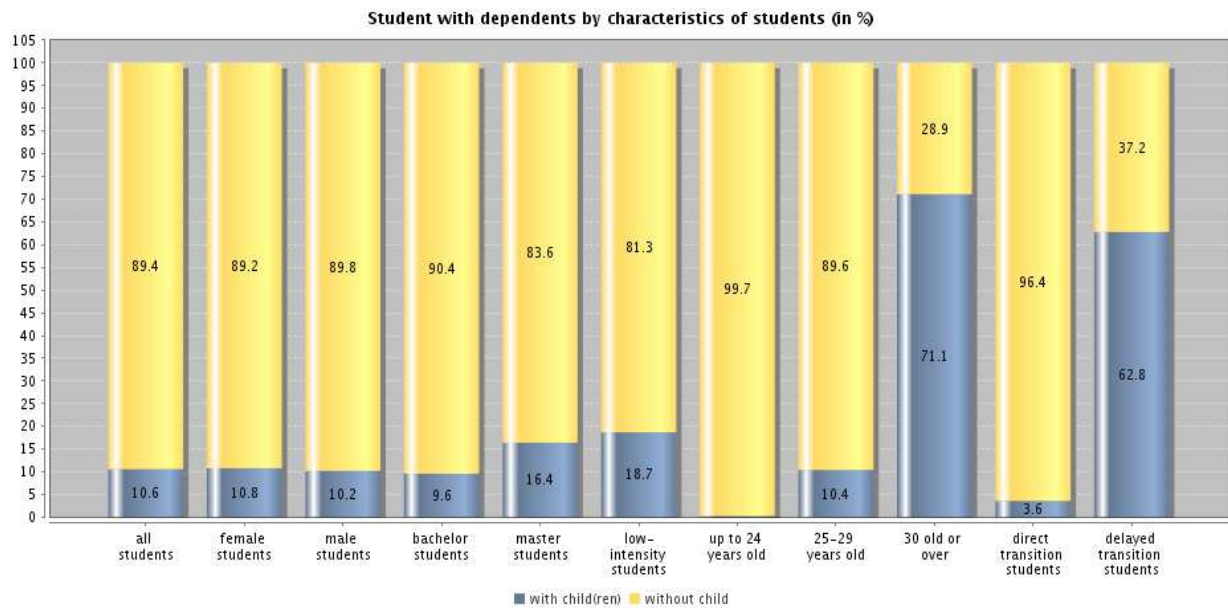
Unul dintre itemii anchetei EUROSTUDENT IV a vizat măsura în care studenții au sau nu copii în întreținere. Investigarea acestui aspect a pornit de la ideea că statutul de părinte implică o redistribuire a resurselor (de timp, financiare etc.) pe care studenții le alocă pentru diferite activități, inclusiv pentru învățare. Rezultatele evidențiază faptul că 10,6% dintre studenți erau părinți, la momentul investigației. Această pondere nu înregistrează variații semnificative pe gen, dar se distribuie diferit în funcție de:

- grupa de vârstă – ponderea studenților de peste 30 de ani care au copii este de peste 7 ori mai mare față de ponderea celor de 18-29 ani; până la 24 ani, foarte puțini studenți devin părinți.
- nivelul de studiu – mai mulți studenți din nivelul master au copii, comparativ cu cei din nivelul licență;
- tipul de tranziție de la liceu la facultate – ponderea studenților cu tranziție întârziată care au copii este de peste 15 ori mai mare decât ponderea celor cu tranziție directă; foarte puțini studenți care urmează învățământul superior imediat după finalizarea studiilor devin părinți.

Tabel 9. Distribuția studenților în funcție numărul de copii proprii

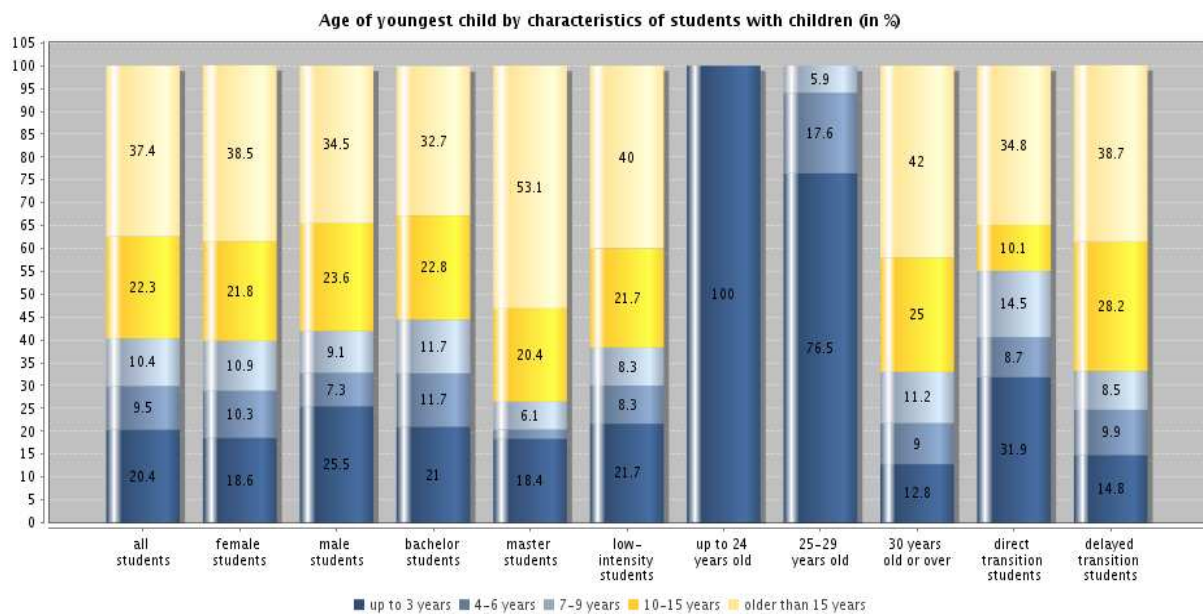
Nr. copii	Total	Gen		Nivel de studiu		Grupa de vârstă			Tranziție de la liceu la facultate	
		Feminin	Masculin	Licență	Master	18-24 ani	25-29 ani	30 ani +	Direct	Întârziat
Niciun copil	2914	1905	1009	2507	407	2596	190	128	2771	143
1 copil	225	162	63	173	52	8	20	197	78	147
2 copii	110	63	47	84	26	-	1	109	24	86
3+ copii	10	5	5	8	2	-	1	9	2	8
Total studenți cu copii	345	230	115	265	80	8	22	315	104	241
NonR	80	49	31	53	27	30	8	42	46	34
Total	3339	2184	1155	2825	514	2634	220	485	2921	418

Fig. 3. Distribuția studenților în funcție de numărul de copii proprii

30% dintre studenții părinți au copii de vârstă preșcolară (0-6 ani); este în special cazul studenților cu vârsta de sub 29 ani. Peste două treimi dintre studenții de peste 30 de ani, respectiv dintre studenții cu tranziție întârziată de la liceu la facultate au copii cu vârsta de peste 10 ani (deja în ciclul gimnazial al învățământului obligatoriu).

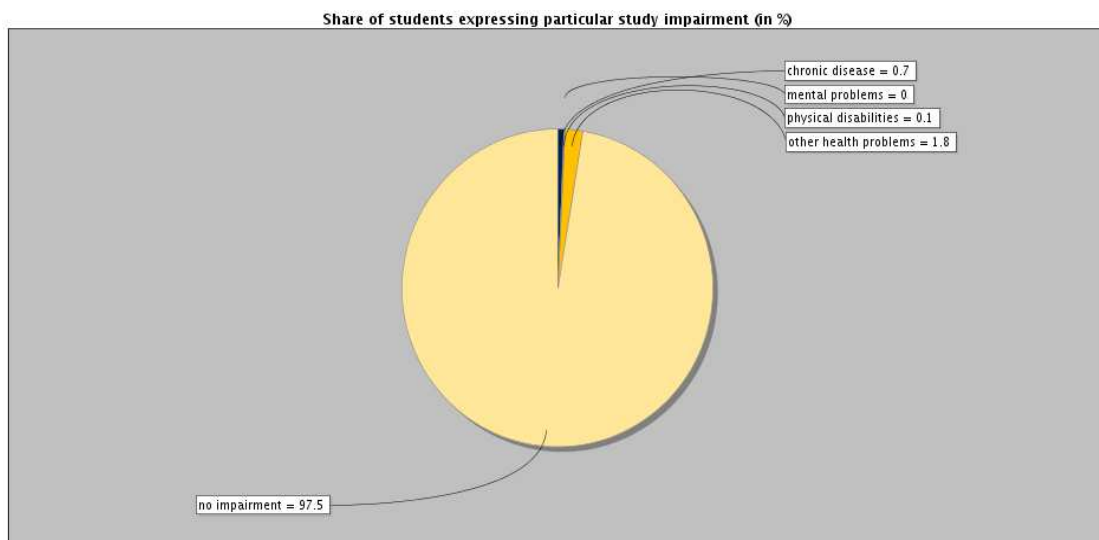
Fig. 4. Distribuția studenților care au copii în funcție de vârsta acestora

- **Studenți cu dizabilități**

Studenții chestionați au fost solicitați să își evalueze starea generală de sănătate, identificând dacă se înscriu în categoria persoane cu dizabilități și apreciind măsura în care resimt că instituția de învățământ în care e integrat ține sau nu cont de aceste aspecte. Un număr redus dintre studenții chestionați (2,5% = 83 cazuri) au declarat că au diferite tipuri de dizabilități: majoritatea – probleme de sănătate, dar și situații de dizabilități cronice sau dizabilități fizice. Este de remarcă faptul că nici unul dintre repondenți nu a oferit răspuns la întrebarea dacă se ține sau nu cont de dizabilitățile sale la nivelul învățământului superior, date care sugerează că acest fapt nu se întâmplă în realitate (prin organizarea spațiului fizic, structurarea cursurilor etc.).

Fig. 5. Distribuția studenților în funcție de dizabilitățile menționate

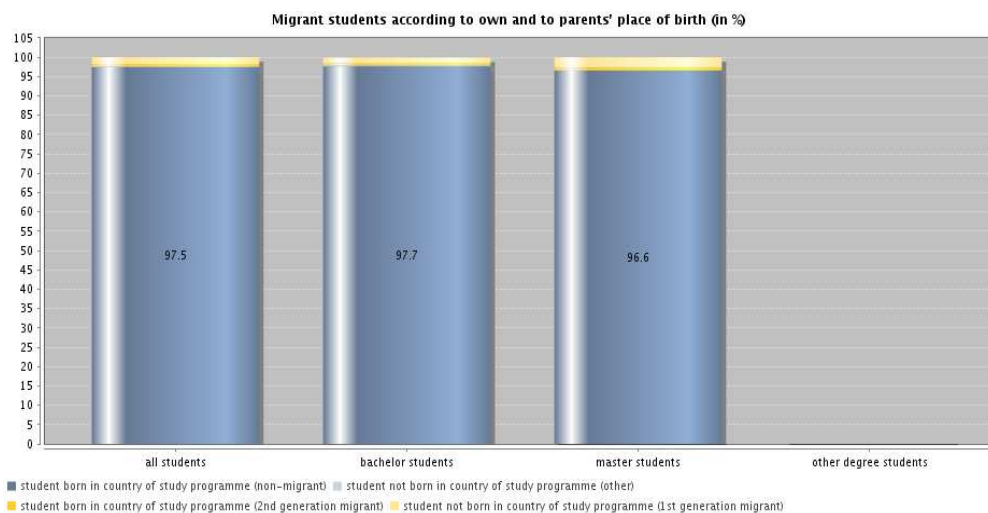

- **Statutul de imigrant**

Statutul de imigrant al studenților a fost analizat, în cadrul EUROSTUDENT, din perspectiva locului de naștere al părinților. Din această perspectivă s-a urmărit identificarea ponderii studenților aflați la prima sau la a doua generație de migrare din țara natală în România. Datele anchetei arată o rată foarte redusă a studenților imigranți în universitățile românești (2,4% = 80 persoane), din care majoritatea aflați la prima generație de migrare. Aceeași situație se înregistrează și în ceea ce privește migrației studenților români în universități din străinătate

(aspect detaliat într-unul din capitolele următoare), fapt care evidențiază o migrație (emigrație, imigrație) foarte scăzută la nivelul învățământului superior din România

Fig. 6. Distribuția studenților în funcție de migrație

* * *

Analiza caracteristicilor demografice ale studenților investigați prin intermediul anchetei EUROSTUDENT IV permit sintetizarea unor concluzii. Ca și în alte sisteme din Europa, rata de participare a fetelor la învățământul superior din România este superioară. În ultimii ani a crescut ponderea studenților de peste 30 de ani din învățământul superior românesc, ca urmare a lărgirii accesului general la acest nivel de educație. Statutul de părinte este puțin prezent în rândul studenților tineri, copiii fiind în general o opțiune amânată până după finalizarea studiilor. Accesul persoanelor cu dizabilități la învățământul superior pare a fi unul redus, ca și rata studenților imigranți în universitățile românești.

3.2. Acces la învățământul superior

Condițiile de acces la învățământul superior au constituit aspecte analizate în detaliu în cadrul anchetei EUROSTUDENT IV, perspectivele de analiză fiind: rutele liceale de formare ale studenților, care au sprijinit intrarea în învățământul superior; experiențe de muncă ale studenților înainte de intrarea în facultate; situațiile de întrerupere a traseului educațional, respectiv de tranziție întârziată de la liceu la facultate.

- **Rutele liceale absolvite de studenți**

Distribuția studenților investigați în funcție de filiera de liceu pe care au absolvit-o evidențiază următoarele date: 68,7% absolvenți de liceu filieră teoretică; 26,9% absolvenți de liceu filieră tehnologică; 4,4% absolvenți de liceu filieră vocațională. Prin comparație, la nivel național, ponderea absolvenților de liceu pe filiere din total absolvenți este următoarea: 46,2% absolvenți filieră teoretică; 48,01% absolvenți filieră tehnologică; 5,8% absolvenți filieră vocațională³. Diferențele de procente remarcă o orientare majoră a absolvenților de liceu filieră teoretică spre învățământul superior și o pondere mai redusă a absolvenților de liceu filieră tehnologică în facultăți (aceștia din urmă având posibilități de inserție socio-profesională mai mari).

Diferențele pe genuri a absolvenților de liceu care sunt studenți arată o pondere mai ridicată a fetelor absolvente de liceu teoretic și o pondere mai redusă a fetelor absolvente de liceu tehnologic care urmează facultatea, comparativ cu băieții. În ceea ce privește intrarea întârziată în învățământul superior (la cel puțin un an după absolvirea învățământului secundar superior), se constată o pondere mai ridicată în rândul absolvenților de liceu tehnologic (cu peste 20 puncte procentuale mai multe decât procentul la nivelul populației totale) și a absolvenților de liceu vocațional. Această situație este determinată cel mai probabil de faptul că, în comparație cu absolvenții de filieră teoretică, aceștia au mai multe șanse de inserție profesională pe piața muncii, pe baza certificatului de calificare la finalul liceului. De asemenea, poate fi presupusă calitatea mai înaltă a studiilor liceale în filiera teoretică, comparativ cu celelalte rute.

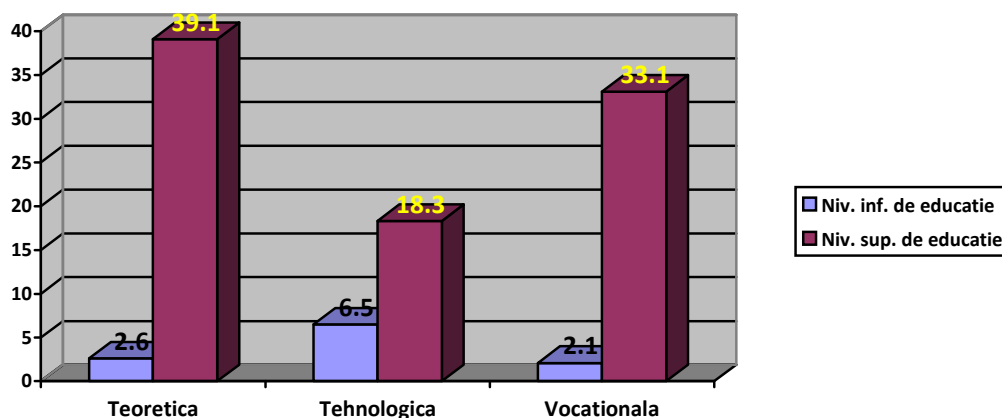
³ Cf. Caiet statistic *Învățământul liceal la sfârșitul anului școlar 2008-2009*, Institutul Național de Statistică, 2010.

Tabel 10. Distribuția studenților în funcție de filiera liceală absolvită

Filieră liceu	Total studenți	Din care:		Studenți cu intrare întârziată în învățământul superior
		Feminin	Masculin	
Nr.				
Teoretică	2283	1548	735	187
Tehnologică	893	515	378	202
Vocațională	145	107	38	25
NR	18	14	4	4
Total	3339	2184	1155	414
% (din total fără NR)				
Teoretică	68,7	70,9	63,9	45,2
Tehnologică	26,9	23,6	32,8	48,8
Vocațională	4,4	4,9	3,3	6,0

Analizând legătura dintre filiera de liceu absolvită și nivelul de educație al părinților, putem constata următoarele:

- indiferent de filiera liceală absolvită, ponderea studenților care provin din familii cu nivel superior de educație (universitar) este cu mult mai mare decât ponderea celor ai căror părinți au un nivel inferior de educație (cel mult gimnaziu);
- cea mai mare pondere a studenților care au părinți cu nivel inferior de educație se înregistrează în rândul celor care au absolvit filiera tehnologică;
- cea mai mare pondere a studenților care provin din familii cu nivel superior de educație se înregistrează la nivelul celor care au absolvit filiera teoretică.

Fig. 7. Distribuția studenților în funcție de filiera liceală absolvită și de nivelul de educație al părinților

- **Experiența studenților pe piața muncii înainte de intrarea în facultate**

Pentru a operaționaliza experiența pe piața muncii a studenților, au fost utilizate următoarele categorii: 1) loc de muncă plătit, permanent, pe o durată de cel puțin un an de zile, cel puțin 20 de ore pe săptămână; 2) locuri de muncă temporare (pe o durată mai mică de un an sau mai puțin de 20 de ore pe săptămână); 3) prin învățământul profesional și tehnic (ex: instruire practică într-o întreprindere); 4) fără experiență profesională.

Dintre cei 3316 studenți care au răspuns la acest item, peste două treimi (68,6%) au afirmat că nu au avut experiență în câmpul muncii anterior intrării la facultate. Distribuția celor care au avut experiențe anterioare de muncă este următoarea: 16,9% au avut loc de muncă permanent, 11,5% au avut locuri de muncă temporare, iar 3% au realizat instruirea practică în întreprindere, în timpul liceului.

Tabel 11. Distribuția studenților în funcție de experiențele de muncă anterioare, sex și tipul de tranziție în învățământul superior

Experiențe de muncă anterioare	Total	Gen		Tranziție	
		Feminin	Masculin	Directă	Întârziată
Număr					
Loc de muncă permanent	559	360	199	221	338
Loc de muncă temporar	380	225	155	358	22
Experiență TVET	101	60	41	88	13
Fără experiență de muncă	2276	1526	750	2238	38
Total	3316	2171	1145	2905	411
% (din total fără NR)					
Loc de muncă permanent	16,9	16,6	17,4	7,6	82,2
Loc de muncă temporar	11,5	10,4	13,5	12,3	5,4
Experiență TVET	3	2,8	3,6	3,0	3,2
Fără experiență de muncă	68,6	70,3	65,5	77,0	9,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

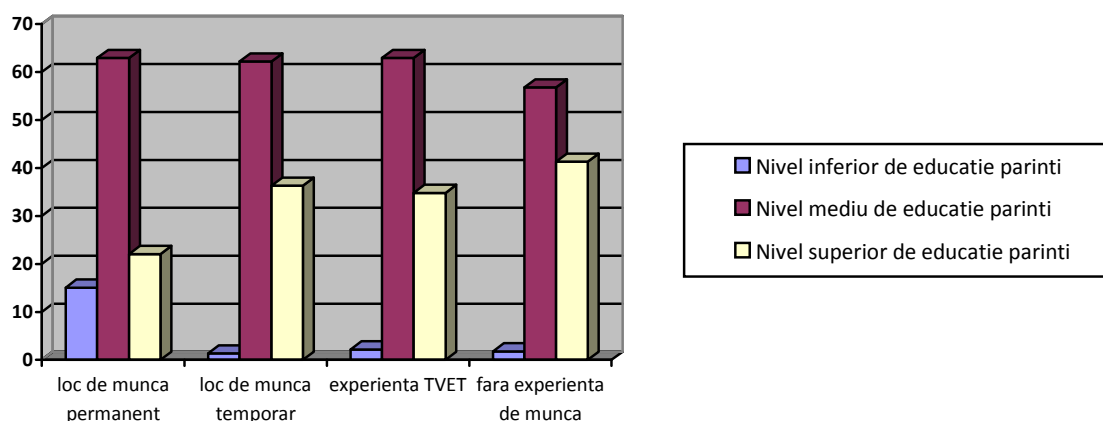
În ceea ce privește distribuția pe sexe a studenților în funcție de experiențele de muncă anterioare intrării la facultate, se remarcă câteva diferențe ușoare. Astfel, comparativ cu băieții studenți, mai multe fete studente nu au avut experiențe de muncă anterioare (având cel mai probabil acces direct la învățământul superior, după finalizarea liceului). Complementar, mai mulți băieți studenți au fost angajați (permanent sau temporar) înainte de intrarea la facultate.

Peste trei sferturi dintre studenții care au intrat la facultate imediat după finalizarea liceului nu au avut nici o experiență de formare pe piața muncii, nici măcar prin instruirea practică din liceu, fiind probabil absolvenți ai filierei teoretice. De asemenea, aproape 88% dintre studenții cu acces întârziat la studiile superioare au fost integrați pe piața muncii, majoritatea având locuri de muncă permanente. Astfel, experiența de muncă anterioară facultății se corelează direct cu tranziția întârziată de la liceu la învățământul superior.

Un alt item al anchetei EUROSTUDENT IV a vizat relația dintre experiența studenților pe piața muncii înainte de intrarea în facultate și nivelul de educație al părinților. Datele evidențiază o corelație între aceste date în sensul următor:

- Ponderea cea mai mare a studenților care provin din familii cu nivel redus de educație (maxim învățământ gimnazial absolvit) se înregistrează în cazul celor care au avut un job permanent; acest lucru se poate explica prin angajarea ca suplimentare a nivelului redus de venituri al familiei.
- Cei mai mulți dintre studenții care provin din familii cu nivel superior de educație nu au avut experiență pe piața muncii; numai un sfert dintre aceștia au avut un loc de muncă permanent; acest fapt se poate datora atât nivelului socio-economic ridicat al familiilor din care provin, cât și importanței mai mari pe care părinții o acordă continuării studiilor la nivel universitar și, deci, timpului mai mare alocat pregătirii în acest scop.

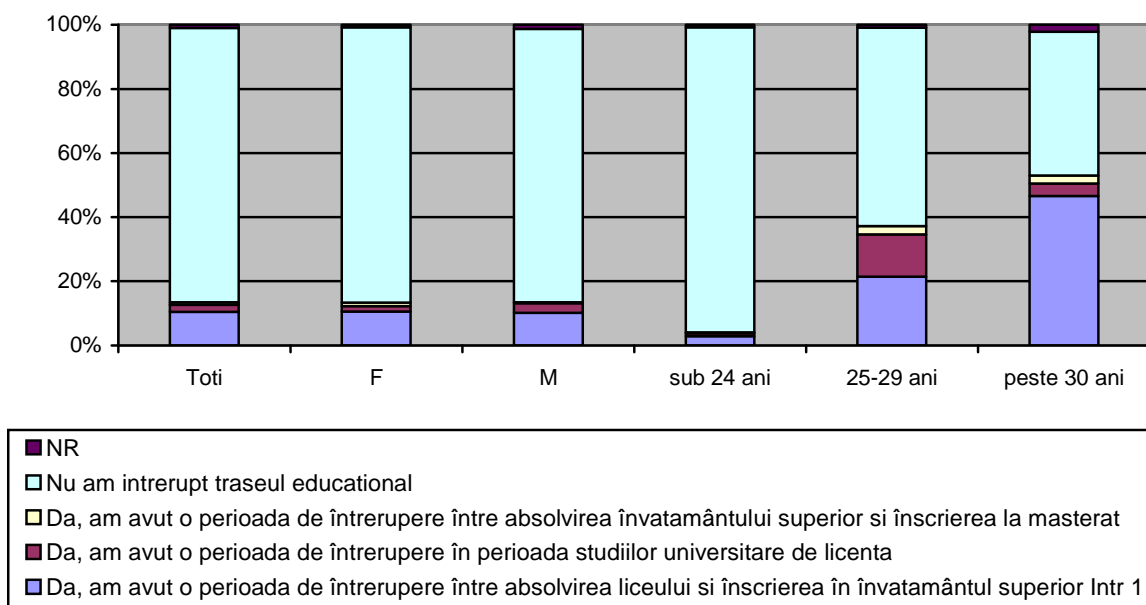
Fig. 8. Distribuția studenților în funcție de experiența pe piața muncii și de nivelul de educație al părinților

- **Înteruperea traseului educațional între absolvirea liceului și înscrierea în învățământul superior sau în timpul facultății (licență, master)**

Analiza datelor privind întreruperea traseului educațional relevă o serie de aspecte importante. O pondere semnificativă dintre studenți (peste 85%) au avut o tranziție directă de la liceu la facultate. Aproximativ 10% dintre studenți au avut o perioadă de întrerupere între absolvirea liceului și înscrierea în învățământul superior, iar ponderi foarte mici au avut perioade de pauză pe parcursul învățământului superior (2,2% în perioada studiilor de licență, iar 0,8% între absolvirea cu licență și înscrierea la masterat). Pe genuri nu se înregistrează diferențe semnificative privind situațiile de întrerupere a traseului educațional. Cazurile de întrerupere a traseului educațional sunt mai frecvente la grupele de vârstă mai mari.

Fig. 9. Distribuția studenților în funcție de întreruperea traseului educațional, pe sexe și grupe de vârstă

În ceea ce privește intervalul de timp dintre finalizarea liceului și înscrierea în învățământul superior, datele evidențiază următoarea distribuție (corelată, de altfel, cu datele anterioare): marea majoritate a studenților (82,1%) intră la facultate la maxim 1 an de la momentul absolvirii învățământului liceal; 3,9% se înscriu după o perioadă cuprinsă între 1 și 2 ani, iar 14% după 2

ani. Trebuie evidențiat că peste o treime dintre cei care se înscriu la facultate la maxim 1 an după absolvirea liceului (au, deci, o tranziție directă între liceu și facultate) provin din familii cu nivel superior de educație.

- **Domenii de studiu**

Cei mai mulți dintre studenții din ciclul de licență care au răspuns chestionarului EUROSTUDENT IV sunt înscriși la facultăți din următoarele domenii: științe sociale, administrare a afacerilor și legislative, inginerie, manufactură, construcții. Cele mai mici ponderi se constată la nivelul domeniilor agricultură, educație și servicii. În ceea ce privește distribuția după gen, se constată o pondere majoritară a populației feminine în domenii tradițional “feminizate” (educație, științe umaniste și arte, științele naturii, științe sociale, sănătate și protecție socială). Ponderi mai mici ale fetelor se înregistrează în domenii dominate tradițional pe piața muncă de către bărbați: agricultură, inginerie, manufactură și construcții.

Fig. 10. Distribuția studenților la licență după domeniul de studii și sexe

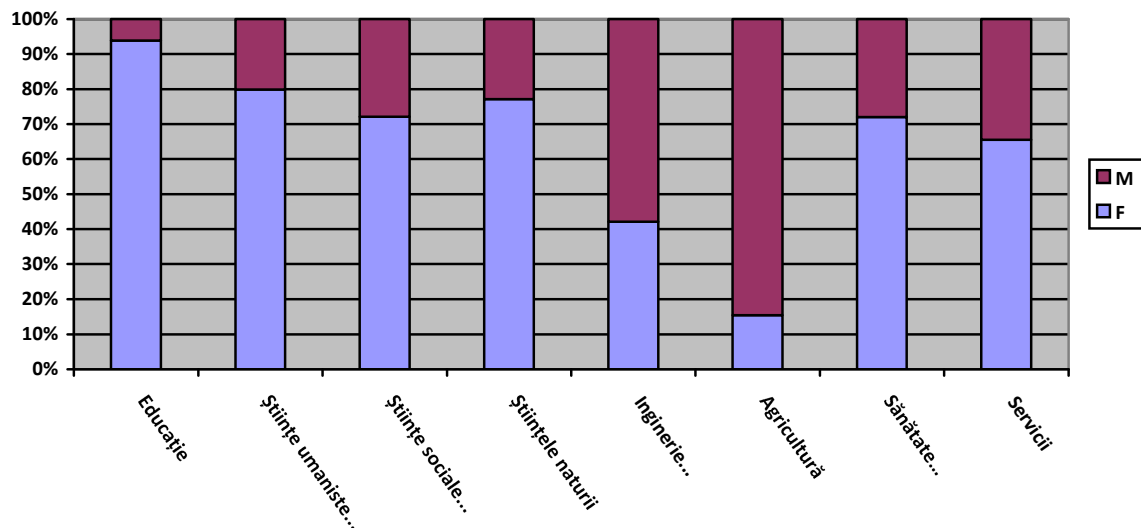
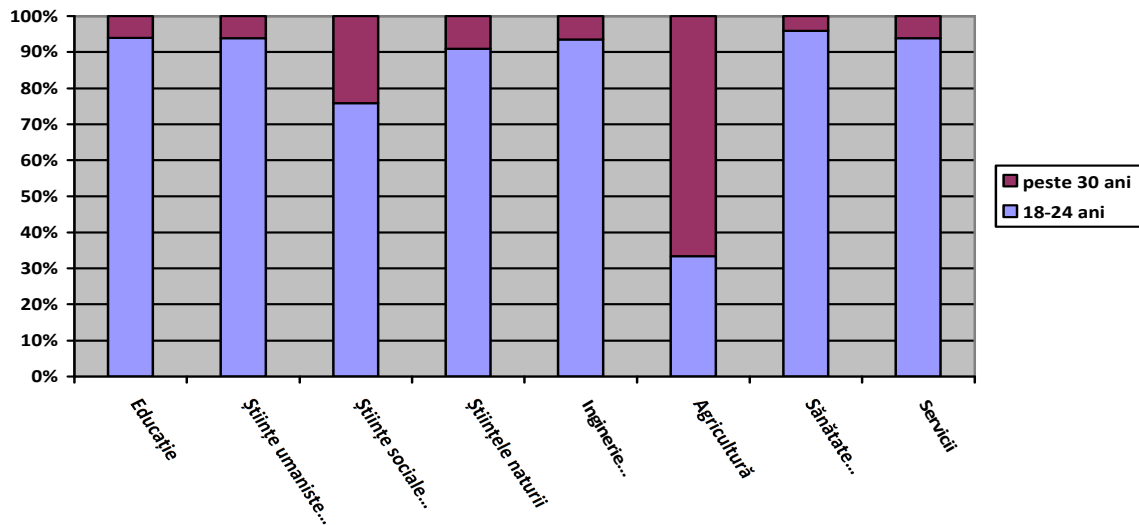

Fig. 11. Distribuția studenților la licență după domeniul de studii și grupe de vârstă

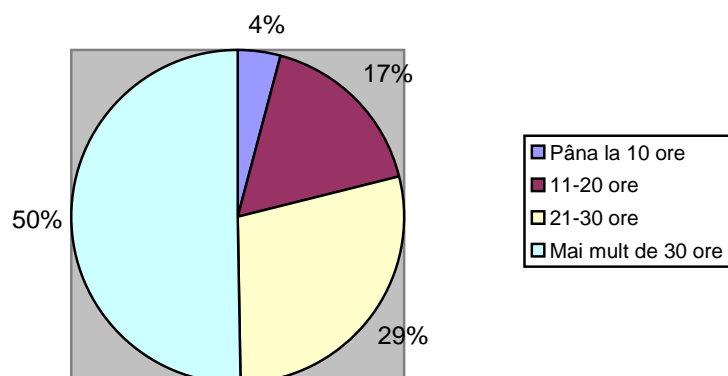
- **Tipul de program urmat la facultate**

Distribuția studenților după tipul de program urmat (part-time sau full-time) este următoarea: 88,5% sunt studenți full-time și numai 11,5% part-time. Diferențele pe sexe sunt ne semnificative statistic.

- **Volumul de studiu după statutul (formal) înscrierii**

Volumul de studiu este exprimat, în cadrul anchetei EUROSTUDENT IV, ca numărul de ore dedicat săptămânal de către studenți pentru activitățile de învățare. La această întrebare au răspuns 2554 de studenți. Jumătate dintre aceștia afirmă că alocă mai mult de 30 de ore pe săptămână pentru învățare; urmează, în ordine descrescătoare: 28,7% dedică între 21 și 30 de ore, 17% – între 11 și 20 de ore, iar 4,1% – până la 10 ore. După cum era de așteptat, studenții full-time înregistrează cele mai mari ponderi în ceea ce privește alocarea de timp pentru studiu; complementar, la cei part-time se constată la volumele mici de timp alocat studiului.

Fig. 12. Distribuția studenților în funcție de volumul de studiu

* * *

Analiza condițiilor de acces al studenților la învățământul superior evidențiază o orientare majoră a absolvenților de liceu filieră teoretică spre învățământul superior, comparativ cu absolvenții de liceu filieră tehnologică, aceștia din urmă având posibilități de inserție socio-profesională mai mari. Ponderea studenților care provin din familii cu nivel superior de educație (universitar) este mai mare decât ponderea celor ai căror părinți au un nivel inferior de educație (cel mult gimnaziu). Opțiunea pentru integrarea pe piața muncii înainte de înscrierea la facultate este menționată de mai puțin de un sfert dintre studenți, în special de cei ai căror părinți au un nivel de educație mai scăzut și, probabil, venituri mai mici.

3.3. Contextul socio-economic din care provin studenții

Un aspect distinct al anchetei EUROSTUDENT IV a vizat contextul socio-economic al familiilor studenților, analizat din următoarele perspective: activitatea părinților pe piața muncii, statutul ocupațional al acestora, nivelul de educație al părinților. Scopul investigării acestora a fost evaluarea măsurii în care astfel de aspecte se corelează cu diferite caracteristici ale studenților.

- **Activitatea părinților pe piața muncii**

După cum se poate vedea din datele prezentate în tabelul următor, mai mult de jumătate dintre părinții studenților care au răspuns la întrebare sunt angajați cu normă întreagă. Ponderi destul de ridicate dintre studenți au părinți casnici sau pensionari. Distribuția valorilor pe sexe evidențiază următoarea situație:

- În pondere mai ridicată, mamele sunt angajate cu jumătate de normă sau sunt casnice. Aceste date susțin concluziile altor cercetări, care evidențiază că femeile sunt mai implicate în sarcinile domestice și de îngrijire a copiilor și, astfel, dispun de mai puțin timp pentru un loc de muncă cu normă întreagă.
- Ponderea mai mare a părinților neangajați, dar care sunt în căutarea unui loc de muncă se înregistrează în cazul populației masculine.

Tabel 12. Distribuția răspunsurilor după tipul de activitate al fiecăruia dintre părinți

Statut	Tatăl	Mama
angajat cu normă întreagă	53,9	53,0
angajat cu jumătate de normă	1,3	2,2
nu lucrează, dar e în căutarea unui loc de muncă	5,9	4,1
altă situație (ex. casnic, pensionat)	26,0	35,8
nu știu/decedat	12,8	4,8
Total răspunsuri (în cifre)	2990	2996

- **Statutul ocupațional al părinților**

Pentru operaționalizarea acestui statut, au fost utilizate categoriile de ocupații în funcție de *Clasificarea Ocupațiilor din România (COR)*.

Oc 1	Membri ai corpului legislativ, ai executivului, înalți conducători etc.
Oc 2	Specialiști cu ocupații intelectuale și științifice
Oc 3	Tehnicienii, maiștri și asimilați
Oc 4	Funcționari administrativi
Oc 5	Lucrători operativi în servicii, comerț și asimilați
Oc 6	Agricultori și lucrători calificați în agricultură, silvicultură și pescuit
Oc 7	Meșteșugari și lucrători calificați în meserii de tip artizanal
Oc 8	Lucrători în meserii de reglare și întreținere ale mașinilor și instalațiilor
Oc 9	Muncitori necalificați
Oc 10	Cadre militare
Oc 11	Nu știu

Distribuția datelor arată următoarea situație:

- Ponderile cele mai mari ale ocupațiilor părinților se înregistrează în situațiile: tehnicieni, maiștri și asimilați (23,3%), specialiștii cu ocupații intelectuale și științifice (19,1%) și lucrătorii operativi în servicii, comerț și asimilați (17,2%); *gulerele albastre* (care însumează agricultorii și lucrătorii calificați în agricultură, silvicultură și pescuit; meșteșugarii și lucrătorii calificați în meserii de tip artizanal; lucrătorii în meserii de reglare și întreținere ale mașinilor și instalațiilor și muncitorii necalificați) totalizează o pondere de peste 20%. Ponderile cele mai mici se observă la nivelul ocupațiilor: cadre militare; meșteșugarii și lucrătorii calificați în meserii de tip artizanal; agricultorii și lucrătorii calificați în agricultură, silvicultură și pescuit.
- Dintre tați, cei mai mulți sunt ocupați ca tehnicieni, maiștri și asimilați și ca lucrători în meserii de reglare și întreținere ale mașinilor și instalațiilor. Dintre mame, cele mai multe activează ca lucrători operativi în servicii, comerț și asimilați, ca specialiști cu ocupații intelectuale și științifice și ca funcționari administrativi.

- Distribuția pe sexe a statutului ocupațional arată orientări tradiționale, evidențiate și de alte studii în domeniul genului. Cele mai mari diferențe privind distribuția pe sexe se înregistrează în favoarea bărbaților la nivelul următoarelor ocupații: cadru militar (de șapte ori mai mare valoarea), lucrători în meserii de reglare și întreținere ale mașinilor și instalațiilor (de patru ori mai mare) și tehnicieni, maiștri și asimilați (aproape de trei ori mai mare). Cele mai mari diferențe privind distribuția pe sexe în favoarea femeilor se înregistrează la nivelul următoarelor ocupații: funcționari administrativi; lucrători operativi în servicii, comerț și asimilați; meșteșugari și lucrători calificați în meserii de tip artizanal și muncitori necalificați.

Tabel 13. Distribuția statutului ocupațional al părinților

%	Oc 1	Oc 2	Oc 3	Oc 4	Oc 5	Oc 6	Oc 7	Oc 8	Oc 9	Oc 10	Nu știu
Tata	2,9	12,4	21,8	6,9	10,5	3,6	2,0	16,2	5,8	6,4	11,4
Mama	3,2	15,0	7,7	14,1	21,2	3,1	4,1	3,7	10,8	0,9	16,2
Total	5,7	19,1	23,3	11,7	17,2	3,4	3,3	8,7	6,1	1,7	12,5

- **Nivelul de educație al părinților studenților**

Cei mai mulți dintre părinții studenților sunt absolvenți de liceu (ISCED 3) sau de învățământ superior (ISCED 5). După cum se remarcă în tabelul următor, situația pe sexe este destul de echilibrată. Principalele diferențe apar în cazul nivelului inferior de educație, unde ponderea populației feminine este mai mare decât a celei masculine, precum și în cazul nivelului superior de educație, unde diferența în favoarea populației masculine este de 4 p.p.

Tabel 14. Distribuția părinților după ultimul nivel educațional absolvit

%	ISCED 0, 1, 2	ISCED 3	ISCED 4	ISCED 5	ISCED 6	Total (în cifre)
Tatăl	5,9	53,7	8,3	30,1	1,9	2929
Mama	9,0	54,0	9,9	26,1	1,0	2958

- **Statutul ocupațional și nivelul de educație al părinților**

În mod firesc, statutul ocupațional al părinților se corelează direct cu nivelul de educație al acestora. Astfel, ocupațiile în rândul cărora se înregistrează cele mai multe persoane cu studii

superioare sunt : specialiștii cu ocupații intelectuale și științifice, membrii corpului legislativ, ai executivului, înalți conducători și cadrele militare. Nivelul inferior de educație este deținut în cea mai mare pondere de agricultori și lucrători calificați în agricultură, silvicultură și pescuit, muncitori necalificați. Studiile medii sunt mai frecvente în rândul lucrătorilor în meserii de reglare și întreținere ale mașinilor și instalațiilor și în cel al meșteșugarilor și lucrătorilor calificați în meserii de tip artizanal.

Tabel 15. Distribuția ocupațiilor părinților după nivelul de educație

	Total	ISCED 0,1,2	ISCED 3	ISCED 4	ISCED 5	ISCED 6
Oc 1	5,7	0,0	12,8	5,4	74,5	6,7
Oc 2	19,1	0,0	5,3	4,0	81,0	9,3
Oc 3	23,3	0,7	60,9	15,8	22,4	0,0
Oc 4	11,7	1,0	32,8	15,9	48,7	1,3
Oc 5	17,2	4,5	64,0	10,1	20,9	0,2
Oc 6	3,4	25,0	58,0	8,0	8,0	1,1
Oc 7	3,3	9,3	76,7	7,0	4,7	1,2
Oc 8	8,7	3,1	83,6	7,1	6,2	0,0
Oc 9	6,1	14,6	68,2	5,7	9,6	0,0
Oc 10	1,7	0,0	9,3	16,3	60,5	14,0
Gulere albastre (Oc 6-9)	21,5	10,8	74,1	6,8	7,4	0,4
Total	100,0	3,4	46,8	10,1	36,7	2,7

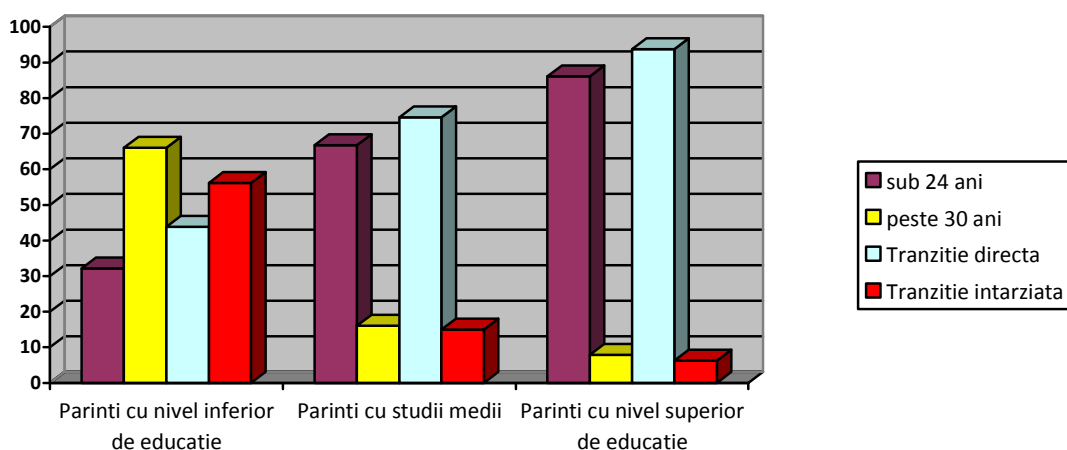
- **Nivelul de educație al părinților și caracteristicile studenților**

Așa cum a fost prezentat într-un capitol anterior, există o anumită corelație între nivelul educațional al părinților și anumite caracteristici ale studenților (tipul de program de studii urmat de studenți, vârsta de înscriere la facultate etc.). Astfel, analiza datelor relevă că studenții ai căror părinți au un nivel de educație inferior au un debut mai întârziat în învățământul superior, probabil ca urmare a contextului socio-economic (opțiunea pentru facultate se realizează la momentul în care studenții își pot susține singuri studiile), precum și ca urmare a lărgirii accesului la învățământul superior.

Tabel 16. Distribuția studenților după nivelul educațional al părinților (%)

Nivel de educație părinți	Total	sub 24 ani	peste 30 ani	Tranziție directă	Tranziție întârziată
ISCED 0,1,2	4,1	32,2	66,1	43,8	56,2
ISCED 3	48,5	78,1	13,8	86,6	13,4
ISCED 4	10,1	78,1	15,2	89,7	10,3
ISCED 5	34,8	86,0	8,1	93,5	6,5
ISCED 6	2,5	88,0	5,3	97,3	2,7

Fig. 13. Distribuția caracteristicilor studenților după nivelul educațional al părinților

* * *

Rezultatele anchetei evidențiază un anumit impact al contextului socio-economic din care provin studenții asupra anumitor caracteristici ale acestora (tip de program urmat, vârsta de acces în învățământul superior, tipul de tranziție de la liceu la facultate etc.). Astfel, mai mult de jumătate dintre studenți au părinți angajați, cu normă întreagă sau cu jumătate de normă. Cei mai mulți dintre aceștia au profesii ce aparțin grupelor superioare și medii de ocupații și sunt absolvenți de liceu sau de facultate. Puțini studenți au părinți cu nivel inferior de educație, fapt care evidențiază accesul redus la învățământul superior al persoanelor ce provin din medii defavorizate socio-cultural și economic.

3.4. Condiții de locuit ale studenților

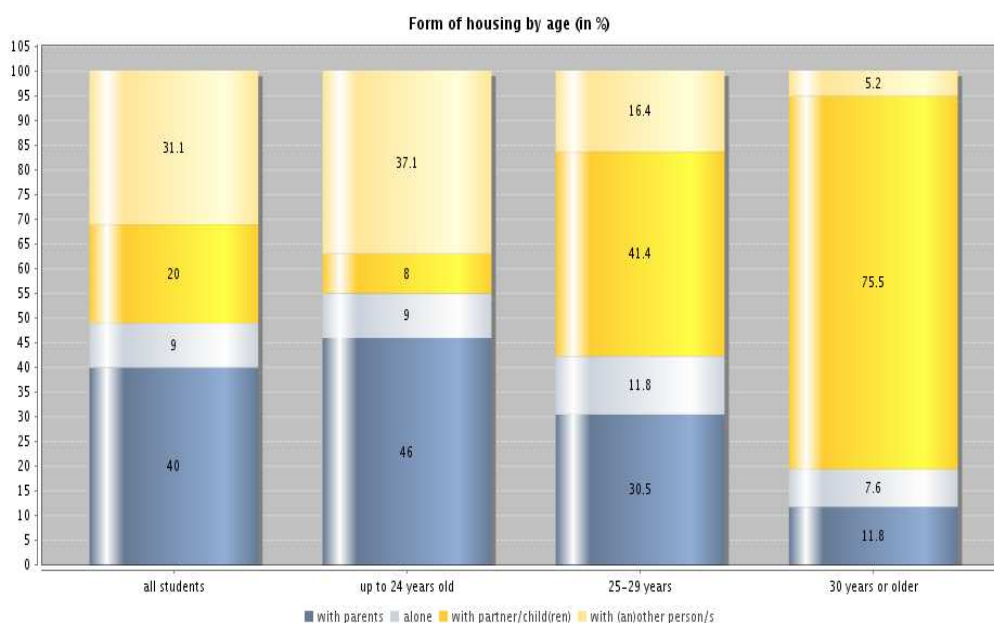
Variabilele cuprinse în chestionar au urmărit să surprindă evaluarea pe care studenții o fac locuințelor, o estimare a costurilor pe care studenții le acoperă pentru locuință; un alt set de variabile colectează date cu privire la distanța dintre locuința studenților și timpul de deplasare până la instituția de învățământ superior. Aceste date sunt considerate relevante atât din perspectiva condițiilor de locuit ale studenților – fie că aceștia locuiesc cu părinții, în cămine sau pe cont propriu cu chirie – cât și pentru estimarea unor bugete de cheltuieli ale studenților destinate acoperirii costurilor de locuință. Datele colectate cu privire la condițiile de locuit ale studenților surprind caracteristici diferențiate în funcție de: grupa de vârstă a studenților, sex, ciclul de studii (licență sau masterat), populația localității unde studiază aceștia, profilul social al familiilor din care provin studenții.

- **Condiții de locuit și grupe de vârstă**

Potrivit datelor înregistrate, majoritatea studenților cuprinși în eșantion și care au oferit răspunsuri valide la întrebările legate de condițiile de locuit au declarat că nu mai locuiesc cu părinții (60%); numai 40% dintre respondenți declară că locuiesc cu părinții. Puțini dintre cei care nu mai stau cu părinții au declarat că locuiesc la cămin, în timp ce restul locuiesc fie cu alte persoane în apartamente închiriate, fie cu propria familie. Graficul de mai jos ilustrează distribuția, pe grupe de vârstă a studenților în funcție de tipul colcatarilor.

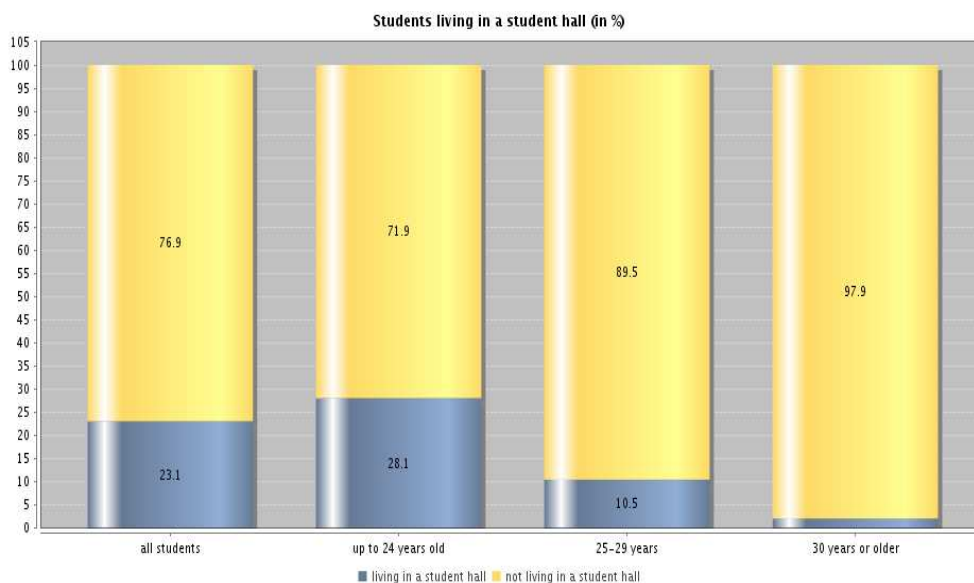
Remarcăm diferențe semnificative între diferitele grupe de vârstă. Astfel, peste trei sferturi dintre studenții cu vârsta de peste 30 de ani au propria familie, locuiesc cu partenerul/partenera și au în gospodărie copii. Merită remarcat, de asemenea, faptul că 41,4% dintre persoanele din grupa de vârstă 25-29 de ani locuiesc alături de propria familie. Această situație influențează evident bugetul de timp al studenților, precum și condițiile de locuit ale acestora.

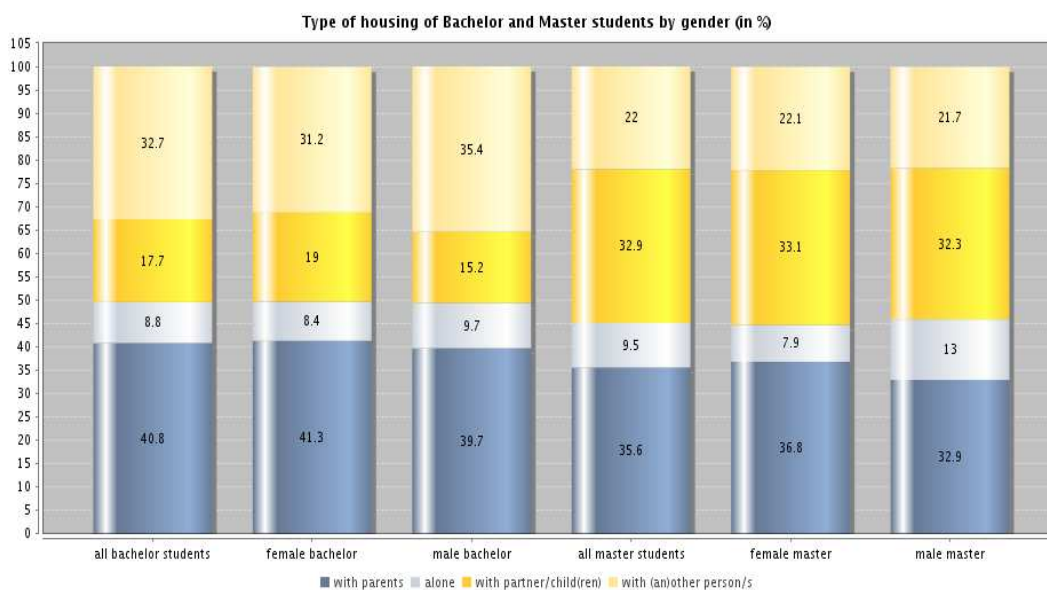
Fig. 14. Distribuția studenților pe tipuri de locuință și grupe de vârstă (%)

Interesant este procentul relativ redus de persoane care au declarat că locuiesc la cămin, doar 23,1% dintre respondenți indicând acest tip de locuință. De asemenea, remarcăm din graficul următor faptul că, pe măsură ce vârsta respondenților crește, procentul celor care locuiesc la cămin scade accentuat, ajungând la aproximativ 2% în cazul persoanelor cu vârsta peste 30 de ani.

Fig. 15. Distribuția studenților care locuiesc la cămin, în funcție de vârstă (%)

Aceste date sugerează, pe de o parte, faptul că instituțiile de învățământ superior par să nu dețină o infrastructură adecvată, care să asigure locuri suficiente pentru studenții care ar dori să locuiască în cămine. Pe de altă parte, căminele probabil oferă în general condiții mai slabe calitativ, ceea ce determină alegerea unei locuințe cu chirie.

- **Condiții de locuit și niveluri de studiu (licență, master)**

În ceea ce privește diferențele între condițiile de locuit ale studenților înscriși la cursuri de licență și cei înscriși la masterat, acestea nu sunt semnificativ diferite, dar se constată totuși unele tendințe. Astfel, studenții înmatriculați la studii universitare de licență locuiesc în proporții semnificative fie cu proprii părinți, fie cu alte persoane (probabil colegi sau prieteni, în locuințe închiriate). Pentru studenții de la master se diminuează semnificativ ponderea celor care locuiesc cu părinții și a celor care locuiesc cu alte persoane și crește semnificativ ponderea celor care locuiesc cu partenerul sau cu copiii. De asemenea, diferența pe niveluri este semnificativă și în ceea ce privește procentul studenților care locuiesc în cămin: 24,5% dintre studenții înscriși la studii de licență declară că locuiesc în cămin, în timp ce doar 15,4% dintre masteranzi folosesc această formă locativă.

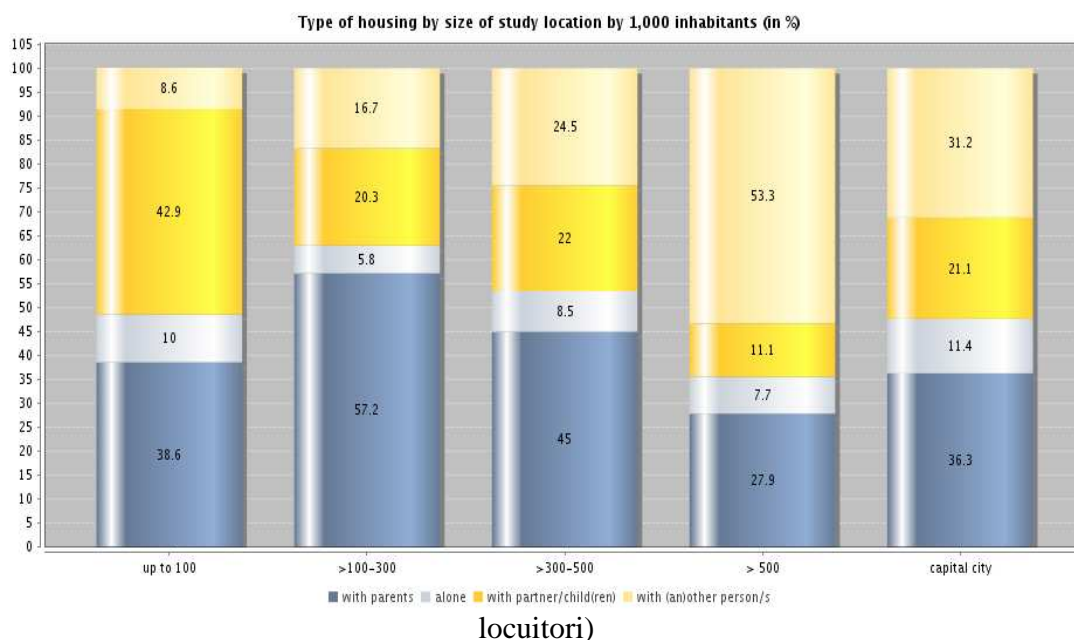
Fig. 16. Distribuția studenților la licență și master pe tipuri de locuință și pe sexe

Tendențele generale se păstrează chiar și în cazul diferențierii pe sexe a datelor colectate, chiar dacă se observă o ușoară diferență între femei și bărbați în ceea ce privește condițiile de locuit: în rândul celor înscriși la studii universitare de licență, mai mulți băieți decât fete locuiesc împreună cu alte persoane, în timp ce mai multe fete decât băieți locuiesc alături de un partener sau cu copiii; pentru studenții înmatriculați la cursuri universitare de masterat, nu există diferențe semnificative în funcție de gen.

- **Condiții de locuit și dimensiunea localității în care este situată facultatea**

Dimensiunea localității în care studiază poate reprezenta un factor explicativ pentru alegerea unei anumite forme de locuire. Astfel, eșantionul a fost împărțit, în funcție de populația localității în care studiază respondenții, în cinci categorii: localități sub 100.000 de locuitori, cu populația între 100.000 și 300.000 de locuitori, cu populația între 300.000 și 500.000, cu populația peste 500.000 și o categorie separată a fost cea a capitalei.

Fig. 17. Distribuția studenților pe tipuri de locuință și pe populația localității (în mii

Datele colectate indică faptul că în orașele mari, cu peste 500.000 de locuitori, procentul studenților care locuiesc împreună cu alte persoane este de departe cel mai ridicat (53,3%), în

timp ce în orașele medii cu populația între 100.000 și 300.000 de locuitori majoritatea studenților continuă să locuiască cu părinții (57,2%). În cazul localităților cu sub 100.000 de locuitori, un procent relativ ridicat dintre studenți (42,9%) au propria familie. Aceste caracteristici au mai multe explicații posibile. Astfel, remarcăm faptul că extinderea recentă a rețelei instituțiilor de învățământ superior (în special a celor private, prin deschiderea de centre teritoriale) a facilitat accesul la învățământ superior al persoanelor din orașele mici. Pe de altă parte, faptul că majoritatea studenților din localitățile urbane medii locuiesc cu părinții se datorează mai puțin proximității față de instituția de învățământ superior, cât situației economice relativ mai precare a persoanelor din acest tip de localități, precum și inexistenței campusurilor universitare sau a căminelor în orașe care nu constituie centre tradiționale pentru învățământul superior. Relevantă în acest sens este diferența dintre structura înregistrată în cazul capitalei sau a orașelor mari, cu peste 500.000 de locuitori, care pot fi considerate centre universitare cu o oarecare tradiție.

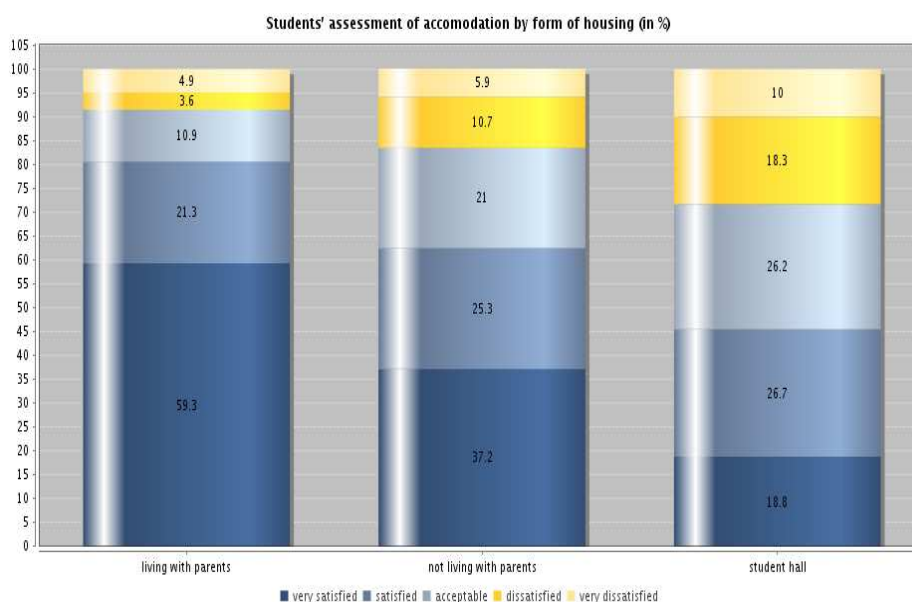
Observăm în același timp o diferență semnificativă în ceea ce privește forma de locuință în cazul orașelor mari și, respectiv, în cazul capitalei. Un procent semnificativ mai mare (44%) dintre studenții care studiază în orașe mari declară că locuiesc la cămin, spre deosebire de doar 23,5% în cazul capitalei. În cazul capitalei, procentul celor care locuiesc cu chirie împreună cu alte persoane este semnificativ mai redus față de alte centre universitare, în timp ce ponderea studenților care au o familie proprie este cu aproximativ 10% mai mare. De asemenea diferențe notabile sunt în cazul ponderii studenților care locuiesc cu părinții, diferența fiind de aproape 9% în favoarea studenților din capitală.

- **Niveluri de satisfacție privind condițiile de locuit**

În ceea ce privește nivelul de satisfacție exprimat de persoanele incluse în eșantion relativ la condițiile de locuit, cei mai mulțumiți sunt studenții care locuiesc cu părinții. Astfel, 80,6% dintre studenții care locuiesc cu părinții s-au declarat mulțumiți și foarte mulțumiți de condițiile de locuit. La polul opus se află studenții care locuiesc la cămin, în cazul cărora părerile sunt împărțite aproape în mod egal: 28,3% dintre aceștia se declară nemulțumiți sau foarte nemulțumiți de condițiile de locuit, în timp ce 26,2% dintre ei consideră acceptabile condițiile de locuit. Diferențele în evaluarea condițiilor de locuit pot fi explicate atât prin calitatea mai scăzută

a condițiilor din cămine, comparativ cu cele oferite de familie, precum și prin influența posibilă a unor factori subiectivi, precum îndepărtarea de familie.

Fig. 18. Distribuția studenților în funcție de gradul de mulțumire cu privire la condițiile de locuit

* * *

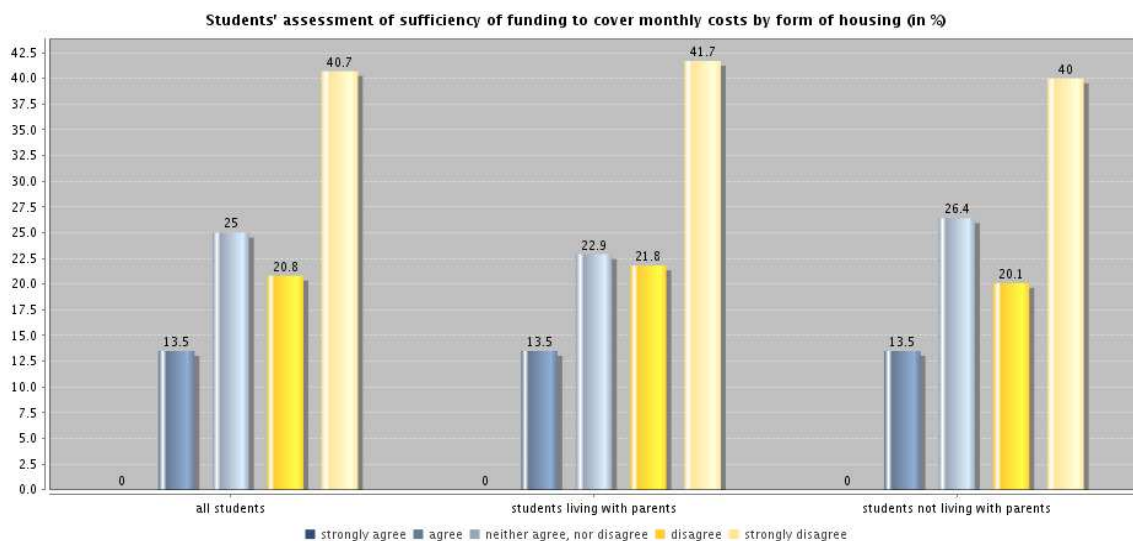
Condițiile de locuit ale studenților au reprezentat un aspect important în ancheta EUROSTUDENT IV, rezultatele analizei evidențind câteva tendințe. Astfel, peste 60% dintre studenți nu mai locuiesc cu părinții, optând pentru cămin, alți parteneri sau propria familie. Ponderea celor care locuiesc la cămin este redusă, fapt determinat de infrastructura puțin dezvoltată a instituțiilor de învățământ superior din acest punct de vedere, atât sub aspect numeric, precum și calitativ – în contextul în care numărul studenților a crescut exponențial în ultimii ani în România. Nivelul de satisfacție al studenților față de condițiile de locuit este mai ridicat în cazul celor ce locuiesc cu părinții și mai scăzut în cazul celor ce locuiesc în cămine, date care pun din nou în discuție calitatea oferită de căminele studentești în România.

3.5. Aprecieri ale studenților privind veniturile și cheltuielile lunare

Variabilele grupate în această categorie au urmărit obținerea de date privind costurile pe care viața de student le implică, suportate de studenți și de familiile acestora. Întrebările cuprinse în chestionar au fost grupate în funcție de următoarele categorii: principalele categorii de cheltuieli ale studenților în funcție de tipul locuinței, în funcție de profilul social al părinților, precum și în funcție de dimensiunea localității în care studiază. De asemenea, au fost colectate date cu privire la nivelul de satisfacție al studenților în raport cu situația lor financiară, în funcție de situația locativă.

Datele obținute în urma aplicării chestionarului au fost mai puțin relevante decât în cazul altor categorii de întrebări, datorită numărului relativ mic de răspunsuri primite. Interesant este faptul că răspunsurile studenților la întrebările legate de cheltuielile lunare sunt relativ similare, indiferent de aspecte precum condițiile de locuit, nivelul de studii sau istoricul educațional al părinților. Mai mult, după cum reiese din datele prezentate mai jos, percepția studenților și evaluarea pe care aceștia o fac privind adecvarea resurselor financiare de care dispun la costurile pe care le implică viața de student sunt similare și nu variază mult între categorii. Iată mai jos câteva dintre rezultatele cele mai interesante obținute prin prelucrarea datelor colectate.

Fig. 19. Evaluarea suficienței resurselor financiare pentru acoperirea costurilor lunare, în funcție de tipul locuinței (%)

Majoritatea studenților declară că resursele financiare aflate la dispoziția lor nu sunt suficiente pentru acoperirea costurilor pe care viața studențească le implică. Astfel, peste 60% dintre studenți declară că banii de care dispun nu acoperă cheltuielile lunare. Ponderile sunt aproximativ egale între categoria studenților care locuiesc cu părinții și cei care nu mai locuiesc cu părinții.

Interesant este faptul că, indiferent de sursa de venit, evaluarea negativă pe care studenții o fac situației lor financiare se menține. Astfel, fie că principala sursă de venit sunt părinții, fie că venitul este obținut prin muncă salariată, fie că depind de venituri asigurate de către stat (diferite forme de burse), o proporție semnificativ crescută dintre studenți se declară nemulțumiți de resursele financiare de care dispun. O serie de diferențe minore pot fi remarcate între diferitele categorii. Astfel, se observă faptul că studenții care depind de resurse financiare alocate de către stat sunt mai puțin nemulțumiți decât cei care depind de ajutorul financiar al părinților și decât cei care obțin venituri salariale. De remarcat este faptul că, în cadrul categoriei studenților care depind de venituri salariale, ponderea celor foarte nemulțumiți este cea mai mare, 41,9% declarând că veniturile nu le acoperă cheltuielile lunare.

Din această perspectivă putem concluziona că, în general studenții din România au mai multe surse de venit combinate din care își acoperă costurile vieții studențești; luate individual, aceste surse de venit sunt evident insuficiente, potrivit percepțiilor studenților. Un alt factor care pare să intervină în evaluarea pe care studenții o fac veniturilor este probabil gradul de ușurință cu care le obțin. Aceasta ar putea oferi o explicație pentru faptul că studenții care depind de burse sunt mai puțin nemulțumiți decât celelalte categorii de studenți, întrucât ajutoarele financiare asigurate de către stat, chiar dacă reduse cantitativ, reprezintă un venit sigur. De asemenea, o parte dintre cei angajați sunt probabil din categoriile de vârstă mai mari și au familii proprii, fapt care presupune o distribuire a veniturilor salariale mai extinsă.

* * *

Aprecierile privind veniturile lunare și cheltuielile pe care le presupune viața de student reprezintă un aspect asupra căruia opiniile studenților sunt aproape identice, indiferent de alte

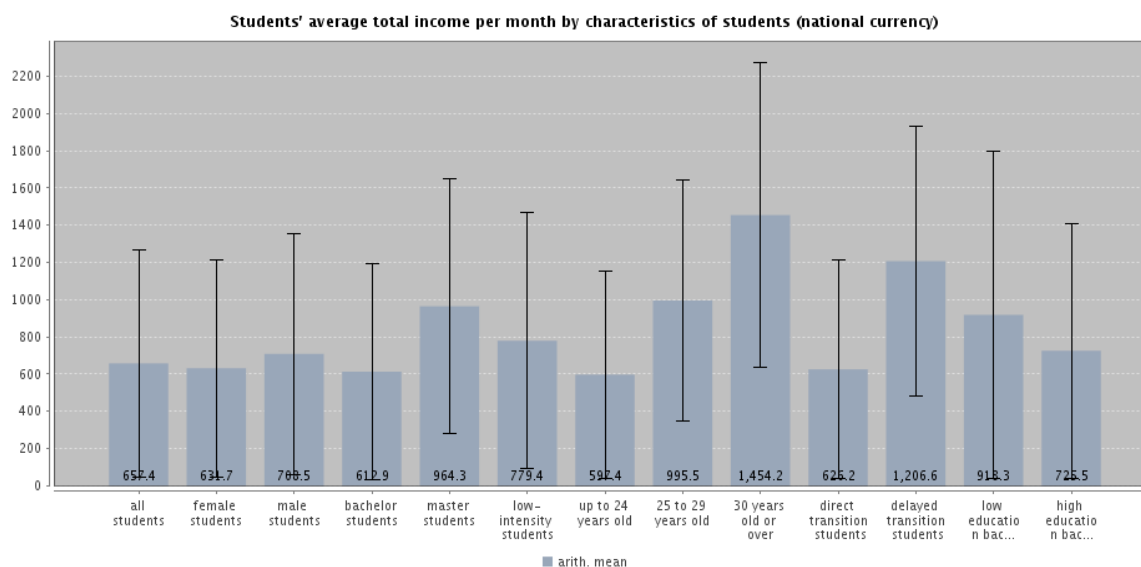
variabile luate în calcul în ancheta EUROSTUDENT IV. Pentru majoritatea studenților, veniturile obținute lunar – din burse, din salarii sau de la părinți – sunt considerate insuficiente în raport cu cheltuielile pe care le implică viața de student.

3.6. Resurse financiare

Unul dintre cele mai importante aspecte urmărite în cercetarea EUROSTUDENT se referă la analiza resurselor financiare de care dispun studenții din România. Principalele aspecte avute în vedere se referă la: nivelul veniturilor lunare, sursele principale, diferențele existente între veniturile studenților care locuiesc și cei care nu locuiesc cu părinții cât și distribuția veniturilor în funcție de alte caracteristici (sex, nivel educațional, grupă de vârstă, nivel educație părinți, plata taxelor de școlarizare etc.).

Datele de cercetare indică faptul că media veniturilor totale ale studenților incluși în investigație este de 657 RON/student (aproximativ 160 EUR). Această medie este apropiată de salariul minim pe economie în România înregistrat la nivelul anului 2010⁴.

Fig. 20. Media veniturilor totale lunare, în funcție de diferite caracteristici ale studenților

Aceste venituri includ, ca principale surse, ajutorul financiar oferit de părinți, veniturile proprii sau ale partenerului și alocații bugetare (de exemplu, burse de merit, burse sociale etc.).

⁴ În anul 2010 salariul minim în mediul privat a fost de 600 lei în timp ce în sectorul public, odată cu promovarea legii unice a salarizării acesta a fost de 705 lei (echivalentul unui punct de pensie).

Media veniturilor înregistrate în cazul persoanelor de sex feminin este cu aproape 10% mai scăzută în comparație cu cele de sex masculin: 631 lei în comparație cu 701 lei. În analiza acestei diferențe trebuie avut în vedere faptul că în eșantionul de cercetare aproape două treimi dintre subiecți au fost de sex feminin cât și de diferențele în ceea ce privește angajarea (și, implicit, veniturile) între cele două categorii. Aceste diferențe sunt analizate în sub-capitolul următor.

După cum ne așteptam, datele de cercetare obținute indică și faptul că veniturile studenților de la nivel de master sunt semnificativ mai ridicate în comparație cu cele ale studenților de la nivelul studiilor de licență: 964 lei în comparație cu 613 lei. Această stare de fapt se explică, în principal, prin faptul că studenții care studiază în cadrul unor programe de nivel masteral beneficiază, în mare măsură, de un ajutor similar din partea familiei sau a partenerilor însă au un nivel mai ridicat de venituri proprii (ca angajați). Aceeași situație o întâlnim și în cazul studenților înscriși la programe cu frecvență redusă sau la distanță, în cazul lor media veniturilor fiind de 780 lei.

Studenții din grupa de vârstă 17-24 de ani, care dețin ponderea cea mai importantă în eșantionul de cercetare, par să depindă în cea mai mare măsură de ajutorul familiei și al alocațiilor de stat, obținând într-o măsură mai redusă venituri proprii în comparație cu studenții din grupa de vârstă 25-29 ani și cei din grupa peste 30 de ani. Această situație este reflectată și de diferențele înregistrate în cazul mediilor veniturilor acestor trei categorii: 597 lei, 996 lei respectiv 1 454 lei în cazul studenților din cea mai mare grupă de vârstă. Putem astfel observa că un student care urmează facultatea imediat după finalizarea învățământului secundar are, în medie, un nivel de două ori mai redus al veniturilor în comparație cu colegii care urmează cursurile universitare mai târziu.

Un rezultat foarte interesant al cercetării noastre este și acela că studenții care provin din familii cu un nivel mai redus de educație au un nivel al veniturilor mai ridicat (cu aproape 20%) în comparație cu cei care provin din familii cu un nivel educațional ridicat: 913 lei, respectiv 725 lei. Acest lucru are mai multe explicații, printre care, cele mai importante țin de faptul că studenții din prima categorie într-o proporție mai mare se înscriu la facultate la câțiva ani după finalizarea studiilor și au un loc de muncă în timpul studiilor universitare.

Studentii din a doua categorie (cei care provin din familii cu un nivel educațional ridicat) par să beneficieze într-o mai mare măsură de ajutorul familiei, situație indicată și de analiza diferențelor între veniturile studenților care locuiesc cu părinții în comparație cu a celor care nu locuiesc cu aceștia.

Astfel, mediana veniturilor studenților din prima categorie este de 450 lei în timp ce în cazul studenților care nu locuiesc cu părinții mediana este de peste trei ori mai ridicată – 172 lei. Cea mai ridicată mediană este înregistrată de studenții care sunt înscriși la programe cu frecvență redusă sau la programe masterale și locuiesc fără părinți (1975 respectiv 1850 lei), în timp ce studenții care locuiesc cu părinții și sunt înscriși la programe de licență au cele mai mici venituri (440 lei).

După cum se observă în graficul următor, o treime dintre veniturile celor care locuiesc cu părinții sunt realizate prin eforturile proprii, în timp ce jumătate reprezintă ajutorul familiei. Prin comparație, cei care nu locuiesc cu părinții primesc un sprijin și mai important din partea familiei (peste două treimi din venituri), atât partenerul de viață cât și părinții fiind cei care oferă acest sprijin.

Fig. 21. Venitul lunar al studenților care locuiesc cu părinții, pe surse

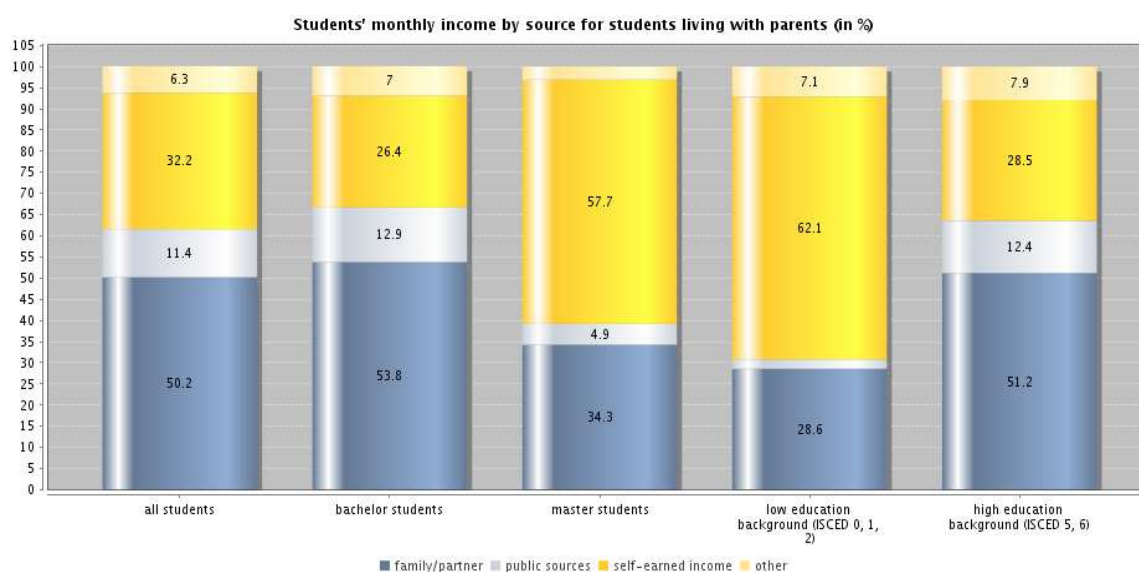
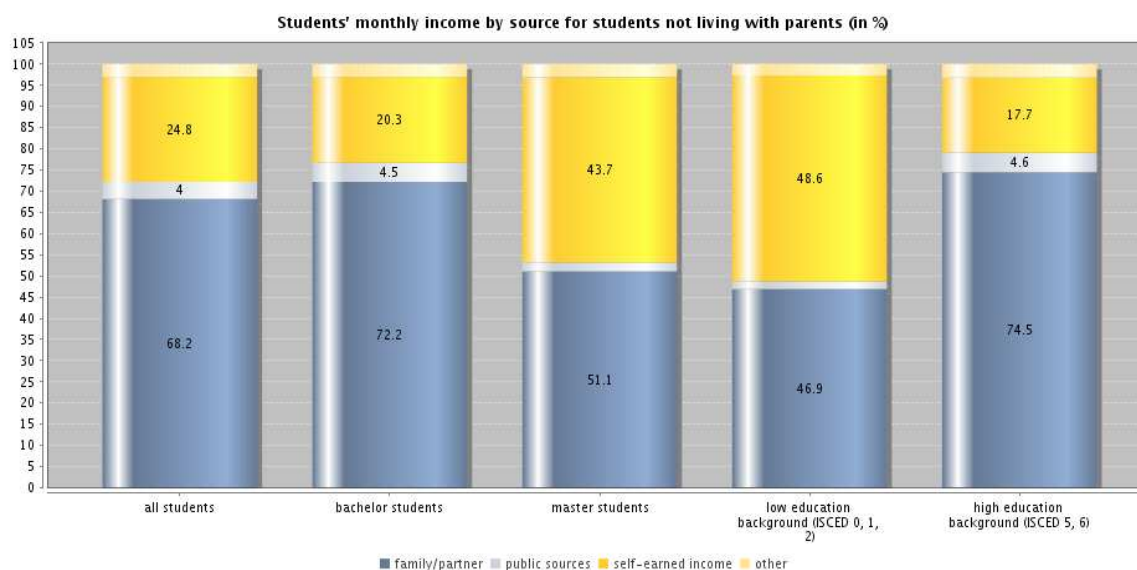

Fig. 22. Venitul lunar al studentilor care nu locuiesc cu parintii, pe surse

Studentii care depind financiar cel mai puțin de ajutorul familiei/partenerului sunt cei care locuiesc încă cu familia și sunt înscriși la un program masteral. În cazul studenților înscriși la studii de licență care nu locuiesc cu părinții se observă că dependența de sprijinul familiei/partenerului este foarte ridicată, ponderea veniturilor din această sursă fiind de aproape 75%. În cazul studenților înscriși la studii masterale, această dependență se diminuează, concomitent cu creșterea nivelului veniturilor proprii (44% din total).

Veniturile proprii ale studenții care provin din familii cu un mediu educațional scăzut au o pondere mai ridicată în total în cazul celor care mai locuiesc cu părinții, situație ce se explică prin faptul că majoritatea acestor studenți au un loc de muncă și nu trebuie să plătească cheltuieli de chirie. În cazul studenților care provin din familii cu un mediu educațional scăzut dar care nu mai locuiesc cu părinții, veniturile proprii și cele din ajutorul familiei/partenerului se echilibrează (49 respectiv 46%).

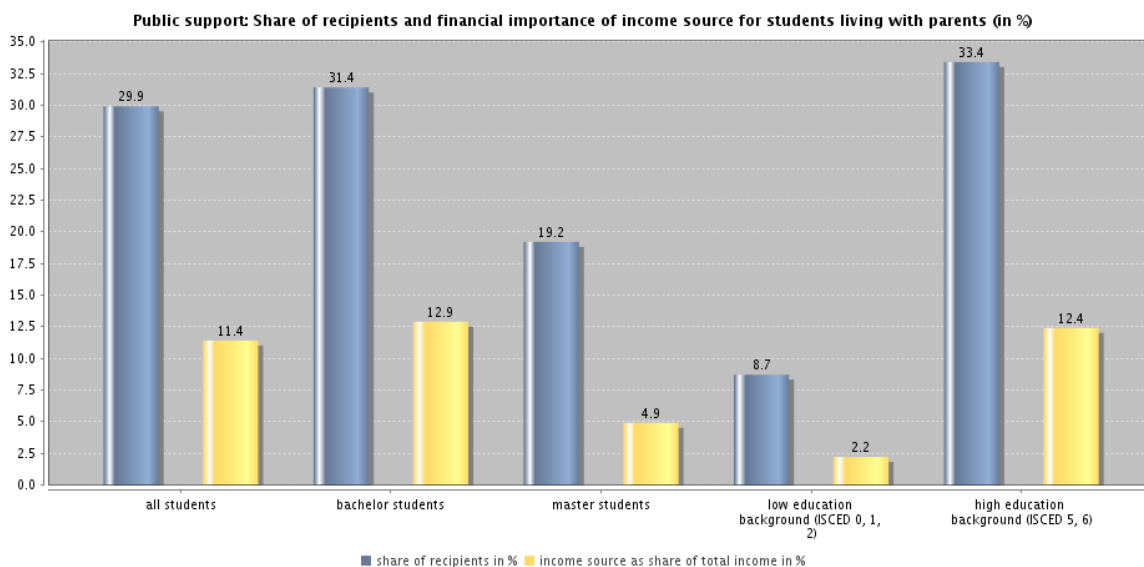
Diferența foarte mare între nivelul de venituri al studenților care nu mai locuiesc cu părinții (și care nu mai beneficiază, de cele mai multe ori, de ajutorul financiar al acestora) și cealaltă categorie de studenți este reflectată de mediana veniturilor studenților din grupa de vârstă de

peste 25 de ani. Astfel, în timp ce primii au un venit de peste 2000 de lei, cei care locuiesc cu părinții au un venit de peste două ori mai redus - 900 lei.

Rezultatele cercetării indică, de asemenea, faptul că peste 90% dintre studenții care nu locuiesc cu părinții primesc un ajutor din partea familiei/partenerului, ponderea crescând la peste 95% în cazul studenților înscriși la programe de licență.

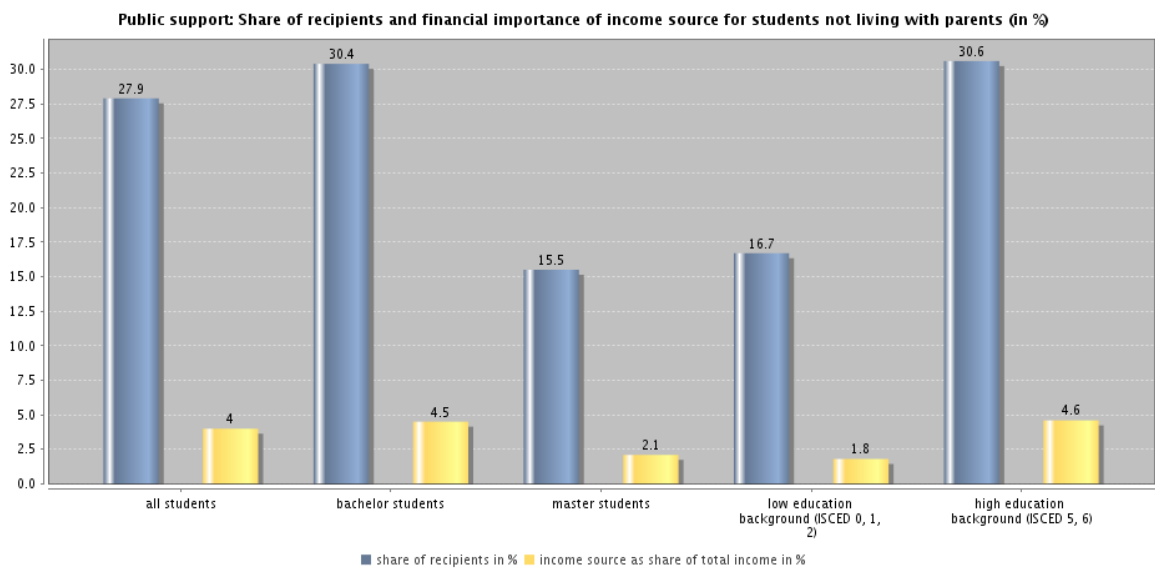
Și în cazul ajutorului/alocațiilor din bugetul public ponderea celor care primesc diferite tipuri de burse este ridicată. Astfel, aproximativ 30% din totalul studenților din eșantion care locuiesc cu părinții primesc un ajutor din această sursă. Se observă însă în graficul următor, faptul că importanța acestui sprijin financiar nu este una foarte mare, el reprezentând doar 11% din totalul veniturilor acestor studenți

Fig. 23. Ponderea celor care primesc ajutor din fonduri publice și importanța acestei surse pentru venitul studenților care locuiesc cu părinți (în %)

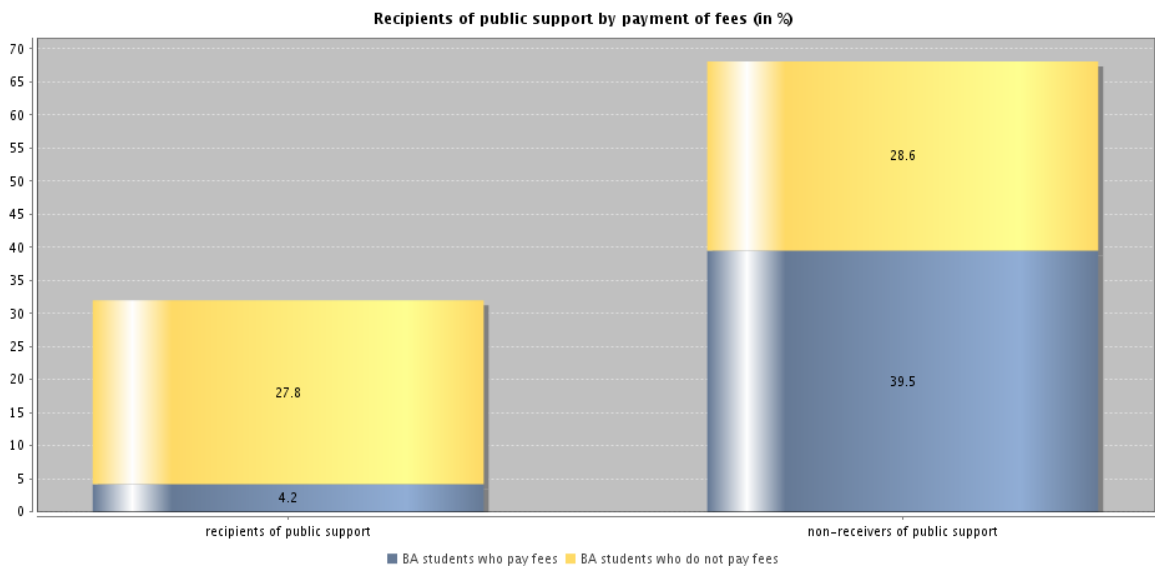
O situație similară se înregistrează și în cazul studenților care nu locuiesc cu părinții. Astfel, ponderea celor care primesc acest tip de sprijin este relativ apropiată (28%) însă importanța ajutorului financiar este scăzută, el reprezentând sub 5% din totalul veniturilor acestor studenți.

Fig. 24. Ponderea celor care primesc ajutor din fonduri publice și importanța acestei surse pentru venitul studenților care nu locuiesc cu părinți (%)

Datele de cercetare indică și faptul că, cei mai mulți dintre studenții care primesc un ajutor de la stat nu plătesc taxe de școlarizare. O situație completă a distribuției celor care primesc un astfel de ajutor în funcție de plata taxelor este prezentată în figura de mai jos:

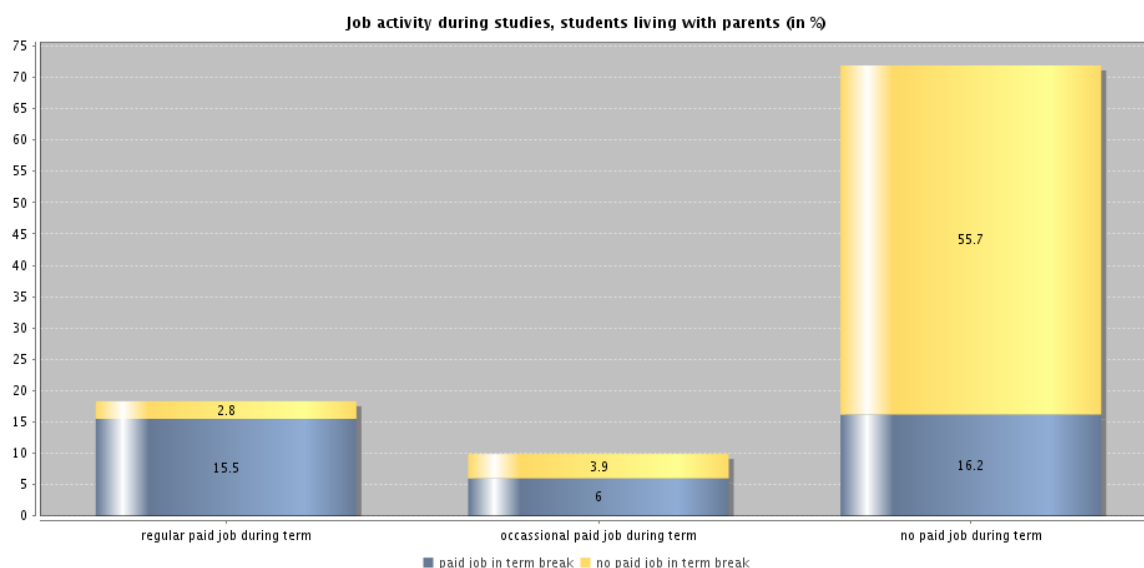
Fig. 25. Ponderea studenților care primesc ajutor din fonduri publice

3.7. Situația pe piața muncii și bugetul de timp

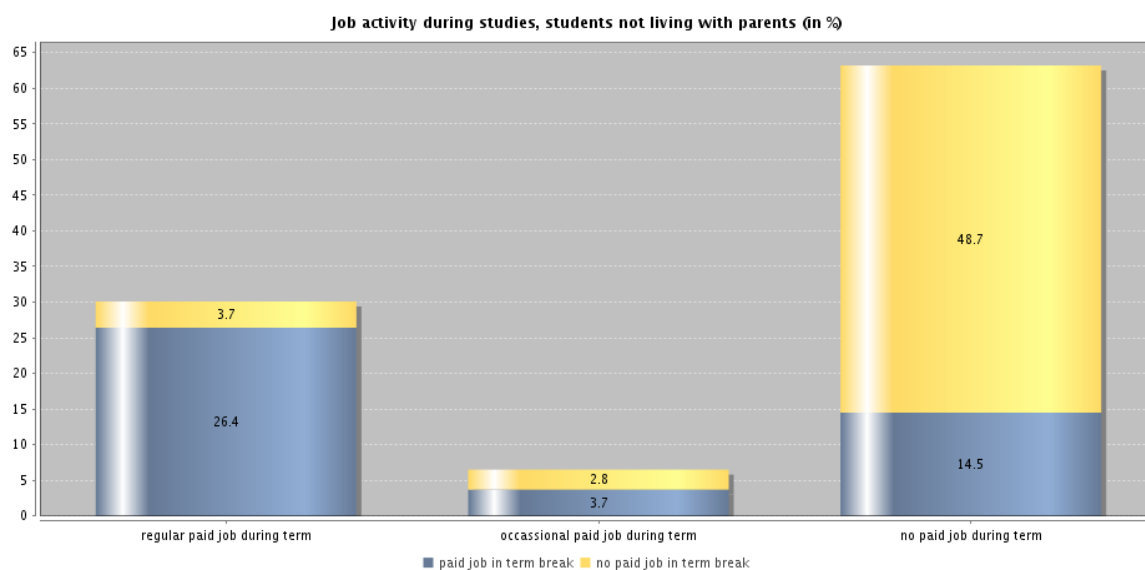
Cercetarea EUROSTUDENT a urmărit și investigarea activității pe piața muncii a studenților din lotul investigat. Astfel, după cum se observă în figura următoare, în cazul studenților care locuiesc cu părinții aproape 20% dintre aceștia au un loc de muncă stabil în timpul anului universitar și 10% lucrează ocazional. Astfel investigația indică faptul că aproape un student din trei dintre cei care locuiesc cu părinții muncesc în timpul studiilor universitare, majoritatea dintre aceștia, chiar și în timpul vacanțelor.

Fig. 26. Activitatea pe piața muncii în timpul studiilor a studenților care locuiesc cu părinții (%)

Studenții care nu locuiesc cu părinții sunt și mai activi pe piața muncii.. Astfel peste 30% dintre aceștia lucrează în mod regulat pe perioada studiilor și 6,5% desfășoară activități lucrative ocazionale în timp ce ponderea celor care nu desfășoară niciun fel de activitate lucrativă remunerată în timpul studiilor scade la 63% (comparativ cu 72% în cazul studenților care locuiesc cu părinții).

Fig. 27. Activitatea pe piața muncii în timpul studiilor a studenților care nu locuiesc cu părinții (%)

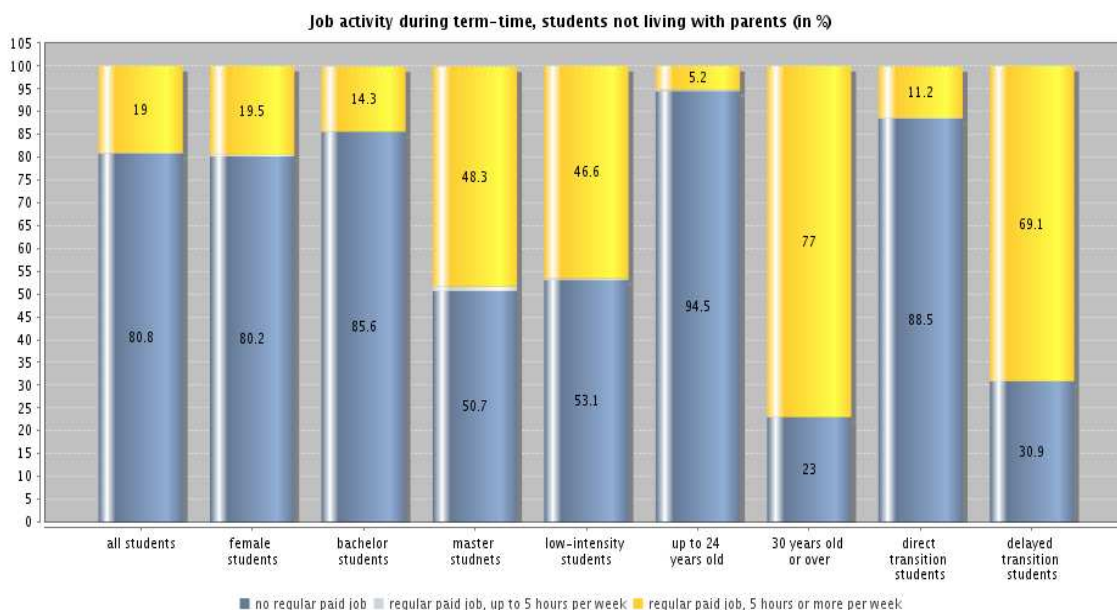

Analiza activității pe piața muncii în funcție de anumite caracteristici ale studenților care nu locuiesc cu părinții indică faptul că:

- nu există diferențe semnificative pe sexe în ceea ce privește implicarea în activități lucrative (aproximativ unul din 5 studenți/studente lucrează în mod regulat pe perioada studiilor, peste 5 ore pe săptămână);
- aproape jumătate dintre studenții înscriși la programe masterale de studiu lucrează, aceeași situație înregistrându-se și în cazul studenților înscriși la programe universitare fără frecvență/cu frecvență redusă/la distanță;
- atât studenții care locuiesc cu părinții cât și cei care nu locuiesc cu părinții au într-o proporție redusă un loc de muncă stabil dacă sunt în grupa de vârstă până la 24 de ani; de exemplu, numai 5% dintre studenții de această vârstă care nu trăiesc cu părinții au un loc de muncă, în comparație cu peste 75% în cazul celor de peste 30 de ani;
- există mari diferențe între studenții care s-au înscris la facultate imediat după terminarea învățământului secundar și cei care nu se află în această situație, primii având doar în proporție de 11% un loc de muncă în timpul studiilor față de 69% cei care s-au înscris mai târziu la universitate;
- peste 60% dintre studenții care provin din familii cu un nivel redus de educație au un loc de muncă stabil, remunerat și lucrează cel puțin 5 ore pe săptămână, venitul din salariu

reprezentând pentru aceștia peste 78% din totalul veniturilor; prin comparație numai 13% dintre studenții care provin din familii cu un nivel ridicat de educație au un astfel de loc de muncă.

Fig. 28. Activitatea pe piața muncii în timpul studiilor a studenților care nu locuiesc cu părinții în funcție de diferite caracteristici (%)

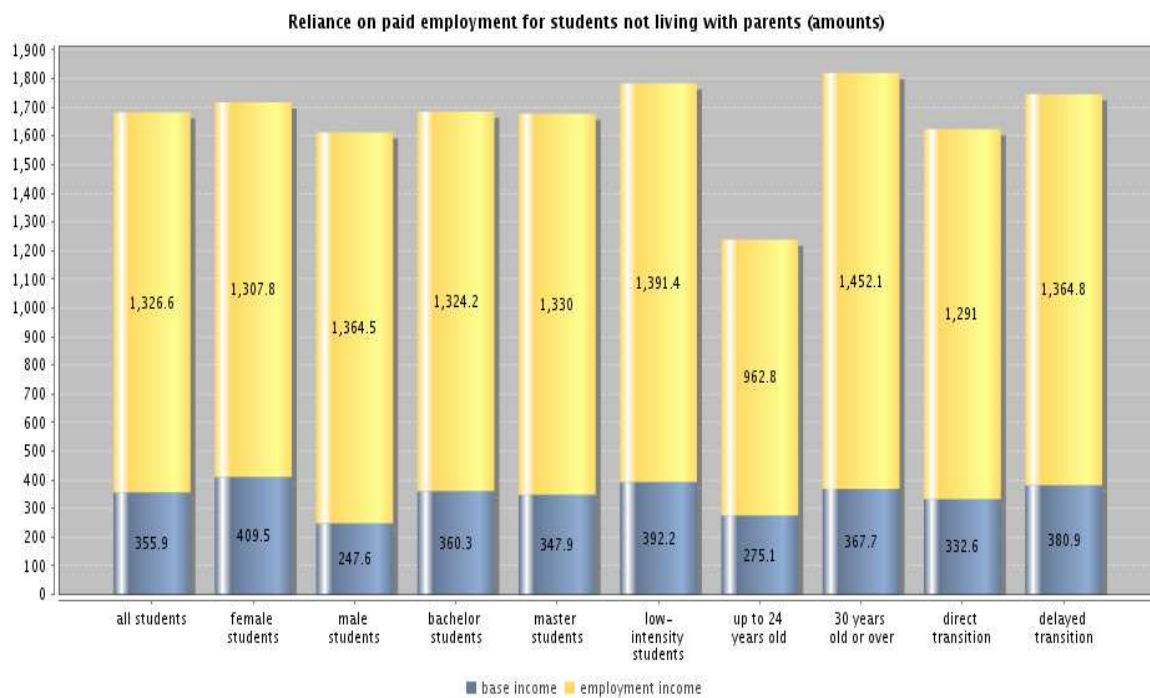

Importanța veniturilor din activitățile lucrative pentru studenții din categoriile analizate este foarte ridicată. De asemenea, se remarcă faptul că:

- cea mai importantă diferență există în cazul distribuției în funcție de vârstă;
- apar și alte diferențe în funcție de sex, formă de studiu (la zi/frecvență redusă) și momentul urmării studiilor universitare;
- nu există diferențe semnificative în funcție de nivelul de studiu (licență, master).

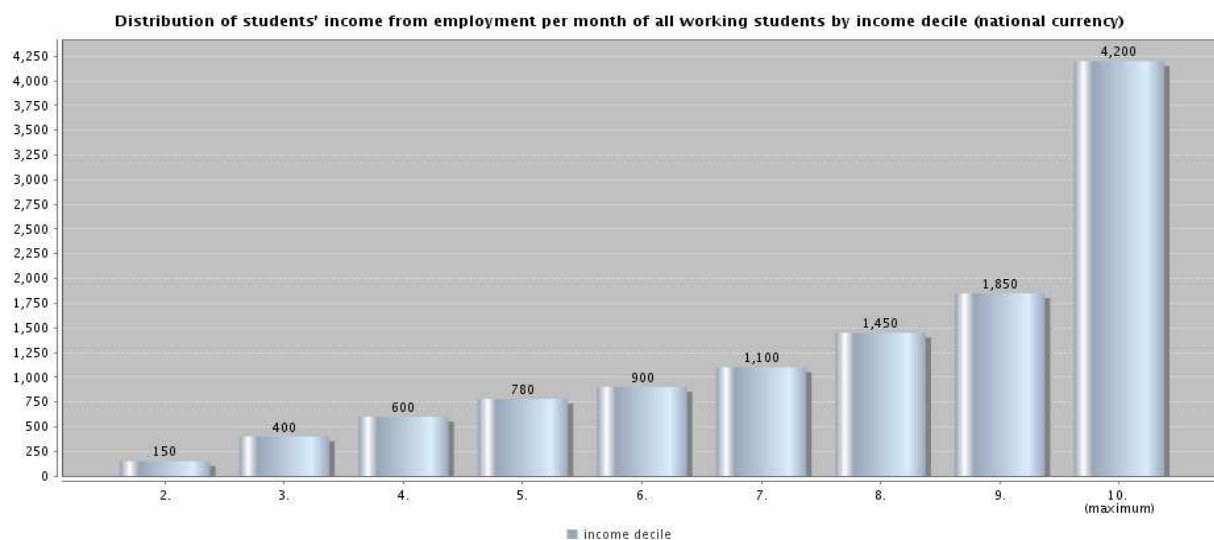
O reprezentare a acestor aspecte este oferită de figura de mai jos:

Fig. 29. Importanța veniturilor pentru studenții care nu locuiesc cu părinții, în funcție de diferite caracteristici (%)

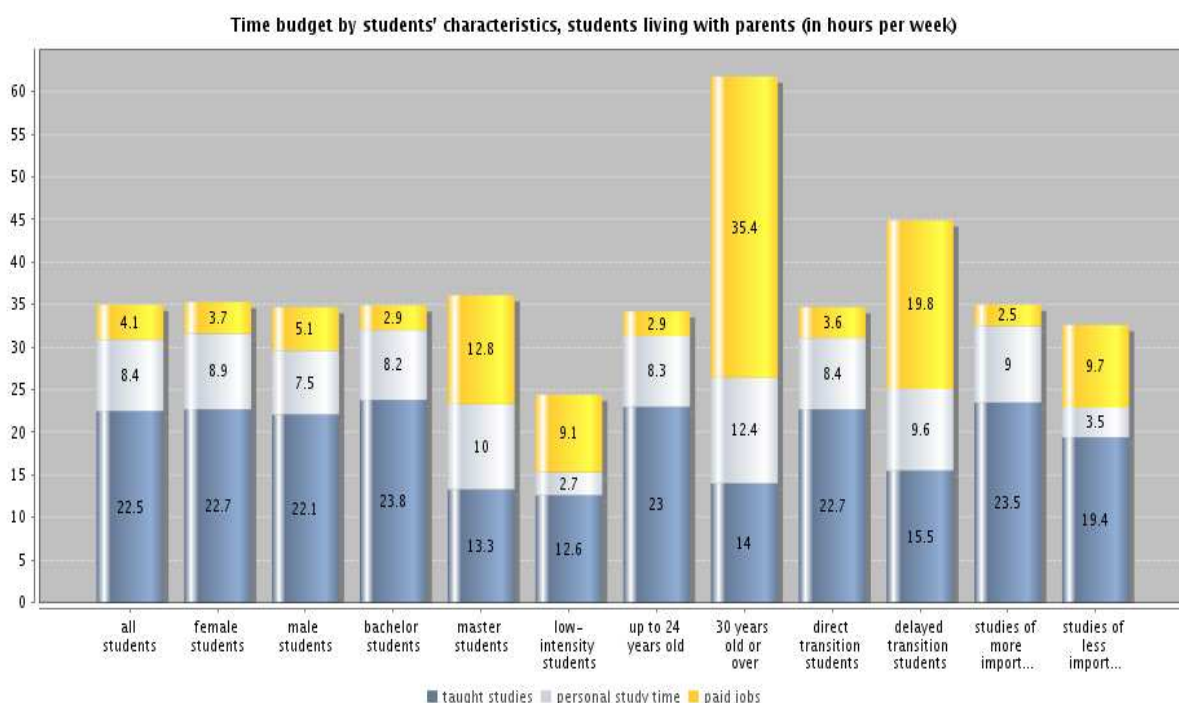
Cercetarea a indicat și faptul că unul din cinci studenți din eșantionul investigat are un venit din activități lucrative mai mic de 150 lei/lună. Distribuția veniturilor studenților pe decile este prezentată în figura de mai jos:

Fig. 30. Distribuția veniturilor studenților care lucrează (pe decile)

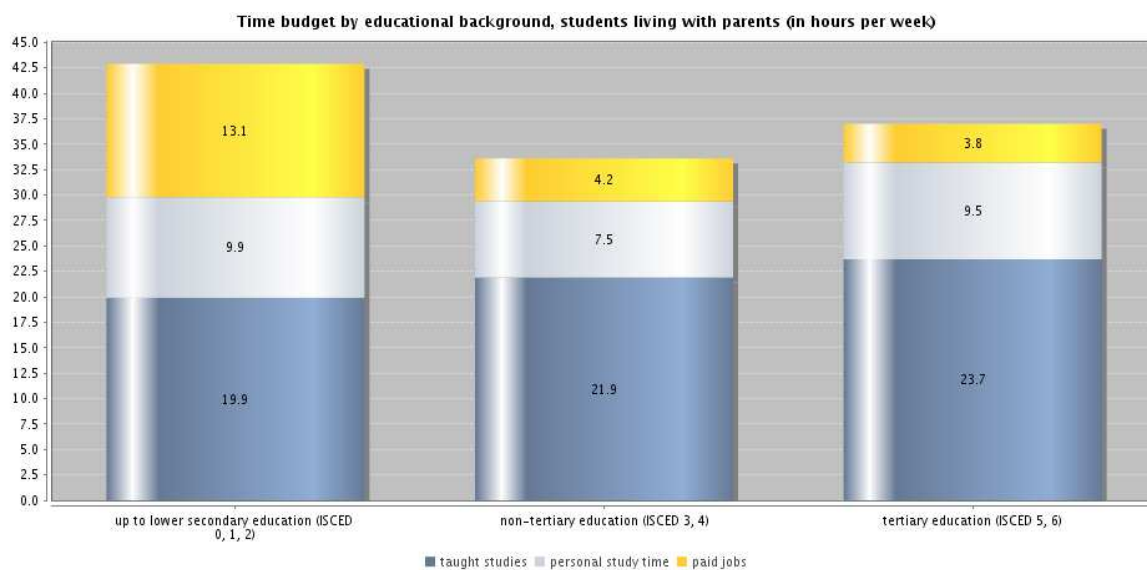
Cercetarea a urmărit, de asemenea, să investigheze bugetul de timp al studenților. După cum se observă în graficul următor, la nivelul întregului eșantion aproximativ o treime din timpul disponibil al studenților este alocat pentru participarea la cursuri/seminarii (22,5%), studiul individual (8,4%) și activități lucrative remunerate (4,1%). Aceste ponderi nu se modifică în mod semnificativ în cazul distribuției pe sexe însă suferă modificări importante pe vârste sau în cazul studenților de la programul masteral (crescând timpul pentru studiu individual și pentru serviciu). De asemenea, se observă diferențe notabile între distribuția pe total studenți și cea pe studenți înscriși la programe cu frecvență redusă.

Fig. 31. Bugetul de timp în funcție de caracteristicile studenților care locuiesc cu părinții

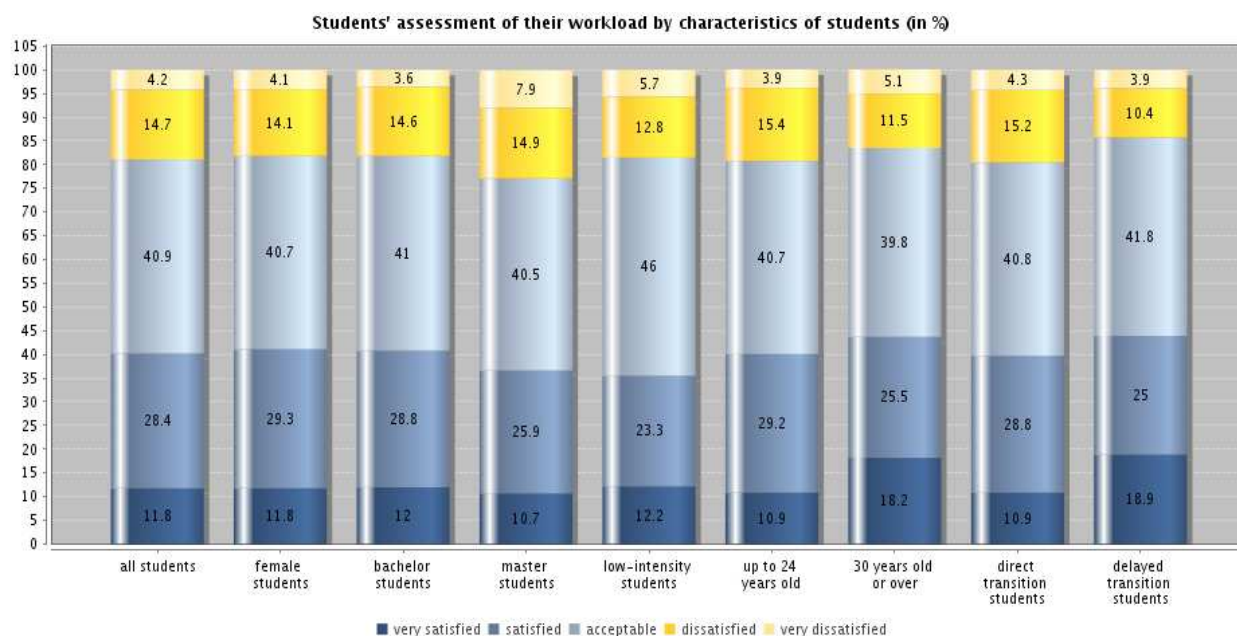
Este interesant de remarcat faptul că bugetul de timp are o structură diferită în funcție de nivelul educațional al părinților. Media orelor de studiu scade invers proportional cu media orelor dedicate activităților lucrative remunerate, timpul de studiu fiind relativ apropiat pentru ambele categorii de studenți (9,9 respectiv 9,5 ore).

Fig. 32. Bugetul de timp în funcție de nivelul educațional al părinților (ore/săptămână)

Aproximativ unul din cinci studenți investigați se declară nemulțumit sau foarte nemulțumit de gradul de încărcare al programului zilnic, observându-se un grad mai ridicat de nemulțumire în cazul studenților de la master.

Fig. 33. Opinii studenți privind gradul de încărcare al programului în funcție de diferite caracteristici

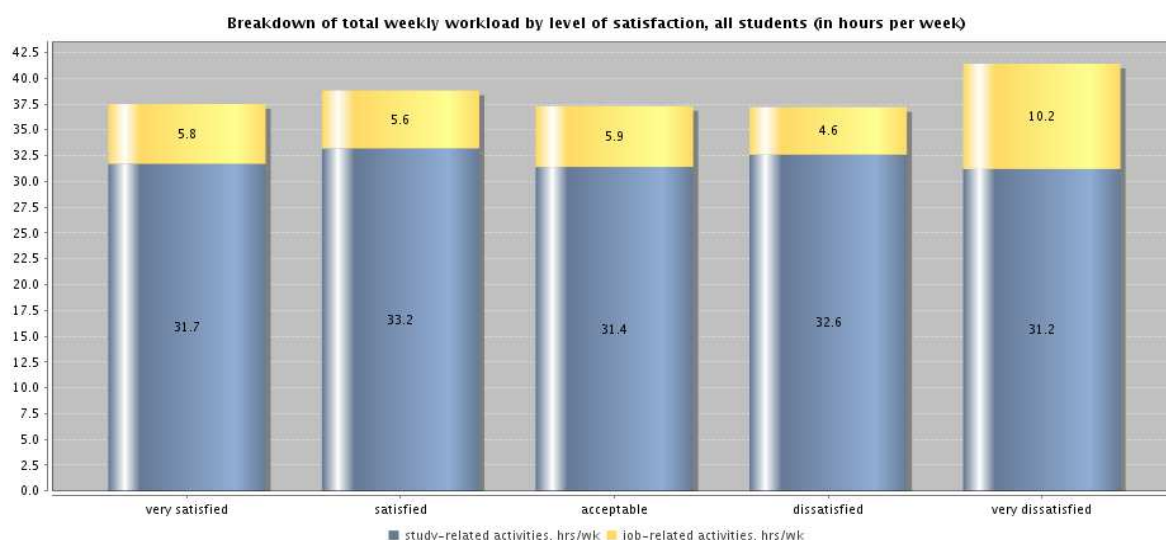
După cum ne așteptam, studenții care sunt mai implicați în activități lucrative remunerate și care studiază în cadrul unor programe cu frecvență redusă au în cea mai mare măsură o atitudine de

”compromis”, considerând *acceptabil* programul actual într-o proporție mai ridicată în comparație cu alte categorii de studenți. Surprind însă opiniile studenților de peste 30 de ani, care par să reflecte cel mai înalt grad de satisfacție în rândul tuturor categoriilor investigate.

Punând față în față bugetul de timp și opiniile studenților cu privire la gradul de încărcare al programului se observă cu claritate faptul că gradul cel mai ridicat de insatisfacție este exprimat de cei care, într-adevăr, au numărul cel mai ridicat de ore pe săptămână (31,2 ore de studiu și 10,2 ore de activitate lucrativă remunerată).

Remarcăm astfel și în cazul studiului nostru o tensiune implicită în rândul unei categorii de studenți ce trebuie să facă față unei duble rigori, cea impusă de programul academic de studiu și cea impusă de angajator. Această situație necesită reanalizarea opțiunilor de flexibilizare a parcursurilor academice cât și întărirea serviciilor de consiliere care să ofere încă din liceu informații cu privire la rutele academice și profesionale adecvate.

Fig. 34. Distribuția gradului de încărcare a programului săptămânal în funcție de nivelul de satisfacție al studenților cu privire la acesta (ore pe săptămână)

Sub-capitolul următor va analiza opiniile studenților exprimate în legătură cu un aspect complementar ariilor investigate până acum care vizează importanța și rolul studiilor superioare.

3.8. Evaluarea importanței și rolului studiilor superioare

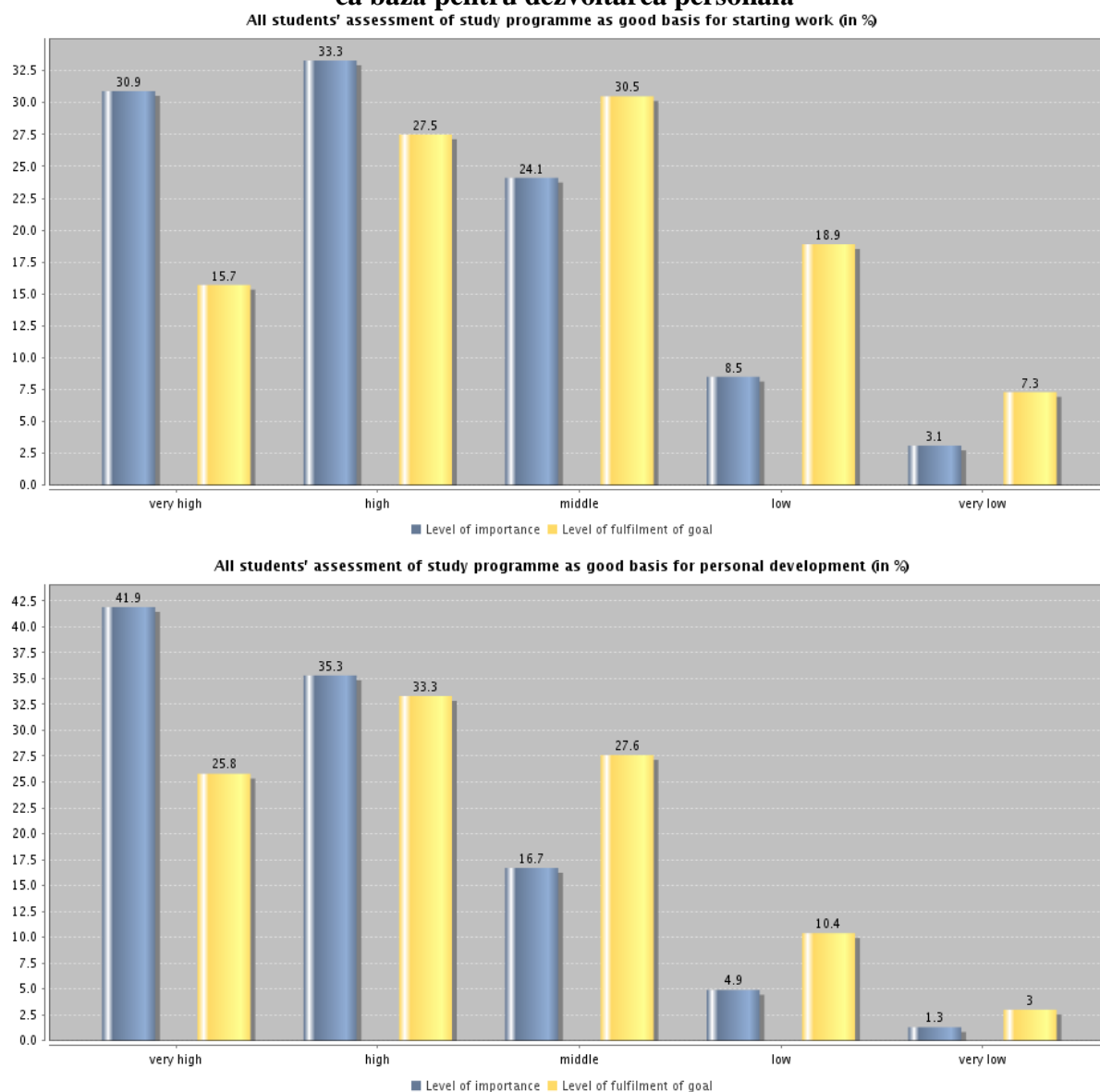
Studentii cuprinși în investigație au fost puși să evalueze măsura în care programul de studii urmat reprezintă un punct de start pentru dezvoltarea carierei profesionale și pentru dezvoltarea personală. Aceste aspecte au fost analizate din dublă perspectivă: importanță (nivelul de importanță alocat studiilor pentru dezvoltarea profesională și personală) și așteptări/împlinire (măsura în care se așteaptă ca programul de studiu să contribuie la dezvoltarea profesională și personală).

- **Nivel de încredere și așteptări privind studiile superioare**

Analiza datelor evidențiază faptul că aproape două treimi (64,2%) dintre studenți investesc studiile universitare cu *foarte mare* și *mare* importanță în ceea ce privește rolul acestora pentru dezvoltarea carierei. Încrederea în rolul studiilor pentru dezvoltarea personală este chiar și mai accentuată, peste trei sferturi (77,4%) dintre studenți considerând că învățământul superior este *foarte important* și *important* din acest punct de vedere.

Corelând nivelul de încredere în studiile superioare cu nivelul de așteptări privind contribuția la dezvoltarea profesională și personală, se evidențiază un decalaj semnificativ între acestea. Astfel, deși cei mai mulți dintre studenți au declarat că studiile superioare au un rol important pentru inserția pe piața muncii sau în dezvoltarea personală, un procent semnificativ mai redus se așteaptă ca studiile superioară să aibă un rol în aceste direcții.

Fig. 35. Evaluarea studenților privind rolul studiilor ca bază pentru inserția profesională și ca bază pentru dezvoltarea personală

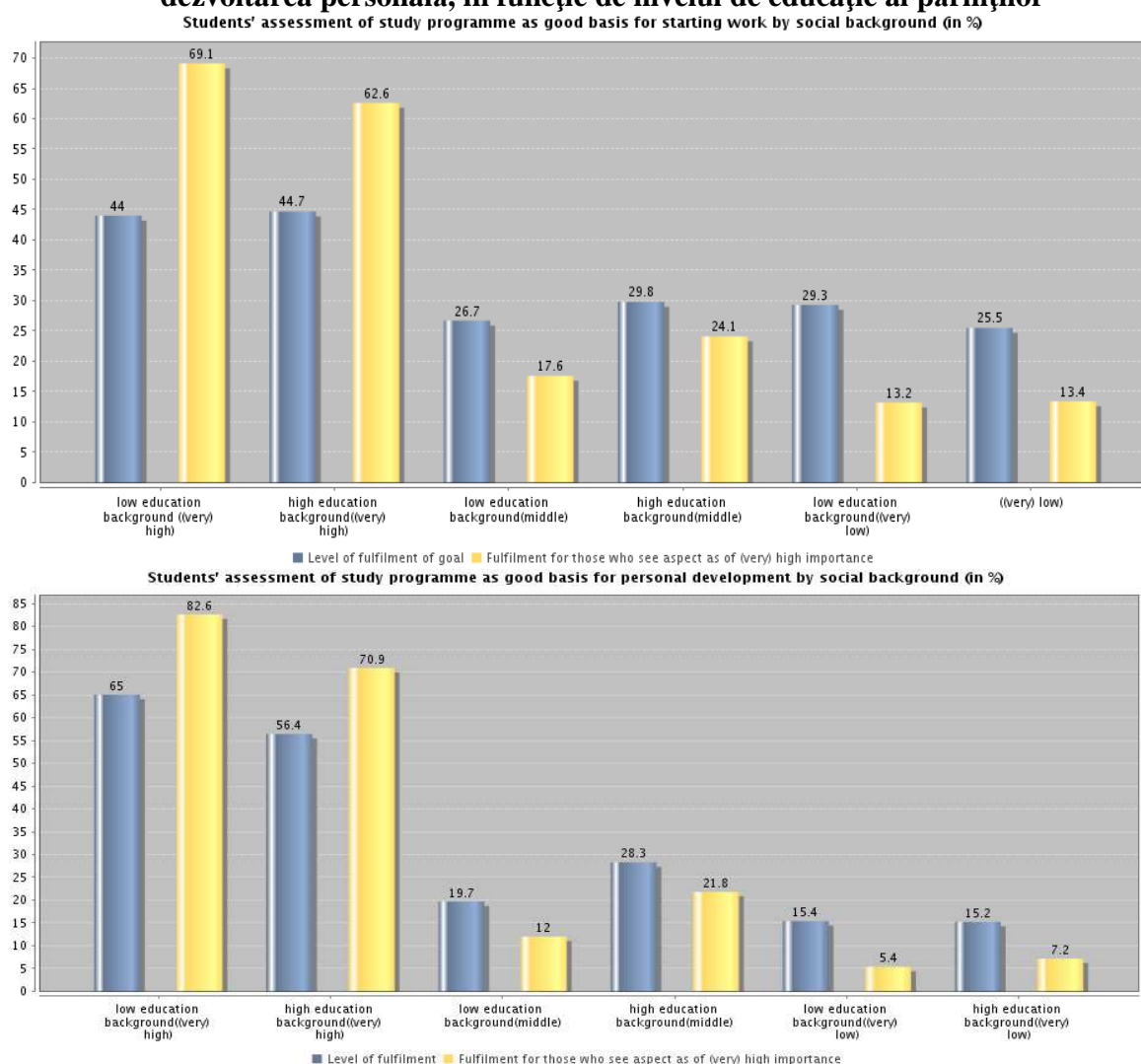

Importanța acordată studiilor universitare și așteptările privind rolul acestora a fost analizat prin corelație cu nivelul de educație al părinților, pornindu-se de la ideea că acest aspect poate influența consistent preferințele și expectanțele propriilor copii.

Graficele de mai jos evidențiază o corelație nesemnificativă statistic între nivelul de încredere în rolul studiilor superioare (pentru inserția profesională, respectiv pentru dezvoltarea personală) și nivelul de educație al părinților. Indiferent de nivelul de educație al părinților, studenții par a

acorda relativ aceeași importanță studiilor superioare. Diferențe mai accentuate în funcție de nivelul educațional al părinților se remarcă în ceea ce privește așteptările studenților privind rolul facultății pentru integrarea profesională și pentru dezvoltarea personală: cei cu părinți cu nivel inferior de educație par a avea mai multe așteptări de la învățământul superior, comparativ cu ceilalți – probabil ca prim factor de depășire a contextului socio-cultural defavorizat din care provin.

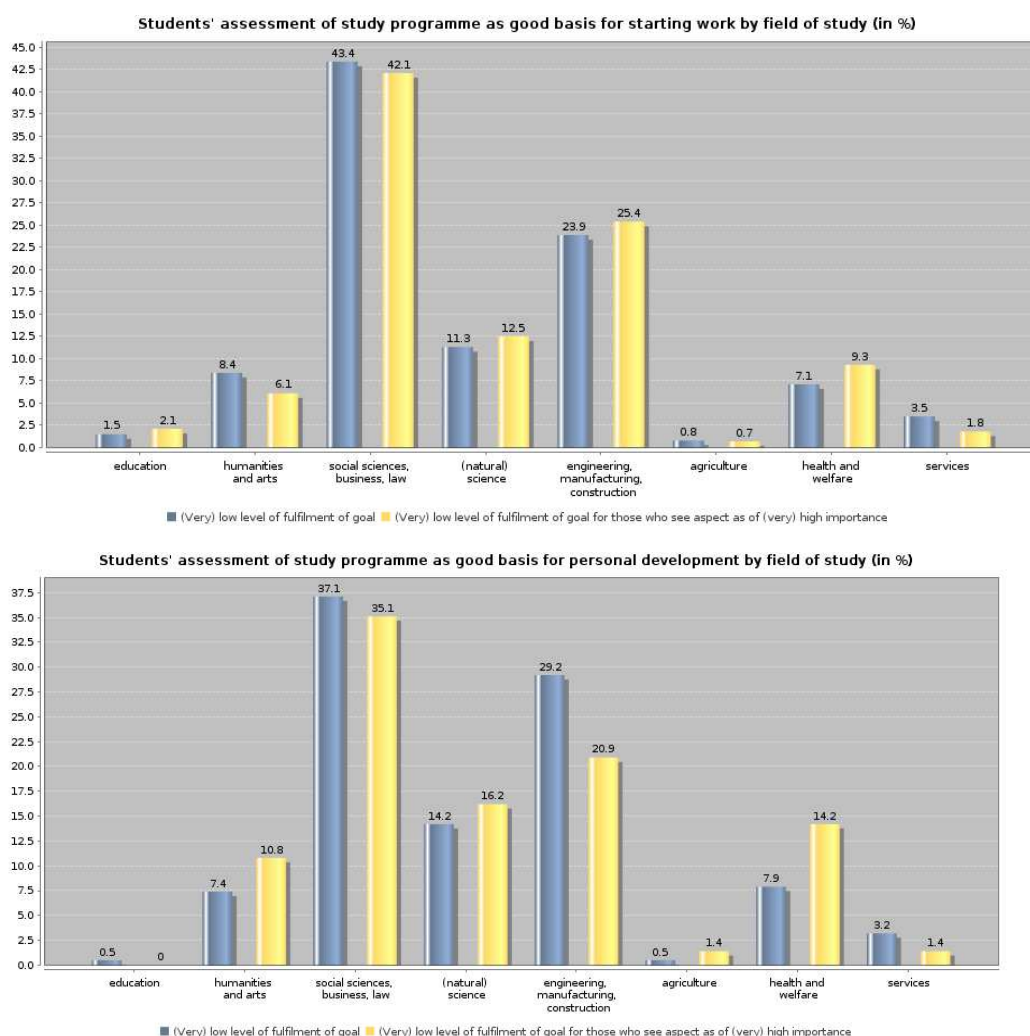
Fig. 36. Evaluarea studenților privind rolul studiilor pentru inserția profesională și pentru dezvoltarea personală, în funcție de nivelul de educație al părinților

Analizând așteptările studenților față de învățământul superior pe domenii de formare, se constată că cel mai mic grad de încredere în rolul facultății pentru inserția profesională și pentru

dezvoltarea personală îl au studenții înscriși la următoarele profiluri: științe sociale, afaceri, drept, inginerie și construcții. Nivelul redus de încredere poate fi determinat, pe de o parte, de numărul mare de locuri pe care învățământul superior le-a oferit în ultimii ani în unele dintre aceste domenii, comparativ cu posibilitățile de inserție pe piața muncii, iar pe de altă parte, de cererea redusă pe piața forței de muncă în altele din aceste domenii.

Fig. 37. Evaluarea studenților privind rolul studiilor pentru inserția profesională și pentru dezvoltarea personală, în funcție de domeniul de formare

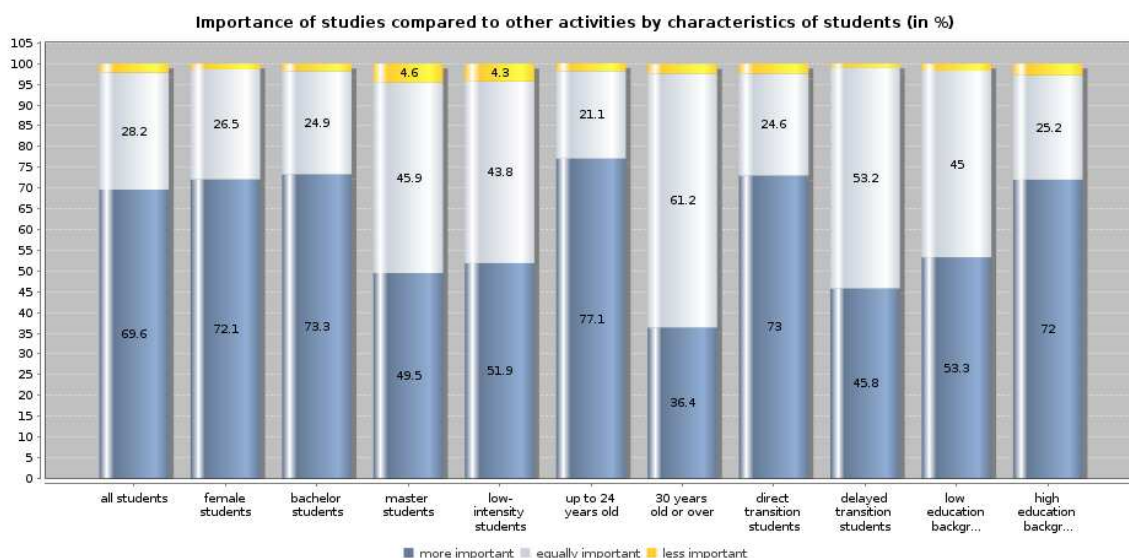
- **Importanța acordată studiilor, comparativ cu alte activități**

La nivel general, aproape 70% dintre studenți consider că studiile sunt mai importante decât orice alte activități pe care le desfășoară. Se constată o serie de diferențe privind importanța acordată studiilor, în funcție de diferite criterii. Astfel, studiile sunt apreciate în ponderi mai ridicate de către fete comparativ cu băieții – situație susținută, dealtfel, și de alte studii privind educația.

În același sens, vârsta studenților pare a fi un factor de influență a importanței acordate studiilor: studenții din nivelul licență apreciază mai mult studiile față de cei de la master, cei cu tranziție directă de la liceu la facultate față de cei cu tranziție întârziată, cei cu vârste sub 24 ani față de cei de peste 30 ani. Această repartizare a răspunsurilor poate fi considerată una firerască, în condițiile în care, o dată cu înaintarea în vârstă, activitățile din viața personală se diversifică (studii, serviciu, viață de familie), apar noi roluri și noi priorități.

Analizând același aspect din perspectiva contextului socio-cultural din care provin, se constată că, în comparație cu studenții ai căror părinți au nivel redus de educație, studenții ce au părinți cu nivel ridicat de educație acordă o importanță mai mare studiilor – atât ca urmare a valorizării generale a educației în mediul familial din care provin, precum și ca impact al faptului că această categorie se suprapune în mare parte peste categoria studenților tineri, cu tranziție directă la facultate.

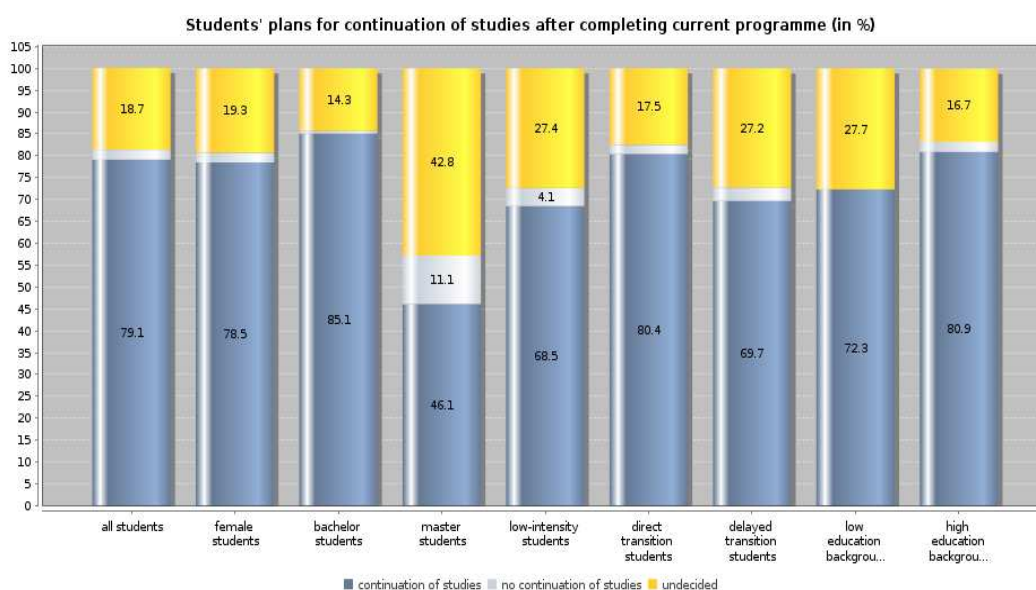
Fig. 38. Distribuția studenților în funcție de importanța acordată studiilor

- **Intenții de continuare a studiilor**

Investigații cu privire la intențiile de continuare a studiilor, aproape 80% dintre studenți au declarat că doresc să își continue studiile după completarea programului curent, prin studii de licență, de master sau de doctorat, în țară ori în străinătate. În scopul creșterii nivelului de calificare, intențiile de continuare a studiilor sunt exprimate în ponderi mai ridicate la cei din nivelul licență, la cei cu tranziție directă și la cei cu părinți cu nivel ridicat de educație.

Fig. 39. Distribuția studenților în funcție de intențiile de continuare a studiilor

* * *

Analiza aprecierilor studenților privind importanța și rolul studiilor superioare evidențiază o serie de concluzii. Aproximativ două treimi dintre studenți consideră că studiile superioare reprezintă un factor important pentru inserția pe piața muncii și pentru dezvoltarea personală. Studenții ce au părinți cu nivel inferior de educație par a avea mai multe așteptări de la învățământul superior, văzut ca factorul cel mai important de depășire a contextului socio-cultural defavorizat din care provin. Cei mai mulți dintre studenți consideră că studiile sunt mai importante decât alte activități și interese personale. În acest context, cererea de educație pentru viitor – exprimată ca intenție de continuare a studiilor – este accentuată la majoritatea categoriilor de studenți investigați.

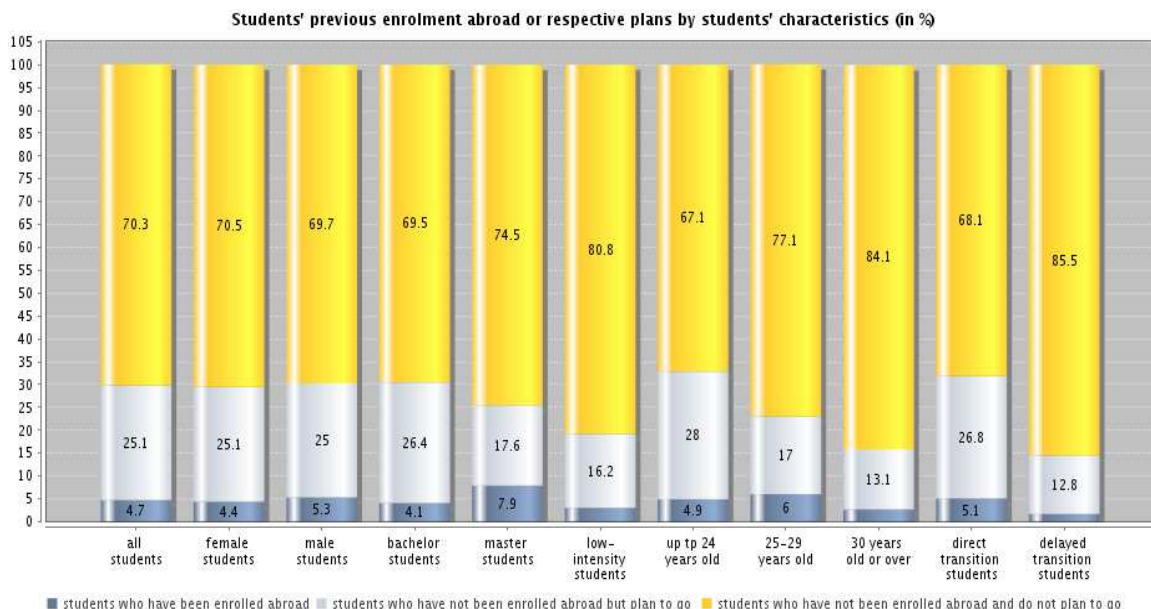
3.9. Mobilitatea internațională a studenților

În cadrul acestui capitol au fost construite întrebări care să permită colectarea de date privind următoarele aspecte: înmatricularea la cursurile unei instituții de învățământ superior din altă țară, principalele tipuri de activități la care au participat studenții în perioada în care au fost înmatriculați la o instituție de învățământ superior din altă țară, percepția și evaluarea perioadei de timp petrecută într-o altă instituție de învățământ superior, principalele tipuri de obstacole care limitează accesul la urmarea unor cursuri în afara țării, costurile și sursele de finanțare accesate pentru acoperirea cheltuielilor implicate de înmatricularea la o instituție de învățământ superior din afara țării.

- **Participarea la mobilități internaționale**

Datele generale evidențiază o participare foarte redusă a studenților români la mobilități internaționale, oferite prin diferite tipuri de programe.

Fig. 40. Distribuția studenților în funcție de înmatricularea la o instituție de învățământ din străinătate

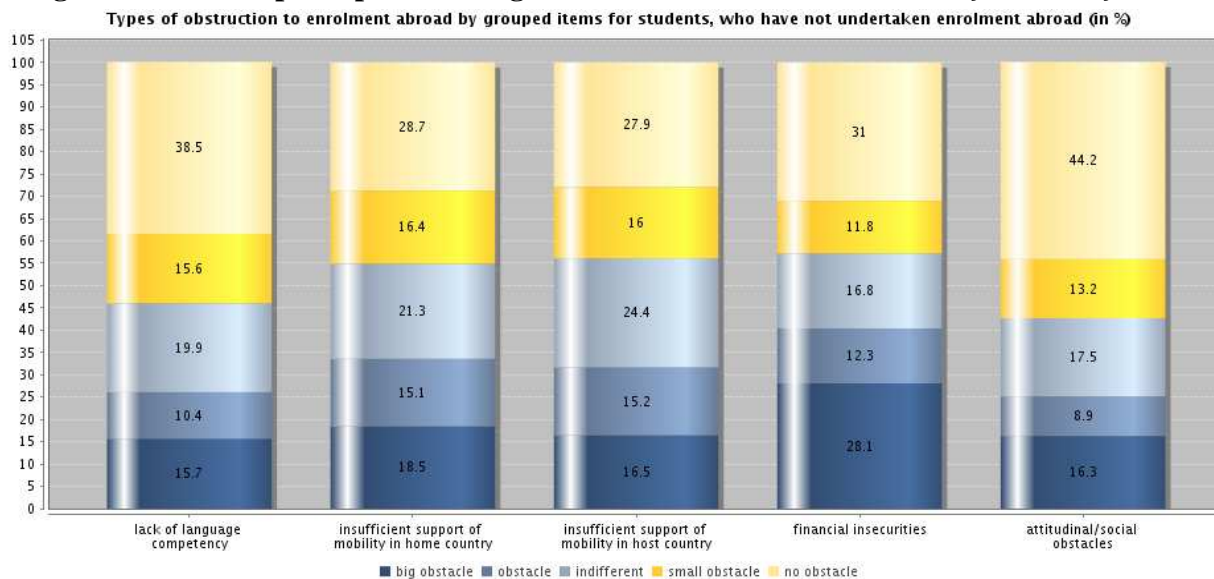
Un prim aspect care merită menționat este ponderea foarte mare a studenților care declară că nu au fost înmatriculați la o instituție de învățământ superior din altă țară și nici nu plănuiesc să o facă. Astfel, indiferent de nivelul de studii, de gen sau de vârstă, peste 70% dintre studenți declară că nu au fost și nici nu plănuiesc să se înscrie la o instituție de învățământ superior din străinătate. Mai mult, în cazul studenților cu vârsta peste 30 de ani și în cazul celor care nu au urmat rute alternative de acces în învățământul superior, procentul celor care au fost înmatriculați în străinătate este aproape de valoarea "0". Această situație relevă un grad extrem de redus de interes al studenților pentru mobilitățile internaționale.

Dintre cei 4,7% studenți care au fost înscriși la studii în străinătate, majoritatea au accesat programul de mobilitate ERASMUS; cu toate acestea, dacă facem referire la sursele de finanțare pentru studiul în străinătate, studenții care studiat în afara țării declară că părinții sau familia au reprezentat principala sursă care a finanțat perioada petrecută la studii în străinătate. Aceste date evidențiază două posibile obstacole: existența unei probleme la nivel instituțional/sistemic, legată de insuficiența finanțare a accesului la mobilități internaționale pentru studenți; lipsa unor resurse financiare ale familiei necesare pentru susținerea mobilității internaționale.

- **Obstacole în calea mobilității internaționale**

În cadrul investigației, studenții au fost puși să opteze pentru diferite aspecte pe care le percep ca fiind piedici în calea înmatriculării la cursurile unei universități din altă țară. Ierarhia menționării acestor aspecte a fost următoarea:: nesiguranța financiară, susținerea insuficientă a mobilității în România, susținerea deficitară a mobilităților în țara de destinație, lipsa competențelor lingvistice, obstacolele de natură socială sau de atitudine.

Fig. 41. Evaluarea principalelor categorii de obstacole în calea mobilității internaționale

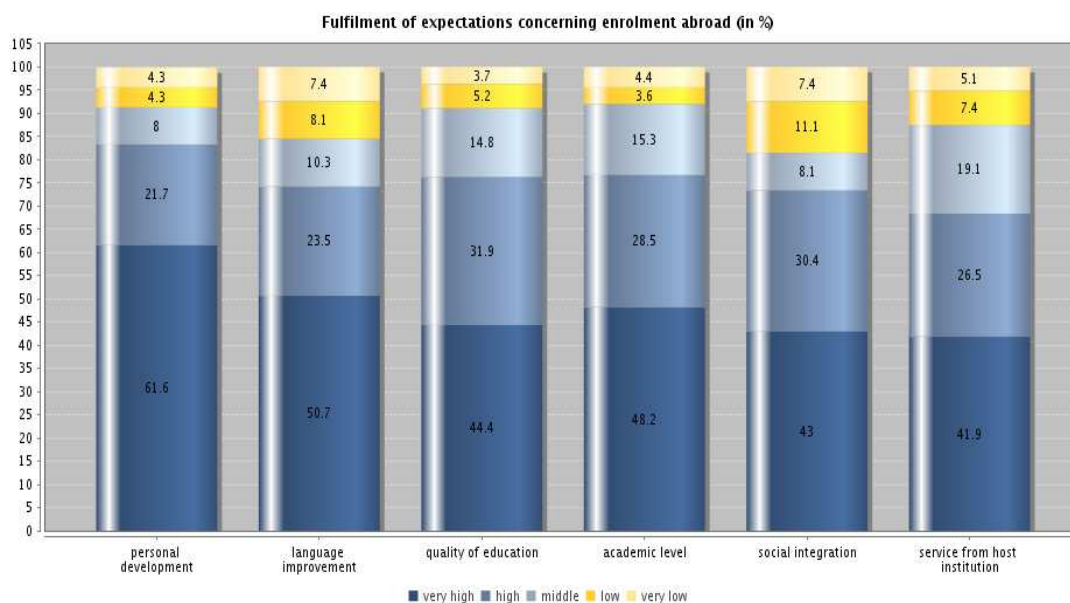

Detaliind categoriile anterior prezentate, studenții români au menționat pe primele locuri: pierderea unor oportunități de câștig financiar (în perioada pe care ar petrece-o la o universitate din străinătate); probleme de acomodare; probleme determinate de separarea de partener, copii sau prieteni; probleme cu recunoașterea studiilor la întoarcerea în țară. Faptul că majoritatea studenților consideră că un stagiu petrecut în străinătate ar însemna o pierdere a oportunităților de a câștiga bani arată faptul că una dintre preocupările principale ale studenților pe perioada studiilor este aceea de a-și găsi un loc de muncă, sau de a obține venituri – fapt determinat cel mai probabil de contextul socio-economic deficitar, comparativ cu expectanțele și nevoile vieții de student.

În ceea ce privește grupul puțin numeros al studenților care au fost la studii în străinătate, remarcăm faptul că, în proporție covârșitoare, aceștia se declară mulțumiți de toate aspectele stagiului petrecut în străinătate. Astfel, dezvoltarea personală, îmbunătățirea cunoștințelor de limbă străină, calitatea educației, nivelul academic, nivelul de integrare socială și serviciile instituției gazdă întrunesc în general aprecieri pozitive de la peste 60% dintre cei care au declarat că au fost înmatriculați la un program de studii în străinătate.

Fig. 42. Distribuția studenților în funcție de

gradul de împlinire a așteptărilor privind studiile în afara țării

- **Tipuri de activități derulate în stagiile din afara țării**

În ceea ce privește principalele tipuri de activități întreprinse de studenții care au fost înmatriculați într-o instituție de învățământ superior din altă țară, pe primul loc ca durată de timp se situează activitățile de cercetare, urmate de cele de internship sau angajare temporară, de participarea la cursuri de limbi străine și de participarea la școli de vară. În medie, studenții care au declarat că au fost înmatriculați în străinătate au petrecut 6 luni derulând activități de cercetare, și aproximativ 3 luni participând la cursuri de limbi străine sau la școli de vară. Aceste durate de timp trebuie însă interpretate luând în seamă caracteristicile și duratele diferite ale programelor de studiu în străinătate, precum și numărul mic de persoane care au declarat că au fost înmatriculați la o instituție de învățământ superior din străinătate.

* * *

Analiza aspectelor privind mobilitatea internațională a studenților români evidențiază o participare extremă de redusă la studii în străinătate. În același sens, faptul că peste 70% dintre studenți declară că nu au fost și nici nu plănuiesc să se înscrie la o instituție de învățământ superior din străinătate evidențiază un nivel extrem de redus de interes pentru mobilitățile

internaționale. Pe primele locuri în lista obstacolelor care stau în calea mobilității internaționale se află aspectele financiare.

CONCLUZII

Caracteristici demografice ale studenților

- Ca și în alte sisteme din Europa, învățământul superior din România cuprinde mai multe fete decât băieți, rata de participare a acestora la toate nivelurile de educație fiind superioară.
- În ultimii ani a crescut ponderea studenților de peste 30 de ani din învățământul superior românesc, fapt determinat de lărgirea accesului la acest nivel de învățământ și de creșterea cererii de educație în rândul populației active, pe fondul creșterii solicitărilor de forță de muncă înalt calificată pe piața muncii.
- Părinții cu nivel mediu de educație par a încuraja și promova accesul copiilor la nivelurile superioare de educație.
- Statutul de părinte este puțin prezent în rândul studenților tineri, cu tranziție directă de la liceu la facultate, copiii fiind, în general, o opțiune pe care aceștia o iau în calcul după finalizarea studiilor sau în situația în care s-au înscris la facultate la mai mulți ani după finalizarea liceului.
- Puțini studenți s-au evaluat ca având diferite dizabilități; aceste date pot semnaliza un acces redus al persoanelor cu dizabilități la învățământul superior.
- Rata studenților imigranți în universitățile românești este redusă, putem vorbi așadar de o slabă flexibilizare și o redusă promovare a accesului la universitățile din România.

Accesul la învățământul superior

- Se înregistrează o orientare majoră a absolvenților de liceu filieră teoretică spre învățământul superior, comparativ cu absolvenții de liceu filieră tehnologică, aceștia din urmă având posibilități de inserție socio-profesională mai mari. Din aceeași cauză, absolvenții de liceu tehnologic au o intrare întârziată la facultate, comparativ cu ceilalți.
- Ponderea studenților care provin din familii cu nivel superior de educație (universitar) este mai mare decât ponderea celor ai căror părinți au un nivel inferior de educație (cel mult gimnaziu).

- Peste două treimi dintre studenți nu au o experiență de muncă anterioară accederii la învățământul superior. Experiența de muncă anterioară facultății se corelează direct cu tranziția întârziată de la liceu la învățământul superior. Astfel, aproape 88% dintre studenții cu acces întârziat la studiile superioare au fost integrați pe piața muncii.
- Există o corelație între nivelul de educație al părinților și experiența de muncă anterioară: situațiile de experiență de muncă sunt mai frecvente la studenții ai căror părinți au un nivel de educație mai scăzut.
- Cei mai mulți dintre studenți au avut o tranziție directă de la liceu la facultate. Întreruperea traseului educațional este specifică mai ales studenților din grupele de vârstă mai mari.

Contextul socio-economic din care provin studenții

- Mai mult de jumătate dintre studenți au părinții angajați, cu normă întreagă sau cu jumătate de normă. Ponderi ridicate (de peste un sfert până la o treime dintre studenți) au părinți casnici sau pensionari, probabil fără un venit consistent care să permită o susținere consistentă a cheltuielilor pe care le implică viața de student.
- Cei mai mulți dintre părinți au profesii ce aparțin grupelor superioare și medii de ocupații (tehnicieni, maiștri și asimilați; specialiștii cu ocupații intelectuale și științifice; lucrătorii operativi în servicii, comerț și asimilați).
- Ponderile cele mai mari dintre părinți sunt absolvenți de liceu sau de facultate. Ponderi reduse (de 5-9%) dintre studenți au părinți cu nivel inferior de educație, fapt care evidențiază accesul redus la învățământul superior al studenților ce provin din medii defavorizate socio-cultural și economic.
- Vârsta de înscriere la facultate și tipul de debut (direct sau întârziat) în învățământul superior sunt influențate de nivelul de educație al părinților. Astfel, cu cât nivelul de educație este mai ridicat, cu atât tranziția de la liceu la facultate este mai directă și al vârstei mai mici.

Condițiile de locuit ale studenților

- Peste 60% dintre studenți nu mai locuiesc cu părinții, optând pentru cămin, alți parteneri sau propria familie. Ponderea celor care locuiesc la cămin este redusă, fapt care evidențiază

infrastructura puțin dezvoltată a instituțiilor de învățământ superior din acest punct de vedere, atât sub aspect numeric, precum și calitativ – în contextul în care numărul studenților a crescut exponențial în ultimii ani în România.

- O pondere ridicată dintre studenți (aproape 40%) locuiesc cu părinții, în pondere mai ridicată cei din nivelul licență și cei din grupa de vârstă 18-24 ani. De asemenea, procentul studenților ce locuiesc cu familia este mai ridicat în instituțiile de învățământ superior situate în orașe mai mici, fie din cauza lipsei unei infrastructuri adecvate (campusurile universitare), fie din cauza situației socio-economice mai reduse.
- Nivelul de satisfacție al studenților față de condițiile de locuit este mai ridicat în cazul celor ce locuiesc cu părinții și mai scăzut în cazul celor ce locuiesc în cămine, date care pun din nou în discuție calitatea oferită de căminele studențești în România.

Opinii privind veniturile și cheltuieli lunare

- Aprecierile privind veniturile lunare și cheltuielile pe care le presupune viața de student reprezintă un aspect asupra căruia opiniile studenților sunt aproape cvasiunanime. Pentru majoritatea studenților, veniturile obținute lunar – din burse, din salarii sau de la părinți – sunt insuficient în raport cu cheltuielile pe care le implică viața de student.
- Există o anumită diferențiere a nivelului de apreciere a veniturilor în funcție de tipul acestora. Astfel, studenții care depind de burse par mai puțin nemulțumiți decât celelalte categorii de studenți, în contextul în care acest ajutor financiar asigurat de către stat, chiar dacă este redus cantitativ, reprezintă un venit sigur. Pe de altă parte, mulți dintre cei angajați se declară nemulțumiți de venituri pentru că, fiind probabil din categoriile de vârstă mai mari și având familii proprii, au solicitări financiare mai extinse.

Resurse financiare

- Media veniturilor studenților investigați este apropiată de salariul minim pe economie. Studenții de la master cât și care urmează programe de studii fără frecvență, cu frecvență redusă sau la distanță au un nivel de resurse cu 45 respectiv 20% mai ridicat în comparație cu studenții care studiază în cadrul programelor de licență.

- Un student care urmează facultatea imediat după finalizarea învățământului secundar are, în medie, un nivel de două ori mai redus al veniturilor, în comparație cu colegii care urmează cursurile universitare mai târziu.
- Studenții care provin din familii cu un nivel mai redus de educație au un nivel al veniturilor mai ridicat (cu aproape 20%) în comparație cu cei care provin din familii cu un nivel educațional ridicat, situație influențată de situația ocupațională.
- În cazul studenților înscriși la studii de licență care nu locuiesc cu părinții se observă că dependența de sprijinul familiei/partenerului este foarte ridicată, ponderea veniturilor din această sursă fiind de aproape două treimi. În cazul studenților înscriși la studii masterale, această dependență se diminuează, concomitent cu creșterea nivelului veniturilor proprii, care ajung să aibă o pondere apropiată de jumătate din veniturile totale.
- Peste 90% dintre studenții care nu locuiesc cu părinții primesc un ajutor din partea familiei/partenerului, ponderea crescând la peste 95% în cazul studenților înscriși la programe de licență. De asemenea, mai mult de unul din patru studenți primește un ajutor din bugetul public, importanța acestui sprijin financiar fiind însă mai redusă, reprezentând numai 11 din totalul veniturilor acestor studenți.

Situația pe piața muncii și buget de timp

- În medie un student din trei muncește în timpul studiilor, în cele mai multe cazuri având o slujbă permanentă care presupune cel puțin cinci ore de lucru săptămânal.
- Procentul este mai redus în cazul studenților care urmează programe de licență, unde numai aproximativ unul din 5 studenți/studente lucrează în mod regulat pe perioada studiilor dar este sensibil mai ridicat în cazul studenților înscriși la programe masterale de studiu lucrează (unul din doi).
- Studenții de vârstă până la 24 de ani au într-o proporție redusă un loc de muncă stabil în comparație cu cei care au o vârstă mai mare; astfel, există mari diferențe între studenții care s-au înscris la facultate imediat după terminarea învățământului secundar și cei care nu se află în această situație, primii având doar în proporție de 11% un loc de muncă în timpul studiilor față de 69% cei care s-au înscris mai târziu la universitate.

- Peste 60% dintre studenții care provin din familii cu un nivel redus de educație au un loc de muncă remunerat și stabil, venitul din salariu reprezentând pentru aceștia peste 78% din totalul veniturilor.
- În medie o treime din timpul disponibil în cazul subiecților investigați este alocat pentru participarea la cursuri/seminarii (22,5%), studiu individual (8,4%) și activități lucrative remunerate (4,1%). Aceste ponderi nu se modifică în mod semnificativ în cazul distribuției pe sexe însă suferă modificări importante pe vârste sau în cazul studenților de la programul masteral (crescând timpul pentru studiu individual și pentru serviciu).
- Aproximativ unul din cinci studenți investigați se declară nemulțumit sau foarte nemulțumit de gradul de încărcare al programului zilnic, observându-se un grad mai ridicat de nemulțumire în cazul studenților de la master.

Evaluarea importanței și rolului studiilor superioare

- Aproape două treimi dintre studenți consideră că studiile superioare reprezintă un factor important pentru inserția pe piața muncii, iar peste trei sferturi consideră că facultatea este importantă pentru dezvoltarea personală.
- Ponderea celor care se așteaptă ca facultatea să aibă efectiv un rol important în aceste sensuri este mai redusă. Cei cu părinți cu nivel inferior de educație par a avea mai multe așteptări de la învățământul superior, văzut ca factorul cel mai important de depășire a contextului socio-cultural defavorizat din care provin.
- Aproape 70% dintre studenții apreciază că studiile sunt mai importante decât alte activități și interese personale. Importanța acordată studiilor este mai redusă în cazul băieților, a studenților cu vârste mai mari și a celor proveniți din familii cu nivel redus de educație.
- Cererea de educație pentru viitor – exprimată ca intenție de continuare a studiilor – este accentuată la majoritatea categoriilor de studenți investigați, în contextul în care piața muncii din România solicită forță de muncă din ce în ce mai înalt calificată, iar accesul la învățământul superior este unul larg.

Mobilitatea internațională a studenților români

- Numai 4,7% dintre studenții investigați au participat la mobilități internaționale. Aceștia delcară niveluri ridicate de staisfacție față de toate aspectele studiului în străinătate, de la calitatea pregătirii la aspecet organizatorice.
- Peste 70% dintre studenți declară că nu au fost și nici nu plănuiesc să se înscrie la o instituție de învățământ superior din străinătate, fapt care evidențiază un nivel extrem de redus de interes al studenților români pentru mobilitățile internaționale.
- Pe primele locuri în lista obstacolelor care stau în calea mobilității internaționale se află aspectele financiare: pierderea oportunităților de câștig pe care studenții le au deja în țară, lipsa unui suport financiar din partea familiei etc. Sunt menționate și aspecte care țin de latura social-atitudinală (separarea de familie, dificultăți de acomodare în alte contexte socio-culturale etc.), dar și unele probleme de recunoaștere a studiilor la întoarcerea în țară.
- Stagiile în străinătate aduc un alt design al formării decât cel tradițional românesc, care include pe primele locuri activitățile de cercetare, experiențele de internship sau angajare temporară, participarea la cursuri de limbi străine sau școli de vară.

Anexa 1. Chestionar EUROSTUDENT IV

Chestionarul de față este elaborat în cadrul studiului EUROSTUDENT IV (faza a doua pentru România) care își propune furnizarea de indicatori comparabili pe plan european privind condițiile de viață și de studiu ale studenților. Proiectul EUROSTUDENT IV, la care participă studenți și masteranzi din aproximativ 30 de țări din Europa, are ca scop identificarea opiniilor acestora cu privire la situația și contextul actual al studiilor, condițiile de viață și mobilitatea internațională, precum și contextul familial. În România, proiectul este coordonat de Ministerul Educației, Cercetării și Inovării și implementat de Institutul de Științe ale Educației și Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior și a Cercetării Științifice Universitare.

Vă rugăm să citiți cu atenție fiecare întrebare și să răspundeți în conformitate cu opiniile și situațiile dumneavoastră specifice (prin bifarea răspunsului corespunzător sau prin completarea spațiilor marcate).

Precizăm că nu există răspunsuri corecte sau incorecte, ci numai răspunsuri care pot reflecta cât mai adecvat opiniile dvs. în raport cu aspectele vizate de chestionar. Vă asigurăm că răspunsurile dvs. vor fi prelucrate în condiții de confidențialitate și anonim.

Vă mulțumim!

1. Situația actuală a studiilor

1.1. În ce program de studiu sunteți înscris(ă) în prezent?

(Dacă sunteți înscris(ă) la mai multe specializări în același timp, vă rugăm să completați chestionarul pentru principalul domeniu de studiu (unul singur) și să vă referiți doar la acesta pe parcursul întregului chestionar.)

1. Studii universitare de licență
2. Studii universitare de masterat
3. Studii universitare cu durata de 5-6 ani – ciclurile I și II (medicină, arhitectură)

1.2. Anul de studiu:

1.3. Care e forma de studii pe care o urmați?

1. Student în învățământul de zi
2. Student în învățământul seral
3. Student în învățământul cu frecvență redusă

4. Student în învățământul deschis la distanță

1.4. Care este forma de finanțare a studiilor pe care le urmați în acest an universitar?

1. locuri bugetate, în învățământul de stat
2. locuri cu taxă, în învățământul de stat
3. locuri cu taxă, în învățământul privat

1.5. Care este programul de studii pe care îl urmați?

Programe de studii	
1. Științele educației și pedagogia învățământului primar și preșcolar	
2. Arte	
3. Științe umaniste (teologie, filologie)	
4. Științe sociale și comportamentale (științe economice, științe politice, sociologie, antropologie, etnologie, psihologie, geografie)	
5. Jurnalism și științele comunicării (jurnalism, biblioteconomie, arhivistică, muzeologie)	
6. Administrație și afaceri	
7. Juridic	
8. Științele vieții (biologie, botanică, bacterologie, toxicologie, microbiologie, zoologie, entomologie, ornitologie, genetică, biochimie, biofizică, alte științe conexe, excluzând științele clinice și veterinare)	
9. Științe fizice (astronomie și științele spațiului, fizică și alte domenii conexe, chimie și alte domenii conexe, geologie, geofizică, mineralogie, antropologie fizică, geografie fizică și alte geoștiințe, meteorologie și alte științe ale atmosferei, inclusiv cercetări climatice, științe marine, vulcanologie, paleoecologie)	
10. Matematică și statistică	
11. IT (științe informatice: programare, procesare de date, rețele, sisteme de operare)	
12. Inginerie	
13. Producție și procesare (procesarea mâncării și băuturii, textile, îmbrăcăminte, încălțăminte, piele, materiale, mine și extracții)	
14. Arhitectură și construcții (arhitectură și urbanism, cartografie, construcții)	
15. Agricultură, silvicultură și pescuit (agricultură, agronomie, creșterea animalelor, horticultură și grădinărit, silvicultură și tehnici forestiere, parcuri naturale, animale sălbatice, pescuit)	

16. Medicină veterinară	
17. Sănătate (medicină, servicii medicale, asistență medicală, stomatologie)	
18. Servicii sociale	
19. Servicii de ospitalitate (hoteluri și restaurante, turism, sport și timp liber, tratamente de frumusețe și alte servicii de ospitalitate)	
20. Transport (maritim, aerian, feroviar, terestru, servicii poștale)	
21. Protecția mediului	
22. Servicii de securitate și apărare	
23. Altele, care?.....	

1.6. Vă rugăm să menționați numele instituției pe care o urmați.

Universitatea _____

Facultatea _____

1.7. Unde se află instituția de învățământ superior pe care o frecvențați?

(În cazul în care frecvențați o filială a unei universități, vă rugăm să menționați localitatea în care se află filiala respectivă.)

Localitatea _____

1.8. Doriți să vă continuați studiile după absolvirea programului de studiu pe care îl urmați în prezent?

1. Da, studii de licență în România
2. Da, studii de licență într-o țară străină
3. Da, studii de masterat în România
4. Da, studii de masterat într-o țară străină
5. Da, studii doctorale în România
6. Da, studii doctorale într-o țară străină
7. Da, programe de studiu altele decât cele menționate aici
8. Nu intenționez să-mi continui studiile
9. Nu știu încă

1.9. Care este limba de predare a programului de studiu?

(Încercuiți variantele corespunzătoare situației dumneavoastră)

1. Română

2. Engleză
3. Franceză
4. Maghiară
5. Germană
6. Altă limbă de predare, care?.....

1.10. Ce așteptări aveți în privința studiilor pe care le efectuați și în ce măsură programul de studii pe care îl urmați răspunde acestor așteptări?

Așteptări privind cariera profesională

	În foarte mică măsură				În foarte mare măsură
În ce măsură vă așteptați ca programul de studiu pe care îl urmați să contribuie la inserția dvs. pe piața muncii?	1	2	3	4	5
În ce măsură programul de studiu pe care îl urmați reușește să asigure inserția dvs. pe piața muncii?	1	2	3	4	5

Așteptări privind dezvoltarea personală

	În foarte mică măsură				În foarte mare măsură
În ce măsură vă așteptați ca programul de studiu pe care îl urmați să contribuie la dezvoltarea dvs. personală?	1	2	3	4	5
În ce măsură programul de studiu pe care îl urmați reușește să asigure dezvoltarea dvs. personală?	1	2	3	4	5

2. Contextul studiilor

2.1. Unde locuiați în momentul absolvirii liceului?

1. În România, județ/localitate _____ / _____
2. În altă țară _____

2.2. Ce diplomă ați folosit pentru admiterea în învățământul superior?

1. diplomă de bacalaureat obținută în România
2. diplomă de bacalaureat (sau diplomă echivalentă acesteia) obținută în altă țară
3. altă situație, care?.....

2.3. Ce filieră și profil ați absolvit în învățământul liceal?

1. filieră teoretică (profil umanist; profil real)
2. filieră tehnologică (profilurile tehnic; servicii; exploatarea resurselor naturale; protecția mediului)
3. filiera vocațională (profilurile militar; ordine și securitate publică; teologic; sportiv; artistic; pedagogic)

2.4. La ce dată ați absolvit liceul?

Luna _____ Anul _____

2.5. Când ați fost înscris(ă) pentru prima dată în învățământul superior? (Dacă anterior studiilor prezente ați urmat cursuri în cadrul altei facultăți, precizați data intrării la prima facultate.)

Luna _____ Anul _____

2.6. De când sunteți student la această facultate? Precizați data.

Luna _____ Anul _____

2.7. Ați avut experiență profesională înainte de a vă înscrie în învățământul superior?

1. Da, am avut un loc de muncă plătit, permanent (pe o durată de cel puțin un an de zile, cel puțin 20 de ore pe săptămână).
2. Da, am avut locuri de muncă temporare (pe o durată mai mică de un an sau mai puțin de 20 de ore pe săptămână).
3. Da, prin învățământul profesional și tehnic (ex: instruire practică într-o întreprindere).
4. Nu am avut experiență profesională.

2.8. După absolvirea liceului, ați fost vreodată în situația de a întrerupe studiile pentru o perioadă mai mare de un an?

(Încercuiți toate variantele corespunzătoare situației dumneavoastră.)

1. Da, am avut o perioadă de întrerupere între absolvirea liceului și înscrierea în învățământul superior.
2. Da, am avut o perioadă de întrerupere în perioada studiilor universitare de licență.
3. Da, am avut o perioadă de întrerupere între absolvirea învățământului superior și înscrierea la masterat.
4. Nu am întrerupt studiile.

3. Condiții de viață

3.1. Cu cine locuiți în timpul semestrului, pe parcursul zilelor lucrătoare ale săptămânii?

(Încercuiți toate variantele corespunzătoare situației dumneavoastră.)

1. cu părinții
2. cu partenerul/partenera
3. cu copiii mei
4. cu alte persoane decât cele menționate, care?.....
5. locuiesc singur(ă)

3.2. Locuiți într-un cămin studentesc?

1. Da
2. Nu

3.3. Cât de mulțumit(ă) sunteți de condițiile de locuit?

Foarte nemulțumit(ă)				Foarte mulțumit(ă)
1	2	3	4	5

3.4. Care este distanța dintre locuința/căminul dvs. și facultate și în cât timp parcurgeți această distanță?

distanța medie în kilometri (un singur drum) _____

durata medie în minute (un singur drum) _____

3.5. Care este venitul mediu lunar de care dispuneți, provenit din următoarele surse? („Venitul de care dispuneți” reprezintă banii pe care îi aveți pentru consumul lunar, indiferent de momentul când au fost câștigați. Estimați în RON.)

Dacă nu aveți niciun venit dintr-o anumită sursă, rubrica se completează cu valoarea “0” (zero). Dacă nu cunoașteți situația, lăsați rubrica necompletată.

	Surse de venit	Venitul mediu
1.	din partea familiei/partenerului	_____
2.	suport financiar din surse publice <ul style="list-style-type: none"> • bursă/grant • împrumut rambursabil 	_____ _____
3.	câștig propriu dintr-un serviciu plătit	_____
4.	economii (de exemplu, bani câștigați anterior)	_____
5.	alte surse (incluzând alte surse publice sau private)	_____
	Venitul total	_____

3.6. Care sunt costurile dvs. de întreținere și de studii pentru acoperirea următoarelor nevoi? (În cazul studenților care locuiesc împreună cu familia sau partenerul/partenera, acoperirea costurilor de întreținere se realizează pe baza unei estimări medii din gospodărie.)

Dacă nu aveți cheltuieli pentru o anumită categorie, rubrica se completează cu valoarea “0” (zero). Dacă nu cunoașteți situația, lăsați rubrica necompletată.

A) Costuri <u>lunare</u> de întreținere	Cheltuieli acoperite direct de dvs.	Cheltuieli acoperite de părinți/partener(ă)/alții
1. Locuință (incluzând utilități, apă, electricitate etc.)	_____	_____
2. Cheltuieli curente (mâncare, îmbrăcăminte, obiecte pentru toaletă etc.)	_____	_____
3. Activități sociale și de petrecere a	_____	_____

timpului liber		
4. Transport	_____	_____
5. Cheltuieli pentru sănătate	_____	_____
6. Comunicare (telefon, Internet etc.)	_____	_____
7. Îngrijirea copilului	_____	_____
8. Alte cheltuieli obișnuite (țigări, animale de companie, asigurare, datorii etc.)	_____	_____
Total	_____	_____

B) Costuri <u>semestriale</u> pentru studii	Cheltuieli acoperite direct de dvs.	Cheltuieli acoperite de părinți/partener(ă)/alții
1. Taxe de școlarizare, de înscriere, de examinare	_____	_____
2. Contribuții sociale la universitate/colegiu și asociații studențești	_____	_____
3. Materiale didactice (de exemplu: cărți, xerox, DVD-uri, practică)	_____	_____
4. Alte cheltuieli obișnuite (de exemplu: formare, continuarea studiilor)	_____	_____
Total	_____	_____

3.7. În ce măsură sunteți de acord cu următoarea afirmație?

Am suficienți bani pentru a-mi acoperi cheltuielile lunare.

Total dezacord				Total acord
1	2	3	4	5

3.8. Aveți un loc de muncă plătit în timpul semestrului?

1. Da, lucrez în mod obișnuit în timpul semestrului.
2. Da, lucrez ocazional în timpul semestrului.
3. Nu lucrez în timpul semestrului.

3.9. Ați avut un serviciu plătit în timpul vacanțelor, în ultimele douăsprezece luni?

1. Da
2. Nu

3.10. Cât de importante sunt studiile pentru dvs., în comparație cu alte activități pe care le desfășurați?

1. Mai importante
2. La fel de importante
3. Mai puțin importante

3.11. Câte ore alocați zilnic participării la cursuri și seminarii, studiului individual și activităților retribuite? (Încercați să vă amintiți programul fiecărei zile și să completați totalul orelor alocate zilnic pe parcursul unei săptămâni, inclusiv în week-end.)

Dacă nicio oră nu a fost petrecută pentru o anumită activitate, în ziua respectivă, rubrica se completează cu valoarea "0" (zero). Dacă nu vă amintiți situația, lăsați rubrica necompletată.

	Luni	Marți	Miercuri	Joi	Vineri	Sâmbătă	Duminică
Participare la cursuri, seminarii, ore de laborator, testare, examinare etc.	—	—	—	—	—	—	—
Studiu individual (pregătire, învățare, citit, scris)	—	—	—	—	—	—	—
Activități remunerate	—	—	—	—	—	—	—

3.12. Vă rugăm să apreciați satisfacția în raport cu volumul total de muncă (studii și serviciu).

Foarte nemulțumit(ă)				Foarte mulțumit(ă)
1	2	3	4	5

4. MOBILITATE INTERNAȚIONALĂ

4.1. Ați participat la un program formal de studiu oferit de o universitate din străinătate?

Întrebarea se referă la cursuri/programe de formare în străinătate desfășurate pe parcursul studiilor universitare. Nu răspund la întrebare studenții care au început studiile într-o țară și le-au finalizat în alta.

1. Da, am participat la un program.
2. Da, am participat la mai multe programe.
3. Nu, dar intenționez să particip.

4. Nu am participat.

Studentii care au raspuns „Da” la intrebarea anterioara continua cu intrebarea urmatoare. Ceilalti trec la intrebarea 4.5.

4.2. Cursul/urile de formare a/au facut parte din vreunul dintre urmatoarele programe?

(Sunt posibile mai multe raspunsuri.)

1. Program international de studii conceput de catre facultate ca parte a programului meu de studiu (ex: program de studii oferit in cooperare de doua sau mai multe universitati).
2. TEMPUS
3. ERASMUS (MUNDUS)
4. LINGUA
5. Alte programe UE
6. Altele programe, care? _____
7. Alte situatii (curs sustinut din fonduri proprii, de o campanie etc.)

4.3. Care au fost sursele de finantare pentru cursurile la care ati participat si care dintre acestea a fost sursa principala de finantare?

(Sunt posibile mai multe raspunsuri pentru sursele de finantare. In cazul sursei principale de finantare alegeți o singura varianta de raspuns.)

	Surse de finantare	Sursa principala de finantare
1. Contributia parintilor/familiei		
2. Venitul propriu dintr-un serviciu anterior		
3. Dintr-un serviciu platit pe care l-am avut in timpul studiilor mele in strainatate		
4. Grant pentru studiu (nerambursabil) oferit de catre tara de origine		
5. Imprumut pentru studiu (rambursabil) oferit de catre tara de origine		
6. Bursele de studii ale UE		
7. Granturi sau imprumuturi de studii oferite de tara gazda		
8. Altele (sponsorizari, sprijinul unei companii etc.)		

4.4 Referitor la programul de studii urmat în străinătate, vă rugăm să apreciați:

a) importanța acordată următoarelor aspecte, înainte de participarea la curs (în termeni de așteptări):

	Foarte important				Foarte puțin important
Dezvoltarea personală	1	2	3	4	5
Dezvoltarea competențelor lingvistice	1	2	3	4	5
Calitatea educației	1	2	3	4	5
Nivelul academic	1	2	3	4	5
Integrarea socială	1	2	3	4	5
Serviciile oferite de instituția gazdă	1	2	3	4	5

b) Gradul de satisfacție în raport cu așteptările dvs.

	Foarte important				Foarte puțin important
Dezvoltarea personală	1	2	3	4	5
Dezvoltarea competențelor lingvistice	1	2	3	4	5
Calitatea educației	1	2	3	4	5
Nivelul academic	1	2	3	4	5
Integrarea socială	1	2	3	4	5
Serviciile oferite de instituția gazdă	1	2	3	4	5

Studentii care au beneficiat de cursuri în străinătate trec la întrebarea 4.6. Cei care nu au urmat un curs în străinătate continuă cu întrebarea 4.5.

4.5 În ce măsură următoarele aspecte au constituit obstacole în ceea ce privește participarea dvs. la un program de studii în străinătate ?

	Obstacol mare				Nu este un obstacol
Competențe lingvistice insuficiente	1	2	3	4	5
Dificultăți în obținerea de informații referitoare la oportunitatea de studiu în străinătate	1	2	3	4	5
Probleme privind cazarea la universitatea gazdă	1	2	3	4	5
Separarea de partener, copil/copii, prieteni în timpul studiilor în străinătate	1	2	3	4	5
Pierderea locului de muncă	1	2	3	4	5
Efort financiar suplimentar pentru studiul în străinătate	1	2	3	4	5
Lipsa motivației personale pentru acest aspect	1	2	3	4	5
Beneficiu redus al studiilor în străinătate pentru pregătirea profesională	1	2	3	4	5
Întârziere în progresul studiilor	1	2	3	4	5
Probleme în ceea ce privește recunoașterea rezultatelor obținute în alte țări	1	2	3	4	5
Acces limitat la programe de mobilitate în țara proprie	1	2	3	4	5
Probleme cu reglementările de acces în țara vizată (viză, permis de ședere etc.)	1	2	3	4	5
Accesul limitat în instituția și/sau programul de studii vizat	1	2	3	4	5
Lipsa de corespondență cu structura programului meu de studii	1	2	3	4	5

4.6 Pe parcursul programului de studii, ați fost în străinătate pentru a participa la alte experiențe de formare relevante?

(Completați durata în luni și țara în care ați fost pentru a efectua acea activitate. Dacă ați fost de mai multe ori în afara țării pentru activitatea respectivă, faceți referire la cea mai recentă dintre ele.)

	Durata (în luni)	Țara
Cercetare		
Stagii practice într-o companie (Internship; work placement)		
Școală de vară		
Curs de limbă străină		
Altele		
Nu am participat		

5. Date personale

5.1. Data nașterii (anul și luna)

Luna _____ Anul _____

5.2. Genul

1. Masculin 2. Feminin

5.3. V-ați născut în țara în care studiați în acest moment?

1. Da 2. Nu

5.4. Ambii dvs. părinți au fost născuți în țara în care studiați acum?

1. Da 2. Nu

5.5. Care sunt competențele lingvistice deținute de dvs.?

	Care este limba maternă a dvs.? (bifați)	Foarte bine				Deloc
Română		1	2	3	4	5

Engleză		1	2	3	4	5
Franceză		1	2	3	4	5
Maghiară		1	2	3	4	5
Germană		1	2	3	4	5
Italiană		1	2	3	4	5
Spaniolă		1	2	3	4	5
Rusă		1	2	3	4	5
Alta, care?		1	2	3	4	5

5.6. Dvs. aveți copii?

1. Da
2. Nu (*treceți la întrebarea 5.9*)

5.7. Câți copii aveți?

____ copii

5.8. Câți ani are cel mai tânăr dintre copii? (în ani împliniți)

____ ani

5.9. Aveți dificultăți în derularea studiilor generate de vreuna dintre următoarele probleme?

(Alegeți toate variantele corespunzătoare situației dumneavoastră.)

1. Da, boli cronice
2. Da, probleme mentale
3. Da, dizabilități fizice
4. Da, alte probleme de sănătate
5. Nu (*sari la întrebarea 6.1*)

5.10. Se ține cont de dizabilitatea dvs. în derularea studiilor?

În foarte mică măsură				În foarte mare măsură
1	2	3	4	5

6. Context familial

În această secțiune vă rugăm să ne furnizați câteva informații despre familia dvs. Când spunem familie, ne referim la părinții dvs. naturali (mama și tatăl) sau la acele persoane care au pentru dvs. statutul de părinți (părinți vitregi/adoptivi; asistent maternal etc.). Dacă de-a lungul timpului ați crescut cu mai mulți părinți, vă rugăm să faceți referire, în răspunsuri, la cei cu care ați petrecut cel mai mult timp.

6.1. Care este nivelul de educație al părinților dvs.?

(Se bifează o singură variantă de răspuns, care corespunde celui mai înalt nivel de educație absolvit.)

	Tata	Mama
8 clase sau mai puțin		
Școală profesională		
Liceu		
Școală postliceală		
Învățământ superior de scurtă durată (colegii tehnice și vocaționale)		
Învățământ superior de lungă durată (universitate)		
Masterat		
Doctorat		
Nu știu		

6.2. Care este statutul profesional actual al părinților dvs.?

(Vă rugăm să alegeți principala ocupație aducătoare de venit.)

	Tata	Mama
Lucrează cu program complet		
Lucrează cu jumătate de normă		
Șomer		
Pensionat		
Casnic/ă		
Decedat		
Nu știu		

6.3. Care este cea mai recentă ocupație a părinților dvs.?

(Vă rugăm să folosiți categoriile ocupaționale precizate în tabelul de mai jos.)

	Tata	Mama
Membri ai corpului legislativ, ai executivului, înalți conducători ai administrației publice, conducători și funcționari din unitățile economico-sociale și politice		
Specialiști cu ocupații intelectuale și științifice		
Tehnicienii, maiștri și asimilați		
Funcționari administrativi		
Lucrători operativi în servicii, comerț și asimilați		
Agricultori și lucrători calificați în agricultură, silvicultură și pescuit		
Meșteșugari și lucrători calificați în meserii de tip artizanal		
Lucrători în meserii de reglare și întreținere a mașinilor și instalațiilor		
Muncitori necalificați		
Cadre militare		
Nu știu		

6.4 Unele persoane sunt considerate ca având un statut social ridicat, iar altele ca având unul scăzut.

Gândindu-vă la situația familiei dvs., unde v-ați plasa părinții pe scala de mai jos? (unde 1 – statut social ridicat, iar 10 – statut social scăzut)

Statut social ridicat

Statut social scăzut

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10